

Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van een subsidie aan de gemeenten van het Vlaamse Gewest voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact 2023

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, artikel 20, gewijzigd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993;
- de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof, artikel 3, derde lid;
- de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019, artikel 73;
- het decreet van 16 december 2022 houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023, artikel 105, §1, begrotingsartikel SJ0-1SMC2GA-WT.

Vormvereiste

De volgende vormvereiste is vervuld:

- De Vlaamse minister, bevoegd voor het budgettair beleid, heeft zijn akkoord gegeven op xx/xx/xxxx.

03 JULI 2023

Motivering

Dit besluit is gebaseerd op de volgende motieven:

- De Vlaamse Regering wil inzetten op gemeentelijke klimaatacties ter realisatie van het Lokaal- Energie en Klimaatpact. Die gemeentelijke klimaatacties dragen bij aan de economische relance en het ondersteunen van lokale oplossingen voor klimaatadaptatie- en mitigatie.
- De Vlaamse ambitie om vanuit de belangrijke bevoegdheden op vlak van klimaat en duurzaamheid het energiesysteem koolstofarmer en duurzamer te maken en om gevolg te geven aan Europese doelstellingen vastgelegd in de Europese wetgeving. Deze zaken werden vertaald naar Vlaams beleid in het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 van de Vlaamse Regering van 9 december 2019. Deze ondervond een actualisatie op 12 mei 2023.
- In de context van het hogervermelde Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (VEKP) en de Europese klimaatdoelstellingen werkten de Vlaamse Overheid en haar partnerorganisaties een Lokaal- Energie en Klimaatpact uit om de visie en de krijtlijnen voor wederzijdse engagementen tussen de Vlaamse Regering en de lokale besturen duidelijk af te bakenen. Dit vertaalde zich in eerste instantie

naar het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) van de Vlaamse Regering en de Vlaamse steden en gemeenten van 4 juni 2021.

- Om de doelstellingen van het hogervermelde LEKP aan te scherpen werd het Lokaal Energie- en Klimaatpact van de Vlaamse Regering en de Vlaamse steden en gemeenten van 1 juli 2022 bekrachtigd.
- Omwille van de Oekraïne-crisis en de hoge energieprijzen werden de wederzijdse engagementen tussen de Vlaamse Regering en de lokale besturen verder uitgebreid in het Lokaal Energie- en Klimaatpact van de Vlaamse Regering en de Vlaamse steden en gemeenten van 16 december 2022.
- Met het 'Fit for 55'-pakket van de Europese Commissie werd de Europese regelgeving in overeenstemming gebracht met de doelstelling van de Europese Unie om in 2030 de netto-uitstoot van broeikasgassen met ten minste 55% te verminderen ten opzichte van 1990. Dit vertaalde zich tot uitbreidingen aan de hogervermelde iteraties van het LEKP.
- De Vlaamse regering zorgde voor een extra impuls tot een reductie van 40% broeikasgasuitstoot (ten opzichte van 2005) voor de sectoren transport, bouw, landbouw, afval en industrie met de visienota van de Vlaamse Regering van 5 november 2021 'Bijkomende maatregelen Klimaat'.

Juridisch kader

Dit besluit sluit aan bij de volgende regelgeving:

- het Besluit Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 17 mei 2019;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2021 tot toekenning van een subsidie aan de Vlaamse gemeenten voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juli 2022 tot toekenning van een subsidie aan de Vlaamse gemeenten voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2022 tot toekenning van een subsidie aan de Vlaamse gemeenten voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact.

Initiatiefnemer

Dit besluit wordt voorgesteld door de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen.

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

Artikel 1. In dit besluit wordt verstaan onder:

- 1° Agentschap Binnenlands Bestuur: het agentschap dat is opgericht bij het besluit van de Vlaamse Regering van 28 oktober 2005 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap "Agentschap Binnenlands Bestuur";
- 2° LEKP 1.0: Lokaal Energie- en Klimaatpact 1.0. (Bijlage 1. Lokaal Energie en Klimaatpact 1.0).

- 3° LEKP 2.0: Lokaal Energie- en Klimaatpact 2.0. (Bijlage 2. Lokaal- Energie en Klimaatpact).
- 4° Lokale energie- en klimaatpacten: koepelterm voor LEKP 1.0 en 2.0.
- 5° Loket voor Lokale Besturen van het Agentschap Binnenlands Bestuur: de online toepassing van het Agentschap Binnenlands Bestuur voor gegevensdeling tussen de lokale besturen en het agentschap.

Art. 2. De gemeenten van het Vlaamse Gewest , vermeld in bijlage 3, die bij dit besluit is gevoegd, krijgen vanuit begrotingsartikel SJ0-1SMC2GA-WT een subsidie van maximaal 28.300.000 euro (achtentwintig miljoen driehonderd duizend euro) voor klimaatacties om de doelstellingen van het LEKP 1.0 te realiseren. De aandelen van het voormelde subsidiebedrag van gemeenten die niet voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3, worden verdeeld over de gemeenten die wel voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3.

De gemeenten van het Vlaamse Gewest, vermeld in bijlage 3, die bij dit besluit is gevoegd, krijgen vanuit begrotingsartikel SJ0-1SMC2GA-WT een subsidie van maximaal 8.750.000 euro (acht miljoen zeventienhonderd duizend euro) voor klimaatacties om de doelstellingen van het LEKP 2.0 te realiseren. De aandelen van dat subsidiebedrag van gemeenten die niet voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3, worden verdeeld over de gemeenten die wel voldoen aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3.

De subsidies, vermeld in het eerste en tweede lid, worden voor vier vijfden verdeeld volgens het inwonersaantal van de gemeenten en voor een vijfde volgens het totale aandeel van de gemeenten en hun openbare centra voor maatschappelijk welzijn in het Gemeentefonds voor 2022. De bedragen per gemeente, op basis van de voormelde berekening, zijn opgenomen in bijlage 3, die bij dit besluit is gevoegd.

Voor het aantal inwoners van de gemeente, vermeld in het derde lid, wordt het aantal inwoners in aanmerking genomen op 1 januari 2022, zoals dat is bekendgemaakt op de website van Statbel op 16 juni 2022.

De Vlaamse minister, bevoegd voor het binnenlands bestuur en het stedenbeleid, stelt per gemeente die het ondertekende LEKP 1.0 of LEKP 2.0 conform artikel 3 tijdig heeft bezorgd, het subsidiebedrag vast en maakt dat uiterlijk op 20 januari 2024 bekend.

Art. 3. De gemeente bezorgt de volgende beslissingen uiterlijk op 6 december 2023 via het Loket voor Lokale Besturen van het Agentschap Binnenlands Bestuur:

- 1° de gemeenteraadsbeslissing tot ondertekening van LEKP 1.0, alleen voor de gemeenten die dat nog niet hebben bezorgd;
- 2° de gemeenteraadsbeslissing tot ondertekening van LEKP 2.0, alleen voor de gemeenten die dat nog niet hebben bezorgd.

Art. 4. De totale uitgaven voor lokale energie- en klimaatacties bedragen minstens het dubbele van de verkregen subsidies. De lokale uitgaven onder de subsidies, vermeld in artikel 2, gebeuren vanaf de toekenning van de subsidie tot en met 31 december 2024.

Art. 5. De subsidies, vermeld in artikel 2, worden toegekend als een specifieke subsidie ter realisatie van de doelstellingen van de lokale energie- en klimaatpacten.

Art. 6. De gemeenten van het Vlaamse Gewest rapporteren uiterlijk op 1 april 2025 via het Loket voor Lokale Besturen van het Agentschap Binnenlands Bestuur over de opvolging door de gemeenteraad van de gerealiseerde lokale energie- en klimaatacties in het kader van de lokale energie- en klimaatpacten en de uitgaven die daarmee verband houden.

Art. 7. Als de rapportering, vermeld in artikel 6, niet volstaat om de cofinancieringsvoorwaarde of de doelmatigheid van de gerealiseerde energie- en klimaatacties te controleren, kan het Agentschap Binnenlands Bestuur extra informatie opvragen bij de gemeente.

Art. 8. Het Agentschap Binnenlands Bestuur betaalt uiterlijk op 30 april 2024 het subsidiebedrag uit.

Art. 9. Dit besluit treedt in werking op xx/xx/xxx.

Art. 10. De Vlaamse minister, bevoegd voor het binnenlands bestuur en het stedenbeleid, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, (datum).

07 JULI 2023

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en
Gelijke Kansen,

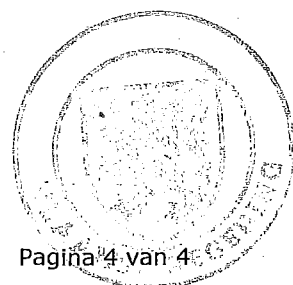

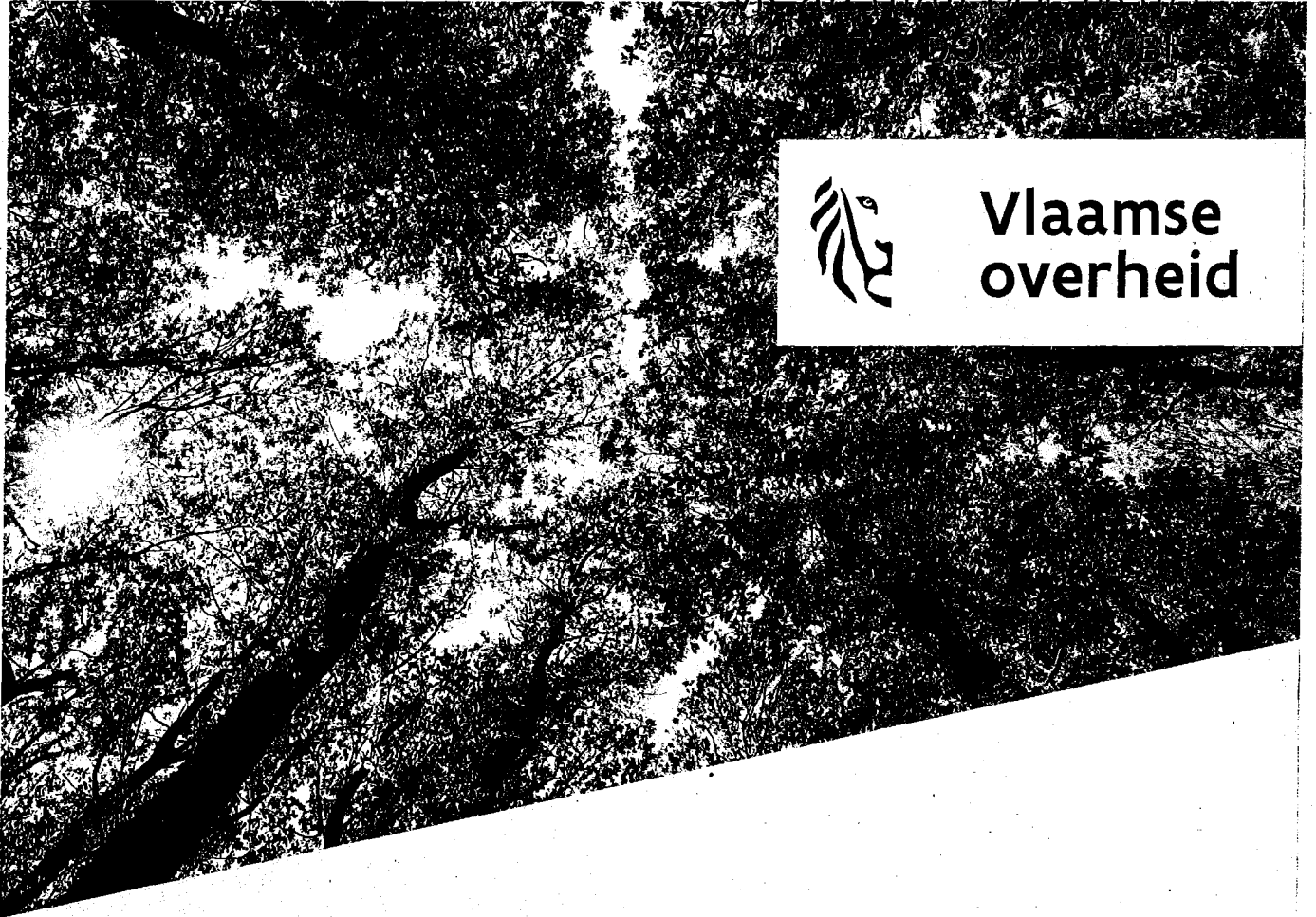
Bart SOMERS

Eensluidend afschrift,

~~Jan Snick~~

~~Liesbeth Van Snick~~
medewerker

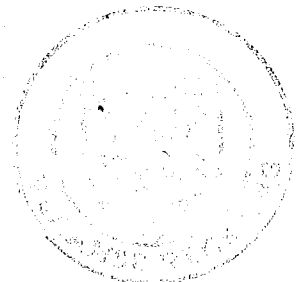

**Vlaamse
overheid**

Een lokaal energie- en klimaatpact tussen de Vlaamse regering en de Vlaamse steden en gemeenten

4 juni 2021

INHOUDSOPGAVE

1	Het waarom en hoe van een Lokaal Energie- en Klimaatpact	3
1.1	Waarom?	4
1.2	Hoe?	5
2	Lokale besturen inspireren door hun goede voorbeeld	8
2.1	Acties van lokale besturen zoals voorzien in het Vlaams Regeerakkoord en het VEKP	8
2.2	Beschikbare ondersteuning	9
2.3	Meten is weten	10
3	Samenwerken: geen woorden, maar daden	13
3.1	Doelstellingen vertalen in concrete acties en hindernissen wegwerken	13
3.2	We kunnen dit niet alleen: participatie als onderdeel van het traject	14
3.3	We zorgen voor de nodige partners bij de concrete uitwerking	17
4	Vier concrete werven	18
4.1	Situering	18
4.2	Werk 1: Laten we een boom opzetten (vergroening)	21
4.3	Werk 2: Verrijk je wijk (renovatie, hernieuwbare energie)	23
4.4	Werk 3: Elke buurt deelt (koolstofvrije (deel)mobiliteit) en is duurzaam bereikbaar	27
4.5	Werk 4: Water. Het nieuwe goud (droogteproblematiek)	30
5	Het Lokaal Energie- en Klimaatpact	32

1 HET WAAROM EN HOE VAN EEN LOKAAL ENERGIE- EN KLIMAATPACT

Vlaanderen en de lokale besturen slaan de handen in elkaar om samen de nodige transitie in het energie- en klimaatbeleid waar te maken. We zetten daartoe in op een gelijktijdige bottom-up en top-down aanpak. Steden en gemeenten staan het dichtst bij burgers en lokale stakeholders en hebben de meeste impact om concrete lokale projecten tot uitvoering te brengen. De Vlaamse Overheid beschikt over mogelijkheden om algemene maatregelen die de transitie kunnen versnellen in kaart te brengen en te stimuleren, zoals door financiële impulsen, wettelijke impulsen, kennisopbouw en verspreiding of algemene communicatie. ABB en Netwerk Klimaat (VVSG) organiseren zich als structureel aanspreekpunt voor lokale besturen waarbinnen deze uitdagingen gezamenlijk worden gedetecteerd. Vervolgens worden de nodige stappen gezet om binnen het juiste bevoegdheidsniveau en -domein deze op te lossen.

Lokale besturen engageren zich om:

- Het Burgemeestersconvenant 2030 te ondertekenen en uit te werken;
- Een gemiddelde jaarlijkse primaire energiebesparing van minstens 2,09% te realiseren in hun eigen gebouwen (inclusief technische infrastructuur, exclusief onroerend erfgoed);
- Een reductie van de CO₂-uitstoot van hun eigen gebouwen en technische infrastructuur met 40% in 2030 ten opzichte van 2015 te realiseren;
- Tegen ten laatste 2030 de openbare verlichting te verLEDden;
- Het draagvlak voor hernieuwbare energie te verhogen, geen heffing op hernieuwbare energie installaties in te voeren en bestaande, zoals de heffing op pylonen van windmolens, af te bouwen tegen ten laatste 2025;
- Lokale warmte- en sloopbeleidsplannen op te maken;
- Burgers, bedrijven en verenigingen te stimuleren om samen met het lokaal bestuur de concrete en zichtbare streefdoelen uit de 4 werven van het Pact te behalen.

De Vlaamse overheid engageert zich om:

- Via het Netwerk Klimaat professionele ondersteuning te bieden aan de lokale besturen, zoals bepaald in het subsidiebesluit en de werkprogramma's;
- Via andere partners binnen de Vlaamse overheid (bv. VEB met het SURE2050-project voor het publiek patrimonium) lokale besturen projectmatige ondersteuning te bieden;
- Samen met de lokale besturen actief mee te werken aan het elimineren van de mogelijke hindernissen die lokale besturen ondervinden in het realiseren van de ambities binnen dit Pact;
- Haar eigen voorbeeldfunctie in te vullen en relevante actoren te overtuigen om het Pact te ondertekenen;
- In samenspraak met het middenveld, onderzoeksinstituten en de verschillende sectororganisaties de wederzijdse engagementen i.h.k.v. het Pact op te volgen en te stroomlijnen;
- Aan lokale besturen (en/of andere actoren) de beleidsmaatregelen, voorzien door de Vlaamse, Federale en Europese begroting, actief en stelselmatig te promoten die nuttig kunnen zijn om

mee de doelstellingen van het Pact te realiseren. Onder potentiële inbreng van de Vlaamse overheid in hoofdstuk 4 wordt dit waar mogelijk geconcretiseerd;

- Ter bijkomende ondersteuning van de klimaatpactacties van de gemeenten die het Pact ondertekenen, in een extra jaarlijks budget van 10.000.000 euro, evenals een vast gedeelte van de vrij beschikbare middelen binnen het Vlaams klimaatfonds, te voorzien. Deze budgettaire engagementen kunnen aangepast worden in functie van het algemeen begrotingsbeleid.

1.1 WAAROM?

De effecten van de klimaatverandering worden steeds zichtbaarder en tegelijk ook meer en meer confronterend: de ontregeling van het klimaat vergroot de kans op extreme weersomstandigheden, waaronder ook droogte¹. We gaan onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen doeltreffend afbouwen en dat opent nieuwe deuren. Een krachtig klimaatbeleid omhelst tal van voordelen voor een inclusieve, economisch florerende en veelzijdige samenleving die het welzijn bevordert voor ons allen.

Het is belangrijk dat we nu de handen uit de mouwen steken om de negatieve gevolgen van de klimaatverandering tegen te gaan. Alleen met zijn allen kunnen we het tij keren. Door creatieve oplossingen aan te reiken en door nog meer mensen ervan bewust te maken dat ook hun acties een deel van de oplossing zijn, kunnen we de noodzakelijke omslag creëren. Laat ons van deze transitie een echte opportuniteit maken. Verschillende studies tonen aan welke omvang de jobcreatie² kan kennen wanneer we de omslag maken naar een circulaire, efficiënte en hernieuwbare economie.

Uiteraard hoeven we vandaag niet van 0 te beginnen. De te bewandelen weg is duidelijk én de eerste stappen zijn reeds genomen door talloze bestaande initiatieven en samenwerkingsverbanden. De resultaten van deze acties worden ook steeds zichtbaarder, waardoor iedereen hier verder op kan bouwen. De gewenste systeemverandering is uiteraard meer dan een verzameling van acties, maar een integrale benadering die we met alle overheden samen uitwerken. Draagvlak is goed, maar er is ook urgentie. Dit vraagt een doortastend leiderschap om systematisch de juiste keuzes te maken.

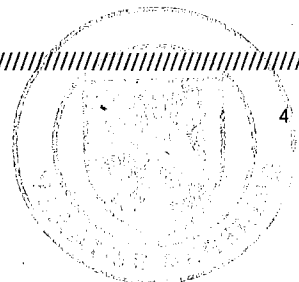
De overheid heeft hierin een tweeledige rol: Vooreerst is er de eigen voorbeeldfunctie. "Practice what you preach" als zijnde een belangrijke voorwaarde bij het creëren van draagvlak en dit voor alle beleidsvelden en bestuursniveaus in zowel binnen- als buitenland. De oorzaken en gevolgen van klimaatverandering

¹ Eén van de verklarende mechanismen hiervoor is dat wanneer de temperatuur toeneemt de warmere lucht meer waterdamp kan bevatten vooraleer ze verzadigd raakt, en het langer zal duren vooraleer het regent. Eens het regent kan de intensiteit wel sterker zijn, met verhoogde kans op overstromingen.

² Als voorbeeld kan de Vlaamse Lange Termijn Renovatiestrategie worden genomen. De implementatie van de renovatiestrategie voor niet-residentiële gebouwen creëert op zich al ten minste 25.000 lokale stabiele jobs in de komende 4 jaar. De behoefte aan bijkomende capaciteit blijft nadien ook verder groeien tot 40.000 en meer tegen 2030.

Afhankelijk van de bron levert een miljoen euro investeringen in renovatie tussen de 10 en 19 jobs op tijdens de uitvoering van de renovatie. In de lange termijn renovatiestrategie wordt in afwachting van meer onderbouwing voorzichtigheidshalve gerekend met 10 jobs per miljoen euro investeringen. Zie voor meer informatie (ook over residentiële renovaties):

<https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/Vlaamse%20langetermijnrenovatiestrategie%20gebouwen%202050.pdf>

stoppen namelijk niet aan onze bestuurlijke of landelijke grenzen. Daarnaast vraagt en stimuleert de overheid ook de inspanningen van haar eigen burgers en bedrijven. Immers, alleen wanneer we allemaal samenwerken, zullen we in ons opzet slagen.

Het lokale niveau heeft in beide rollen één cruciale troef in handen: haar nabijheid tot burgers en bedrijven. De burgemeesters zijn de vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten die het Pact onderschrijven.

Het Vlaamse niveau heeft ook in beide rollen belangrijke troeven in handen: helikopterzicht op de situatie en de mogelijkheid om hefboomen in werking te zetten of met andere beleidsniveaus hierover in overleg te gaan.

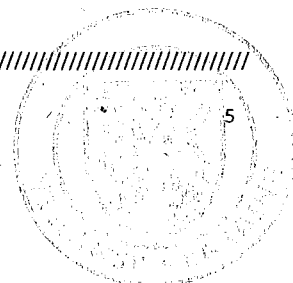
1.2 HOE?

In de beleidsplannen van de Vlaamse overheid zijn vaak strategische en operationele doelstellingen aanwezig die de Vlaamse overheid aan zichzelf, maar evengoed aan de lokale besturen duidt en indien nodig oplegt. Dat is bijvoorbeeld zo in de strategische visie Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (meer doen met dezelfde of minder ruimte), het Vlaams Energie- en Klimaatplan, de Lange Termijn Renovatiestrategie en in het droogte- en waterplan (Blue Deal). Op lokaal niveau vormt het Europees burgemeestersconvenant 2020 resp. 2030 het meest bekende instrument in functie van klimaat en energie, waarbij (in de actuele situatie) een CO₂-reductie van 20% resp. 40% per gemeente wordt beoogd alsook de opmaak van een klimaatadaptatie- en energie armoedestrategie. Reeds 257 lokale besturen ondertekenden het burgemeestersconvenant 2030³, wat aantoont dat lokale besturen al volop hiermee aan de slag zijn gegaan.

Dit pact beoogt een partnerschap tussen het Vlaamse en lokale niveau op te zetten. Een partnerschap dat in dienst staat van het realiseren van de reeds bestaande doelstellingen binnen de diverse Vlaamse beleidsplannen. De doelstellingen zijn zo geformuleerd dat elke burger en bedrijf zich er iets bij kan voorstellen en onmiddellijk weet welke bijdrage hij/zij daar zelf aan kan leveren (bv. dankzij een groepsaankoop, kan ik goedkoop een streekeigen haag rond mijn tuin aanplanten; dankzij de aanwezigheid van een elektrisch deelsysteem, kan ik de noodzaak aan een 1^e of 2de wagen heroverwegen; door de hulp van een Benovatiecoach en bedrijven die ontzorging bij renovatie hoog in het vaandel dragen, ga ik nu wel over tot de renovatie van mijn woonst). Elk lokaal bestuur vult zelf in hoe hiermee aan de slag wordt gegaan. Dit kan zowel vanuit de eigen voorbeeldfunctie als vanuit de participatieve functie die een lokaal bestuur ten aanzien van haar burgers en bedrijven kan ontwikkelen.

Uiteraard zullen de acties bijdragen tot winsten in procenten, GWh besparing en Mton uitstootreductie zoals die in het VEKP staan, maar het is niet voor iedereen altijd even gemakkelijk om te visualiseren wat achter de procenten en de Mton schuilgaat en hoe doelstellingen kunnen worden gehaald. De gekozen doelstellingen zijn ook zo gekozen dat ze de komende jaren steeds zichtbaarder zullen worden in het straatbeeld en van daaruit een groter hefboomeffect zullen hebben op de aanvaarding van nieuwe en

³ Het Burgemeestersconvenant lanceerde op 21/04/2021 een nieuwe versie voor 2050: nieuwe ondertekenaars die nog niet de 2020- of 2030-versie hebben ondertekend, zullen vanaf het najaar van 2021 gevraagd worden om de nieuwe 2050-versie te ondertekenen. Hierin wordt gesteld dat ondertekenaars niet minder dan de eigen nationale of regionale CO₂-doelstellingen trachten te behalen en te werken richting klimaatneutraliteit in 2050. Voor alle duidelijkheid: de gemeenten die al betrokken zijn bij het Burgemeestersconvenant kiezen zelf wanneer ze omschakelen naar de 2050-versie. Het engagement door ondertekening van het Pact vraagt dus niet om (sneller) om te schakelen naar de nieuwe versie.

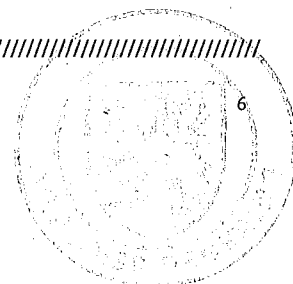
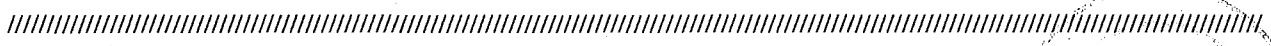

schonere technologieën. De doelstellingen focussen daarbij op de toepassing binnen de eigen omgeving: in de eigen woning of tuin, in de eigen straat, de eigen wijk, het bedrijfs- of bedrijventerrein, de eigen gemeente, de eigen stad en eventuele omliggende gemeenten.

Naast deze gezamenlijke basis, staat het elk bestuur vrij om zelf nog verder te gaan of om samen met andere gemeenten aan de slag te gaan in functie van schaalvoordelen en een kostenefficiënte realisatie van de eigen doelstellingen. Klimaat stopt sowieso niet aan de grenzen van het gemeentelijk of stedelijk grondgebied. Samenwerking kan bv. interessant zijn als in mijn gemeente de behoefte aan extra elektrische deelsystemen groter is dan vooropgesteld en de ruimte voor het planten van bomen tegelijk beperkt is. In mijn buur- of nabij gelegen gemeente(n) kan dit net omgekeerd zijn. Een doelstelling van de vier werven die in de ene gemeente zo praktisch onmogelijk lijkt, kan door samenwerking met een aangrenzende gemeente veel kostenefficiënter en dus tevens vlotter haalbaar zijn. Er bestaan al verschillende doeltreffende voorbeelden van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zoals intercommunales die zich richten op het uitrollen van lokale klimaatacties.

Door de ondertekening van het Pact zullen de lokale besturen de globale doelstellingen helpen verwezenlijken zoals opgenomen in het Burgemeestersconvenant 2030, het Vlaams Regeerakkoord, de Lange Termijn Renovatiestrategie 2050 en de doelstellingen uit het Vlaams Energie- en Klimaatplan. De Vlaamse overheid engageert zich om bv. via het Netwerk Klimaat hierbij te faciliteren en te ondersteunen. Dit bijvoorbeeld door het wegwerken van allerhande hindernissen die de realisatie van doelstellingen en acties in de weg staan.

Lokale besturen hoeven deze uitdagingen ook niet alleen aan te gaan. Zowel in het kader van de opvolging van de Lokale Klimaattafels als bij de werking van het Netwerk Klimaat, heeft de Vlaamse overheid nu reeds middelen vrijgemaakt om projecten mee te helpen realiseren en uit te dragen. Vanuit deze hands on-aanpak kan zij tegelijk ook de vinger aan de pols houden en concrete oplossingen aanreiken. De VVSG is in de beide initiatieven de begeleidende partner.

HET LOKALE ENERGIE- EN KLIMAATPACT VINDT HAAR OORSPRONG IN DE VOLGENDE PASSAGES UIT HET VLAAMS ENERGIE- EN KLIMAATPLAN (VEKP) 2021-2030

"Het klimaat- en energiebeleid is een transversaal thema waarvoor de hele Vlaamse Regering verantwoordelijk is. De minister van Omgeving en Energie zal met haar beleid het goede voorbeeld geven en nodigt als coördinerend minister voor het klimaat- en energiebeleid, de overige ministers uit om binnen hun beleidsdomein gerichte en onderbouwde bijkomende maatregelen te formuleren en te nemen die een bijdrage leveren aan de Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen.

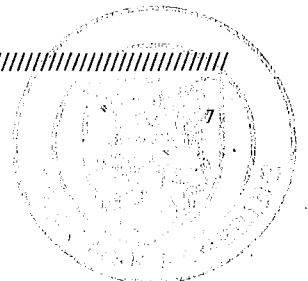
EEN VERNIEUWD PARTNERSCHAP MET LOKALE OVERHEDEN

Onze steden en gemeenten spelen een sleutelrol in het Vlaamse energie- en klimaatbeleid. Als meest zichtbare beleidsniveau vervullen ze een belangrijke voorbeeldrol ten aanzien van hun inwoners en ondernemingen. Ze vertalen de gewestelijke beleidsdoelstellingen, acties en maatregelen naar de dagelijkse leefwereld van burgers, en zijn het meest geschikt om lokaal draagvlak te creëren en de energie- en klimaattransitie van onderuit te ondersteunen.

De Vlaamse overheid wil de lokale overheden daarom verder ondersteunen, en nauwer betrekken bij de uitwerking van het energie- en klimaatbeleid. We sluiten daarom in overleg een Klimaat- en Energiepact af tussen de Vlaamse overheid, steden en gemeenten, en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Dit pact legt de basis voor een structurele samenwerking, en staat door wederzijdse engagementen garant voor een krachtadig lokaal klimaat- en energiebeleid.

ENGAGEMENT BEVORDEREN, EIGENAARSCHAP CREËREN, AANZETTEN TOT GEDRAGSVERANDERING

Lokale overheden, bedrijven en burgers moeten zich bewust zijn van het belang van klimaatadaptatie en moeten de capaciteit kunnen ontwikkelen om adaptatiemaatregelen standaard toe te passen in alle domeinen op lokaal niveau. Dit vraagt een proces van bewustwording, capaciteitsopbouw en technische ondersteuning door sensibilisering, kennisuitwisseling, opleiding, datacollectie en communicatie van deze data en kennis op het niveau van de gebruiker. Hierbij benutten we de linken met andere beleidsplannen maximaal. Lokale actoren moeten zich eigenaar kunnen voelen van het adaptatiebeleid en overtuigd zijn van de noodzaak aan klimaatadaptatie waarbij ze zich ook verantwoordelijk zullen voelen voor de implementatie van concrete maatregelen en bereid zullen zijn tot engagement.

2 LOKALE BESTUREN INSPIREREN DOOR HUN GOEDE VOORBEELD

WAT ZEGT HET VEKP 2021-2030

We vragen een extra inspanning van gemeenten, steden, intercommunales, OCMW's, provincies en autonome gemeentebedrijven om vanaf 2020 in hun gebouwen (inclusief technische infrastructuur, exclusief onroerend erfgoed) **een gemiddelde jaarlijkse primaire energiebesparing van 2,09%** te realiseren. Hiervoor treden we in eerste instantie in overleg met de VVSG. Lokale overheden beheren naar schatting in totaal 15.000 gebouwen. Onder technische infrastructuur wordt onder meer openbare verlichting, bruggen en dergelijk meer verstaan. Hieronder valt dus ook de LEDificatie van de zowat 1,2 miljoen openbare verlichtingspunten in beheer van de lokale overheden. Ten laatste **tegen 2030 wordt alle openbare verlichting van gemeentewegen verLED.** [...]

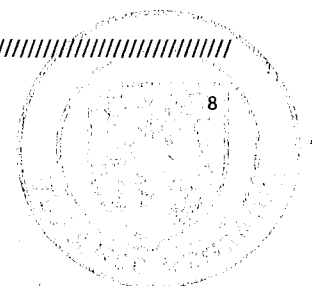
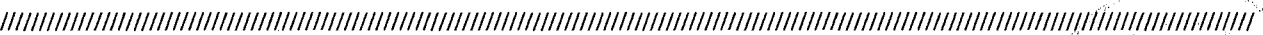
REGEERAKKOORD VLAAMSE REGERING 2019-2024

Ook de Vlaamse en lokale overheden nemen hun verantwoordelijkheid en geven het goede voorbeeld. Net zoals de Vlaamse Overheid zullen gemeenten, steden, intercommunales, OCMW's, provincies en autonome gemeentebedrijven worden gevraagd dat zij hun **broeikasgassen met 40% reduceren in 2030 ten opzichte van 2015** en vanaf 2020 per jaar een energiebesparing van 2,09% realiseren op het energieverbruik van hun gebouwenpark (inclusief technische infrastructuur, exclusief onroerend erfgoed).

2.1 ACTIES VAN LOKALE BESTUREN ZOALS VOORZIEN IN HET VLAAMS REGEERAKKOORD EN HET VEKP

De klimaatuitdaging en de eraan gekoppelde doelstellingen blijven voor vele burgers een ver-van-hun-bed-show. Dat houdt onder andere verband met het feit dat het niet altijd gemakkelijk is (internationale) strategische doelstellingen te vertalen in concrete, voor iedereen verstaanbare acties. Als overheid is het ook belangrijk dat we eerst zelf het goed voorbeeld geven, vooraleer aan de burger nieuwe verplichtingen op te leggen.

Door te zorgen dat je zelf aan de slag gaat, counter je meteen de kritische stemmen die zeggen dat het allemaal in theorie goed klinkt, maar in de praktijk onmogelijk is. Een mogelijkheid daartoe is om van je publiek patrimonium een duurzaam uithangbord te maken. Door te starten met de opmaak van een vastgoedstrategie, kan de renovatie van het publiek patrimonium en de realisatie van de 2,09% jaarlijkse

primaire energiebesparing en 40% CO₂-reductie gericht en kostenefficiënt gepland worden op de korte en middellange termijn. Zo wordt de vastgoedwaarde verhoogd, is het aangenaam werken en vertoeven in publieke gebouwen en kunnen deze ruimtes meer optimaal benut worden door multifunctioneel gebruik. Heel wat lokale besturen zijn aan de slag voor een dergelijke vastgoedstrategie op te maken. Om ons gebouwenbestand koolstofneutraal te krijgen (lange termijn renovatiestrategie) zal het volgende nodig zijn:

1. Reduceer je energievraag door te isoleren waardoor je kan verwarmen op lage temperatuur via een warmtepomp (los van fossiele brandstoffen) en/of via aansluiting op een warmtenet;
2. Gebruik energie uit reststromen door warmteterugwinning en het benutten van restwarmte;
3. Dek je resterende vraag af via hernieuwbare energie (bv. zonnepanelen).

Het Vlaams Regeerakkoord en het Vlaams Energie- en Klimaatplan voorzien zo in meerdere doelstellingen en acties waarbij de lokale overheden een voortrekkers- en voorbeeldrol kunnen opnemen:

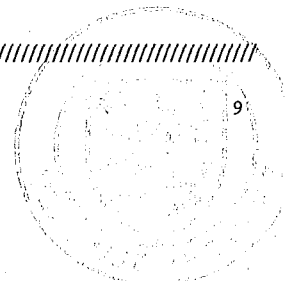
- Reductie van de broeikasgassen met 40% in 2030 ten opzichte van 2015 en vanaf 2020 per jaar een realisatie van een energiebesparing van 2,09% op het energieverbruik van hun gebouwenpark (inclusief technische infrastructuur, exclusief onroerend erfgoed)
- VerLEDding openbare verlichting van gemeentewegen tegen 2030;
- Het draagvlak voor milieuvriendelijke energieproductie (inclusief windmolens) versterken door het dichter bij de burgers te brengen;
- Opmaak van warmteplannen;
- Opmaak van lokale sloopbeleidsplannen en de creatie van lokale sloopfondsen;
-

2.2 BESCHIKBARE ONDERSTEUNING

De Vlaamse Regering heeft op 17 juli 2020 beslist een "Expertisenetwerk voor Lokaal Energie- en Klimaatbeleid" op te richten om de lokale besturen actief en praktisch te ondersteunen. (Zie VR PV 2020/42 - punt 0020). VVSG heeft een coördinerende rol gekregen en doopte het initiatief om tot Netwerk Klimaat. Dit Netwerk zal de structurele dialoog tussen de gewestelijke en lokale overheden bevorderen, en steden en gemeenten professionele ondersteuning aanbieden bij de ontwikkeling en implementatie van het lokaal energie- en klimaatbeleid (zie ook luik 3.1 hierna).

Daarnaast is er interessante ondersteuning ter beschikking die de lokale besturen ontzorgt inzake renovaties en hernieuwbare energieprojecten of die mee helpen aan het uitwerken van langetermijnstrategieën. Het gaat onder andere om:

- OEPC (Onderhoud- en Energieprestatiecontracten): het Vlaams Energie Bedrijf (VEB) begeleidt overheidsdiensten, waaronder lokale besturen, van A tot Z voor de aanbesteding van een prestatiecontract. Daarbij wordt energie-, CO₂- & waterbesparing gegarandeerd voor een groep aan gebouwen voor een langere looptijd (10-20 jaar). Dit verhoogt gevoelig de snelheid van implementatie van een hele reeks aan maatregelen in het patrimonium.
- Verschillende actoren, waaronder Fluvius, Het Facilitair Bedrijf en VEB, bieden raamovereenkomsten aan voor de opmaak van een masterplan (renovatiestrategie) en het uitvoeren van verschillende energiebesparende maatregelen (isolatie, verlichting, HVAC, ...).

- Energy Supply Contracting of Stroomafname Overeenkomsten met burgerparticipatie: via raamovereenkomst kunnen lokale besturen hun daken/gronden ter beschikking stellen voor burgercoöperaties om zonnepanelen of windmolens te plaatsen. Het lokaal bestuur neemt de stroom af aan een vastgelegde prijs/kWh en de burgers blijven gedurende de looptijd van het contract (10, 15 of 20 jaar) eigenaar van de installatie en kunnen op die manier financieel meegenieten van de energietransitie.
- SURE2050: een drie-jaar lopend Horizon2020 (tot oktober 2022) project dat lokale besturen ondersteunt in de opmaak van een strategisch vastgoedplan met het oog op het bereiken van een klimaatneutraal patrimonium tegen 2050. Tegenover elke euro Europese subsidie staat mobilisatie van minstens 15 euro aan investeringen (energie-efficiëntie en/of hernieuwbare energie).

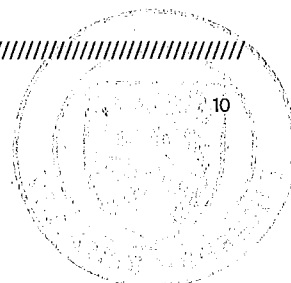
2.3 METEN IS WETEN

Uiteraard is het als lokaal bestuur ook van belang om te weten wat de actuele stand van zaken is en moet de voortgang gemeten worden zodat er bijgestuurd kan worden waar nodig. Daarnaast is het voor een lokaal bestuur zeer interessant om met actuele cijfers ook haar verenigingen, bedrijven en burgers te informeren en te activeren om mee invulling te geven aan de doelstellingen zoals opgenomen in de werven (zie hoofdstuk 4).

Het Burgemeestersconvenant vergt reeds verschillende rapportering- en monitoringsstappen. We willen hier maximaal op verder bouwen en streven er naar dat een lokaal bestuur niet meer, maar minder planlast ondervindt. Zo dient een lokaal bestuur binnen de twee jaar na ondertekening van het Burgemeestersconvenant een 'Actieplan' voor Duurzame Energie en Klimaat' op te maken en deze goed te laten keuren op de gemeenteraad. Hierin wordt de broeikasgasreductiedoelstelling, een adaptatiestrategie en respectievelijke actiemaatregelen opgenomen. Er dient een nulmeting van broeikasgassen (zie hieronder CO₂-inventarissen) opgemaakt te worden en een 'risico en kwetsbaarheid'-analyse om de adaptatiestrategie te staven. Ook wordt er een monitoringscyclus voorzien voor de voortgang van maatregelen (2 jaar na indiening Actieplan) en broeikasgasreductie (4jaar na indiening actieplan) op te volgen.

Hierna wordt reeds een 1ste overzicht geboden van enkele tools en brondatabanken die door het VEKA, Fluvius, VEB, MOW, het departement Omgeving en VMM worden ter beschikking gesteld. In de toekomst willen we er voor zorgen dat de toegang tot deze data beter gecentraliseerd en gebruiksvriendelijk wordt en dat een lokaal bestuur slechts op één manier dient te rapporteren, waardoor zowel de Vlaamse als Europese (in het kader van de vierjaarlijkse rapporteringcyclus binnen het burgemeestersconvenant 2030) doelstellingen opgevolgd kunnen worden⁴.

⁴ Ook wordt er over het muurtje gekeken naar methodes die elders hun deugdelijkheid hebben bewezen. Bijvoorbeeld de 'Science Based Targets' die bedrijven die participeren aan 'The Shift' hanteren, zijn daarvan een goed voorbeeld. Het is een interessante piste om te kijken of, in samenwerking met bv. The Shift, dergelijke 'targets' ook voor de lokale besturen kunnen worden opgemaakt.

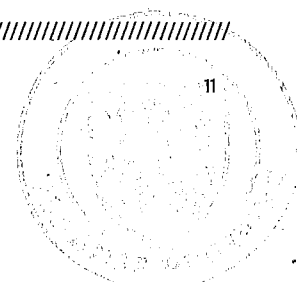
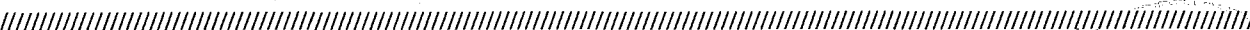

In het kader van het werkprogramma van het Netwerk Klimaat zal er vanaf beginfase hier ook op gefocust worden⁵. Deze monitoring zal ook bijdragen om de huidige doelstellingen, zoals opgenomen in het VEKP, accuraat op te volgen. We streven naar een eenvoudig, openbaar platform dat het venster wordt op de lokale klimaatacties.

Engagement	Startpunt	Ondersteunende tools, databanken en wijze van opvolging
2,09% jaarlijkse primaire energiebesparing (incl. technische infra, excl. Onroerend erfgoed)	Vanaf 2020	(Zie hieronder t.a.v. publiek patrimonium)
Burgemeestersconvenant/ 40% CO ₂ -reductie (eigen patrimonium)	2015 ⁶	<p>CO₂-inventarissen die verzameld worden i.h.k.v. de opvolging van de Burgemeestersconvenant: http://www.burgemeestersconvenant.be/co2-inventarissen. Voor elke gemeente staan hierin (onderverdeeld naar sector en brandstoftype) het finaal energieverbruik en de CO₂-emissies in die gebruikt worden op het grondgebied van de gemeente.</p> <p>Open datasets: http://www.burgemeestersconvenant.be/open-datasets-burgemeestersconvenant</p> <p>FloMove: De VMM en dMOW voeren studies uit en ontwikkelen modellen die een beter inzicht bieden in de lokale verkeersstromen zodat steden de meest geschikte locaties voor deelsystemen en publieke laadpalen kunnen selecteren en de impact van het klimaatpact op de CO₂-emissies beter kunnen monitoren.</p> <p>Overkoepelende gegevens dankzij de databank Provincies in Cijfers geeft kerncijfers en gestandaardiseerde rapporten</p>

⁵ Het Netwerk Klimaat zal bestaande datasets in kaart brengen, bijkomende datanoden bij steden en gemeenten capteren en de dataverzameling, -kwaliteit en -ontsluiting bevorderen.

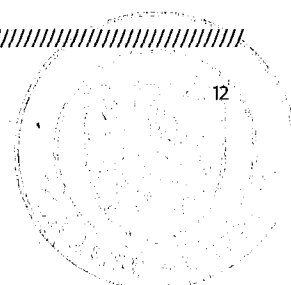
⁶ Een alternatief waarvoor gekozen kan worden is het referentiejaar dat gehanteerd wordt in het kader van het Burgemeestersconvenant. Veel lokale besturen hebben gekozen voor 2011 gezien de start van de CO₂-inventarissen.

		<p>weer voor o.a. ruimte (waaronder verharding), klimaat (huidige uitstoot broeikasgassen) en energie (waaronder openbare verlichting): https://provincies.incijfers.be/dashboard/dashboard/klimaat/</p> <p>Klimaatportaal Vlaanderen bundelt de recentste informatie rond klimaatveranderingen en brengt deze gedetailleerd in kaart voor Vlaanderen tot op wijkniveau: https://klimaat.vmm.be/</p> <p>T.a.v. het publiek patrimonium:</p> <p>EPC publiek op het open data portaal: https://opendata.vlaanderen.be/dataset/energieprestatiecrtificaten-voor-publieke-gebouwen1</p> <p>Alle gegevens m.b.t. opgemaakte EPC's voor publieke gebouwen staan op het Vlaams open data portaal. Hieruit kan per gemeente informatie gehaald worden over jaarverbruik, oppervlakte, kengetallen van publieke gebouwen.</p> <p>De energiemanagementtool E-Lyse (Fluvius) geeft inzicht in het energieverbruik van het patrimonium in eigendom/beheer van de lokale besturen⁷: www.fluvius.be/energiemanagement.</p> <p>Het Facilitair Bedrijf, VEA, VEB en Departement Informatie Vlaanderen werken samen het TERRA platform uit: de patrimonium- en energiedatabank van Vlaanderen. Naast energie-informatie en karakteristieken van publieke gebouwen en infrastructuur, kan er ook een dynamisch actieplan van energiebesparende maatregelen geanalyseerd en opgevolgd worden⁸: https://terra.vlaanderen.be/</p>
<p>Openbare Verlichting omschakelen naar LED</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>Rapportering door Fluvius</p>

⁷ Via deze gegevens zullen de doelstellingen rond 2,09% Jaarlijkse primair energiebesparing en 40% CO₂-reductie binnen het eigen patrimonium opgevolgd worden.

⁸ Het gewijzigde energiedecreet van 08/05/2009 (goedkeuring wijziging op 28/10/2020) heeft er voor gezorgd dat de netbeheerder en VEB verder kunnen samenwerken op vlak van energiezorgsystemen en de ondersteuning van lokale besturen hun energiebeheer van het eigen patrimonium.

<p>Opmaak Lokale Renovatie-, Warmte- en Sloopbeleidsplannen</p>	<p>N.v.t.</p>	<p>Publieke renovatieplannen (lange termijn vastgoedstrategie): Ondersteuning (templates, kennis en coaching) wordt geboden door het Vlaamse consortium achter www.sure2050.be.</p> <p>Warmteplannen - Warmtekaart Vlaanderen: http://www.geopunt.be/kaart en doorklikken op Energie / Warmtekaarten om te zien waar warmtenetten reeds bestaan en waar nog kansrijke gebieden zijn om deze aan te leggen en onder ander beschikbare restwarmte te recupereren.</p> <p>Opvolging zal gebeuren door Netwerk Klimaat.</p>
--	---------------	--

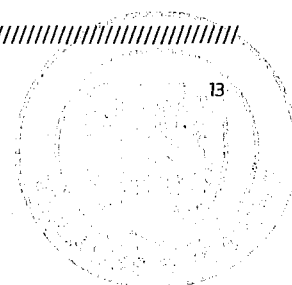
3 SAMENWERKEN: GEEN WOORDEN, MAAR DADEN

We willen evenwel nog een stap verder gaan: we geven niet enkel het goede voorbeeld, maar betrekken ook de burger en het lokale verenigings- en bedrijfsleven maximaal bij het beleid. Door bijvoorbeeld klimaattafels te organiseren waar we hen vragen om input, hen mee laten nadenken over wat er op het eigen grondgebied kan gebeuren en hoe, en/of voorzien ontzorgende initiatieven zodat iedereen zelf aan de slag kan en gaat.

3.1 DOELSTELLINGEN VERTALEN IN CONCRETE ACTIES EN HINDERNISSEN WEGWERKEN

Om de klimaatdoelstellingen om te zetten in duidelijke en verstaanbare resultaten op het terrein is het belangrijk dat er een permanente wisselwerking is tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen. Op die manier kunnen hindernissen bij de realisatie van doelstellingen en acties zo vroeg mogelijk worden gedetecteerd, op het geëigende niveau aangekaart en zoveel mogelijk worden weggewerkt.

Net daarom is één van de opdrachten die aan het Netwerk Klimaat is toegewezen om hier mee aan de slag te gaan. Om te zorgen dat strategische doelstellingen geen struikelblok vormen, maar worden vertaald in haalbare en realistische doelstellingen en acties in functie van terreinrealisaties. Bij wijze van voorbeeld kan gewezen worden op de eerder vermelde doelstelling inzake sloop- en heropbouw. Wanneer bijvoorbeeld in de huidige regelgeving of reglementering is aangegeven dat na sloop er minder hoog en minder diep mag worden gebouwd op locaties die zich uitstekend lenen voor verdichting, dan kan dit bezwaarlijk een stimulans worden genoemd. Omgekeerd kan het Netwerk Klimaat er voor zorgen dat regelgeving, steunmechanismen, projectoproepen, opschalingsmogelijkheden voorafgaandelijk kunnen worden afgetoetst en zo goed en snel mogelijk richting alle lokale besturen worden doorvertaald en gepromoot. Eén van de basisuitgangspunten daarbij is dat er geen extra planlast wordt opgelegd en dat de regelgeving, waar mogelijk, wordt vereenvoudigd.

Er zullen verschillende instrumenten worden ontwikkeld, waaronder de terbeschikkingstelling van modelreglementen en -documenten op basis van goede praktijken. Dit is een vergelijkbare methodiek als n.a.v. het ter beschikking stellen van modellen voor politiereglementen of -verordeningen.

Netwerk Klimaat ambieert om ondersteuningskanalen verder in een gebruiksvriendelijk overzicht kenbaar te maken aan lokale besturen zodat zij gericht zich kunnen organiseren. Daarnaast zal het Netwerk Klimaat ook verdere verheldering brengen en ondersteuning bieden voor de noodzakelijke monitoring die de opvolging van de realisatie van de doelstellingen mogelijk maken. Op die manier weten lokale besturen waar ze staan en waar er nog een tandje moet worden bijgestoken.

De doelstellingen van dit Pact zijn geformuleerd in samenspraak met heel wat verschillende actoren om ze ambitieus, maar ook realistisch genoeg te houden. Er zijn al heel wat lokale besturen die van nature voorlopers zijn geweest en we willen hen danken omdat ze de weg wezen en dit hopelijk blijven doen. We hopen dat ze vooral verder op datzelfde elan stappen zetten en dankzij hun voorbeeldrol ook anderen kunnen blijven stimuleren om aan de slag te gaan. We moedigen samenwerking over gemeentegrenzen heen zeer sterk aan, gezien er zo meer kans is om de doelstellingen op het hele Vlaamse grondgebied te verwezenlijken. Sommige doelstellingen zijn gemakkelijker te verwezenlijken in stedelijke context (bv. deelmobiliteit), meer landelijke gebieden zullen meer plaats hebben voor groen en regenwaterinfiltratie. Wat telt, is het samen handen uit de mouwen steken om op koers te geraken en daarbij iedereen mee te betrekken. Dit geldt als een uitzonderlijke kans om samenwerkingsverbanden binnen regio's verder vorm te geven.

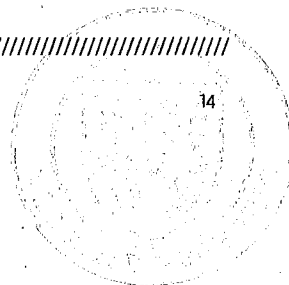
Met het oog op de opvolging van de realisaties van het Lokaal Energie- en Klimaatpact wordt geen nieuwe structuur geïnstalleerd.

Het wegwerken van de hindernissen zal zoveel mogelijk via de zogenaamde commissie decentralisatie gebeuren, zoals georganiseerd door het Agentschap voor Binnenlands Bestuur (ABB). Van daaruit gebeurt eveneens de terugkoppeling richting het voorzitterscollege van de Vlaamse administratie.

Een zesmaandelijke mededeling aan de Vlaamse Regering over de gedetecteerde hindernissen en noodzakelijke remediërende acties zal eveneens worden voorbereid door ABB. Deze mededeling zorgt voor het nodige politieke draagvlak, opdat elke betrokken minister en administratie zo snel mogelijk binnen de eigen beleidsvelden aan de slag kan gaan. Lokale besturen kunnen uiteraard ook elkaar inspireren in het vinden van oplossingen in functie van het bereiken van de doelstellingen van dit Pact. Hiertoe wordt er jaarlijks een Praktijkdag of Lokale Energie- en Klimaattop georganiseerd. Dat kan bijvoorbeeld in het kader van de Klimaatdag van VVSG (momenteel tweejaarlijks), maar kan, als daar behoefte of wens toe is, uiteraard ook via een andere formule.

3.2 WE KUNNEN DIT NIET ALLEEN: PARTICIPATIE ALS ONDERDEEL VAN HET TRAJECT

Gelukkig staan de overheden in het algemeen en de lokale overheden in het bijzonder niet alleen in deze ambitieuze opdracht. In de eigen stad of gemeente zijn er vele individuele burgers of organisaties (ondernemingen, VZW's, burgercoöperaties...) die niets liever willen dan hun schouders zetten onder lokale acties. Het komt er op neer die burgers en organisaties samen te brengen, te betrekken en vervolgens samen aan de slag te gaan.

Precies dat is de bedoeling van de lokale klimaattafels: realisaties op het terrein faciliteren door meer samenwerking. Geen vaststaande structuur of traject, maar een concept dat iedereen volgens de eigen noden en inzichten lokaal de gepaste invulling kan geven. Bedoeling is dat krachten worden gebundeld, ervaringen gedeeld en competenties ingebracht. Wacht niet tot de burger naar je toekomt, maar laat ons ook als overheid letterlijk stappen zetten naar burgers en bedrijven toe. Overtuig hen van de impact op hun directe omgeving.

Hoe dit aan te pakken? Voorbeelden genoeg:

- Mobiele energie- en woonloketten die op de wekelijkse markt staan;
- De organisatie van een wijkvergadering in samenwerking met lokale energie- en renovatiespecialisten om samen bewoners te overtuigen om in een globaal renovatieplan voor (een deel van de woningen) van de wijk te stappen;
- Co-creatie van (een deel van) de vastgoedstrategie zodat burgers mee kunnen nadenken over het optimaler benutten van publieke gebouwen;
- Overleg in samenwerking met landbouworganisaties om landbouwers uit de streek te bevragen naar hun inzichten over het aanplanten van bomen in landelijk gebied, zodat er geen hinder is voor toegang met machines of teelt;
- Initiatieven i.h.k.v. 'riviercontracten' (zie Blue Deal), waarbij burgers, lokale bedrijven, landbouwers, verenigingen en het lokale bestuur samen oplossingen zoeken voor onthardingsmogelijkheden en ernstige waterproblemen in hun regio.
- Samenwerkingsverbanden opstarten tussen lokale besturen met lokale industrie, KMO's en bedrijventerreinen over hoe de engagementen van dit pact een win-win situatie kunnen creëren;
- Samen vormgeven van leefbuurten⁹ bij heraanleg wijken en straten naar levendige, klimaatrobuuste en autoluwe ontmoetingsplekken;
- ...

Als Vlaamse overheid engageren we ons via het Netwerk Klimaat om de goede voorbeelden die o.a. uit de lokale klimaattafels komen, mee uit te dragen aan andere geïnteresseerden en zo als basis te dienen voor een lerend netwerk.

Net deze op maat-aanpak zorgt ervoor dat invulling kan worden gegeven aan specifieke situaties. Wat voor de ene relevant is, is dat immers niet voor de andere: In de stads- of dorpskern zal er n.a.v. het planten van bomen eerder een bekommernis zijn naar grootte van de gekozen boom, bladafval en eventuele schaderisico's bij vallende takken. In landelijk gebied is er dan weer een bekommernis voor mogelijke effecten t.a.v. landbouwteelten en de toegang voor landbouwmachines.

⁹ Concept leefbuurten wordt toegelicht door Team Vlaams Bouwmeester in dit filmpje:
<https://www.youtube.com/watch?v=ZbDalD6iqOE&feature=youtu.be>. Een inspiratiegids kan gedownload worden op
<https://www.vlaamsbouwmeester.be/nl/nieuws/bouwen-aan-autoluwe-groene-en-gezonde-%E2%80%98leefbuurten%E2%80%99>.

Participatie betekent ook dat je oor hebt voor de hindernissen en drempels die opgeworpen worden. Zo hoor je bv. meer en meer dat mensen twijfelen om bomen aan te planten, uit vrees voor opname van de bomen of het bos onder het bos- of natuurdecreet. Dit statuut kan er namelijk toe leiden dat men in de toekomst niet meer zonder gevolgen kan beslissen wat er verder met de bomen of de omgeving errond kan gebeuren. Zelfs al gaat het mogelijks om perceptie, zoals sommigen beweren, toch is het belangrijk om hieromtrent duidelijkheid en rechtszekerheid te creëren.

Grote principes, hoe nobel ook, zetten niet altijd aan tot actie. Om zoveel mogelijk burgers mee te krijgen, moeten we veel meer wijzen op het breder perspectief qua economisch voordeel: de waardeverhoging en comfortwinsten die een energetische renovatie van een woning kunnen opleveren, minder verhitting in de wijk als er meer in groen wordt geïnvesteerd, minder parkeerdruk als men zijn 2de wagen inwisselt voor het gebruik van een elektrisch deelsysteem, ... etc.

Tegelijk moeten we ook zorgen voor de nodige ontzorging. Veel mensen kunnen wel overtuigd worden van de noodzaak en het nut om te investeren (bv. in renovatie of groene energie) of andere keuzes te maken (bv. qua mobiliteit), maar zien op tegen de last en het zelf uitzoeken. De uitdaging bestaat erin om, samen met de actoren die hier reeds rond werken, op zoek te gaan naar nog meer creatieve oplossingen of aan het bereiken van nieuwe groepen. Binnen de mate van het mogelijke in overheidsopdrachten, kan een lokaal bestuur er voor kiezen om vooral in te zetten op lokale handelaren en actoren.

Mogelijke voorbeelden op dit vlak zijn:

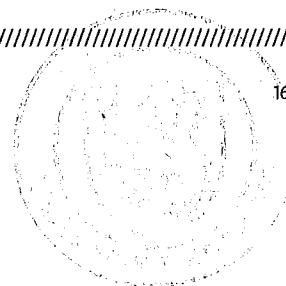
- Aanbieden van all-in-pakketten de aanplant en aanleg van bomen, hagen en groenperkjes in diverse omgevingen (stads- op dorpskern vs. buitengebied; woning met tuin vs. appartement; ...);
- Ontwikkeling en uitbouw van een totaalrenovatieconcept (bv. wijk per wijk) dat ook het tijdelijk stockeren van huisgeroi én het opnieuw pleisteren en schilderen van kamers inhoudt;
-

WAT ZEGT HET VEKP 2021-2030

LOKALE KLIMAATTAFELS (BLZ. 87)

Omdat ze de eerste zijn die op het terrein geconfronteerd worden met gevolgen van de klimaatverandering, hoeft het niet te verwonderen dat de meeste lokale besturen een duidelijk engagement willen opnemen. Het is niet toevallig dat het overgrote deel de burgemeestersconvenant voor klimaat en energie ondertekende en zich engageerde om daar ook actief mee aan de slag te gaan.

Tussen goede voornemens en realisaties op het terrein staan soms praktische bezwaren of vragen. Naar analogie met Nederland organiseren we ook hier klimaattafels. Via dit initiatief brengen we lokaal alle stakeholders en belanghebbenden rond de tafel. Het gaat daarbij zowel om overheden, particulieren, verenigingen, ondernemingen,... om iedereen die mee zijn schouders wil of kan zetten rond een lokaal beleid of mee kan helpen om praktische bezwaren weg te werken.

Een voor de hand liggend concreet thema waarvoor deze aanpak tot impactvolle realisaties zal leiden, is de "renovatie op wijkniveau". Op die manier geven we aan de renovatiegraad een forse impuls. Cruciale actoren die dienen aan te schuiven aan de renovatietafel zijn o.a. de lokale besturen voor het in kaart brengen van de noden, de betrokken burgers en ondernemingen van de te renoveren wijk, het lokale energie- en woonloket, de financiële sector en de lokale leveranciers, installateurs van duurzame producten.

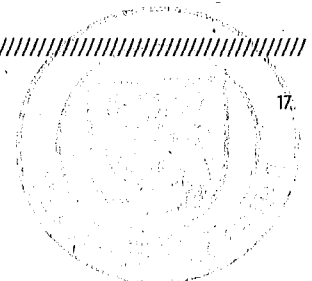
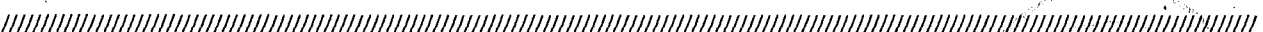
De input die via deze lokale klimaattafels wordt verzameld, zal ook cruciale informatie opleveren voor het participatietraject voor de opvolging en implementatie van de langetermijnrenovatiestrategie 2050. De Vlaamse overheid zorgt er ook voor dat de goede praktijken die uit deze lokale klimaattafels voortkomen, ook naar de andere lokale klimaattafels worden gecommuniceerd zodat ze op korte termijn, zo breed mogelijk worden uitgerold.

De Vlaams minister van Binnenlands Bestuur zal in het kader van het lokaal energie- en klimaatpact in overleg met de lokale besturen de klimaattafels verder bespreken.

3.3 WE ZORGEN VOOR DE NODIGE PARTNERS BIJ DE CONCRETE UITWERKING

Op het terrein zijn reeds heel wat actoren actief. Van burgerinitiatieven tot vzw's, ondernemingen (KMO's en kleine zelfstandigen) en sectorfederaties. Allemaal dragen ze actief hun steentje bij. Elke dag opnieuw. We maken elk van hen warm om de doelstelling van het Pact mee te helpen realiseren. Zij worden uitgenodigd om het Pact mee te ondertekenen en via deze webpagina van Netwerk Klimaat hun ondersteuning aan de lokale besturen kenbaar te maken.

Binnen de mogelijkheden van het Vlaams klimaatfonds (rekening houdend met de visienota bestedingskader Vlaams Klimaatfonds van 11 september 2020 - VR 2020 1109 DOC.0985/1BIS) en de Vlaamse Begroting, maar ook zoveel mogelijk gebruik makend van Europese fondswerving en reeds bestaande ondersteunende projecten (zoals bv. SURE2050), kijken we op welke manier lokale besturen en/of actoren ondersteund kunnen worden om mee de doelstellingen van het Pact te realiseren.

4 VIER CONCRETE WERVEN

4.1 SITUERING

Dit pact verankert een partnerschap dat in dienst staat van het realiseren van de doelstellingen uit het Vlaams Energie- en Klimaatplan. Initieel werden drie werven voorzien die focussen op het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen en de vergroening van de energieproductie in de 2 belangrijkste domeinen: m.n. transport en wonen en tegelijkertijd ook aandacht hebben voor de gevolgen van en adaptatie aan de klimaatopwarming: m.n. vergroening.

Verder gevolg gevend aan de input vanuit VVSG en mede in functie van het nieuwe droogte- en waterplan (Blue Deal) , wordt er nog een 4de werf rond de adaptatie aan droogte toegevoegd.

Per werf worden meerdere concrete streefdoelen opgenomen met een dubbele ambitie: ze dragen bij tot de realisatie van het reeds goedgekeurde beleid en het regeerakkoord, maar zijn vooral één praktisch instrument voor een lokaal bestuur om burgers en bedrijven mee te mobiliseren voor deze tastbare doelen te realiseren. Iedereen kan zich voorstellen welk effect een boom, haag of groenperk heeft op de vergroening in stad of platteland. Iedereen kan zien wanneer er een deelwagen in de buurt bijkomt. Het zijn zichtbare zaken, waar iedereen die dat wil, kan aan participeren of gebruik van kan maken. Lokale besturen kunnen eveneens kiezen om de lat zelf hoger te leggen en/of rond bepaalde acties samen te werken met de omliggende gemeenten. Alles op maat van de noden en behoeften van de specifieke regio. Het is niet de bedoeling om individuele gemeentes te controleren of af te straffen ten aanzien van de realisatie van de verschillende doelstellingen zoals opgenomen in de vier werven. Ook is het de bedoeling dat een lokaal bestuur gestimuleerd wordt om, vaak in samenwerking met andere lokale besturen, de doelstellingen gezamenlijk te behalen. Voorbeelden hiervan zijn het wegwerken van hindernissen die lokale besturen ondervinden om gezamenlijk de uitdagingen aan te gaan, het aanreiken van ondersteuning door inhoudelijke expertise en de mogelijkheid om middelen te bundelen om zo schaalvoordelen te genereren.

Voor alle duidelijkheid, de doelstellingen uit de vier werven moeten geïnterpreteerd worden als streefdoelen tegen 2030 met als vergelijkingspunt de situatie in 2020. Het betreft geen jaarlijks vastgelegde stijging.

Tot slot is het ook van belang om te wijzen op het belang van een integrale aanpak bij de uitwerking van acties die tot het bereiken van de streefdoelen leiden. Mede in functie van de doelstellingen van Agenda 2030 dient de nodige aandacht besteed te worden aan de economische en sociale component van de acties. Een lokaal bestuur is vaak het best op de hoogte van waar energie-armoede zich afspeelt en welke lokaal verankerde strategie dit kan verhelpen¹⁰. De nodige aandacht voor de diversiteit binnen een samenleving, zal een versterkende i.p.v. remmende factor betekenen voor de effectieve realisatie van de beoogde streefdoelen. Ook op bestuurlijk vlak betekent het aanpakken van klimaatverandering dat we buiten de sectorale silo's kijken en beleid overschrijdend een antwoord formuleren op maatschappelijke uitdagingen. Een lokaal bestuur werkt vaak simultaan aan die verschillende uitdagingen op district- of wijkniveau. Het

¹⁰ In het kader van het burgemeestersconvenant 2030 wordt ook gevraagd een specifieke maatregel om energie armoede te bestrijden, uit te werken.

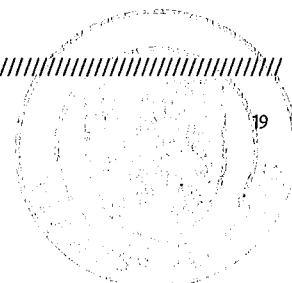
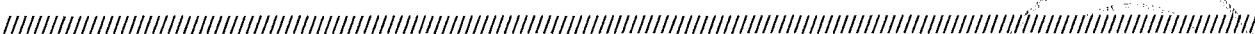
betekent lokaal de verbindingen maken tot een coherent en duurzaam verhaal. De doelstellingen binnen dit pact zijn bijgevolg uiteraard niet de enige elementen waarop een lokaal bestuur werkt inzake energie- en klimaatbeleid. Ze zijn slechts een tastbaar onderdeel van een breder arsenaal aan acties voor een sociaalrechtvaardige, klimaatrobuuste samenleving waar we op de verschillende beleidsniveaus aan willen werken. Het Pact tussen de Vlaamse overheid en de Vlaamse lokale besturen zal ook de nodige verbindingen maken tussen de verschillende geledingen binnen de Vlaamse overheid en diens ondersteunende diensten gezien het transversale karakter van klimaat- en energiebeleid.

Vanaf 2021 zal elke stad of gemeente dit pact kunnen ondertekenen en zo een krachtig signaal geven voor klimaatacties in samenwerking met andere besturen en lokale actoren. We gaan er van uit dat de opvolging van het Pact onderdeel uitmaakt van het democratisch proces in elke gemeente, waaronder de goedkeuring tot toetreding van dit pact door de gemeenteraad. Dit gemeenteraadsbesluit wordt opgeladen via het digiloket van ABB¹¹.

Naast individuele ondertekenaars, zullen stakeholders, sectororganisaties, verenigingen, regio's en andere intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zich ook kunnen engageren als 'ondersteuners' van het Pact. Netwerk Klimaat voorziet hiervoor een on-line aanmeld- en inschrijfmodule¹² en zal de communicatie hier rond voeren.

¹¹ Raadpleegbaar via deze link: <https://loket.lokaalbestuur.vlaanderen.be/login>

¹² Deze zal beschikbaar zijn via deze link: www.vvsg.be/kennisitem/ondersteuners-klimaatpact

Vlaams Lokaal **Energie- en Klimaatpact 2021-2030**

 Een boom extra per Vlaming

Per Vlaming halve meter extra haag of geveltuinbepianting

 Een extra natuurgroenperk per 1000 inwoners

WERK 3
LATEN WE EEN BOOM OPZETTEN

50 collectief georganiseerde energiebesparende renovaties per 1.000 wooneenheden

 1 coöperatief/participatief hernieuwbaar energieproject per 500 inwoners met een totaal geïnstalleerd vermogen van 216 MW

WERK 2
VERRIJK JE WIJK

WERK 4
WATER. HET NIEUWE GOUD

 1 m² ontharding per inwoner

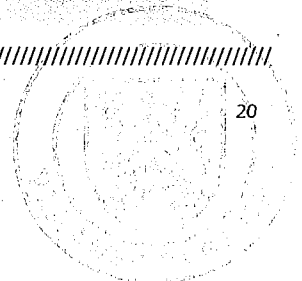
Per inwoner 1 m³ extra opvang of infiltratiecapaciteit voor regenwater

WERK 5
ELKE BUURT DEELT EN IS DUURZAAM BEREIKBAAR

1 "toegangspunt" voor een (koolstofvrij) deelsysteem per 1.000 inwoners

 Per 100 inwoners 1 laadpunt

1 m extra nieuw of structureel opgewaarderd fietspad per inwoner

4.2 WERF 1: LATEN WE EEN BOOM OPZETTEN (VERGROENING)

4.2.1 DOELSTELLING 2030

- Eén boom extra per Vlaming tegen 2030 (+6,6 miljoen bomen extra vanaf 2021 t.e.m. 2030)¹³
- 1/2de meter extra haag of geveltuinbeplanting per Vlaming tegen 2030 (+3.300 km extra vanaf 2021 t.e.m. 2030)
- Eén extra natuurgroenperk per 1000 inwoners tegen 2030 (= 6.600 perken van 10 m² vanaf 2021 t.e.m. 2030)¹⁴

Bomen, hagen, geveltuinen en perken die i.h.k.v. deze doelstelling worden opgevolgd worden geteld vanaf 2021 tot 2030 en kunnen gezamenlijk (met verschillende lokale besturen) worden gerealiseerd, waarbij – als gemiddelde- bovenstaande streefcijfers worden gehaald.

4.2.2 MEERWAARDE BURGER

- Groenblauwe dooradering
- Hittestress verminderen door schaduw- en koelplekken
- Biodiversiteit bevorderen
- Gezondere lucht
- Groener uitzicht (visueel aantrekkelijk)

4.2.3 MEERWAARDE VOOR LOKALE OVERHEID

- Gezondere en aangename leefomgeving
- Voorbeeldrol kan belangrijke lokale katalysator zijn
- Acties kunnen inwoners verbinden
- Acties kunnen zorgen voor extra tijd die vrijkomt bij technische dienst (natuurgroenperk vraagt minder onderhoud)
- Korte keten kan worden gestimuleerd

4.2.4 POTENTIËLE INBRENG LOKALE OVERHEID

- Initiatiefnemer of facilitator van verschillende acties. Denk aan terbeschikkingstelling of begeleiding rond plaatsing van, bij voorkeur streekeigen, bomen, tegeltuinen, tuinstraten, volkstuinten, bloemenweides, plantgoed en hagen, het faciliteren van voedsel- of plukbossen, het voorzien van

¹³ Betreft bomen die op een oppervlak staan dat NIET aan de minimumvereisten qua oppervlakte van minimaal 10 m (breedte) x 10 m (lengte) voldoet dewelke nodig is om als bos te worden beschouwd in het kader van de bosdoelstellingen van de Vlaamse Regering. Bomen geplant ten gevolge van compensatieverplichtingen worden niet meegeteld. Bomen kunnen zowel op publiek als privaat terrein worden aangeplant.

¹⁴ Vandaag zijn er veel perceeltjes, parkjes en perkjes die op een klassieke manier worden beheerd. Kort gemaaid gras met eventueel wat perkplantjes. Door te zorgen dat je minder maait en dat er bv. veldbloemen of specifieke planten komen, kan je hier kleine oerwoudjes voor biodiversiteit van maken. Denk aan ruimte bij rotondes, braakliggende terreinen naast publieke gebouwen en recreatiegebieden. Het heeft meteen het voordeel dat het minder mankracht en uren werk vraagt om dit te onderhouden en beheren in vergelijking met een klassiek perk.

speelbossen, eekhoornactiviteiten (eerst zaden (bv. eikels, beukennoten,...) verzamelen en nadien zaaien i.p.v. planten) en het voorzien van natuurbegraafplaatsen.

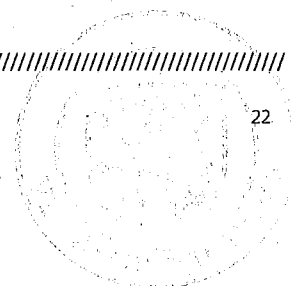
- Faciliteren kan de vorm aannemen van financiële of logistieke ondersteuning, technische knowhow en gronden verwerven of ter beschikking stellen.
- Opmaak van een lokaal adaptatieplan (onderdeel van het Burgemeestersconvenant 2030) waarin acties met betrekking tot (duurzame) vergroening in functie van groenblauwe dooradering structureel verankerd worden en doelbewuste keuzes gemaakt worden (welke beplanting of natuurontwikkeling, waar,... in functie van hitte bestrijding, wateropvang en -infiltratie en rekening houdend met biodiversiteit) en rekening houdend met de socio-economische impact.
- Via samenwerking met de Vereniging Voor Openbaar Groen (VVOG), de Regionale Landschappen of andere actoren kan er meer advies en kennis verspreid worden.

4.2.5 POTENTIËLE INBRENG VLAAMSE OVERHEID

- Aanpassingen aan de regelgeving
- Terbeschikkingstelling modelreglementen (bv. natuurgroenperken of natuurtuinen (cfr. initiatief van ANB en Dep. Omgeving)
- Kennisdeling door 'Kenniscentrum stedelijke natuur' (samenwerking van AG Vespa stad Antwerpen, Natuurpunt, ANB en dOMG). Ook dit kan helpen bij het opstellen van een lokaal (stedelijk) adaptatieplan.
- Aanvullen van de erfgoedatlas of andere bestaande instrumenten met een deel over stedelijke landschappen.

4.2.6 BIJDRAGE AAN HET VLAAMS ENERGIE- EN KLIMAATPLAN 2030

- Bomen, hagen en natuurgroenperken zijn belangrijke maatregelen in het kader van LULUCF, m.a.w. het behoud van koolstof in bodem. Vlaanderen engageert zich tot de no debit rule, nl. dat de koolstof in de bodem op hetzelfde niveau wordt gehouden.

4.3 WERF 2: VERRIJK JE WIJK (RENOVATIE, HERNIEUWBARE ENERGIE)

4.3.1 DOELSTELLINGEN 2030

- 50 collectief georganiseerde energiebesparende renovaties¹⁵ per 1.000 wooneenheden vanaf 2021 t.e.m. 2030¹⁶
- 1 coöperatief/participatief hernieuwbaar energieproject per 500 inwoners tegen 2030 die samen voor een totaal geïnstalleerd vermogen zorgen van 216 MW vanaf 2021 t.e.m. 2030 (+12.000 projecten in 2030¹⁷)

4.3.2 MEERWAARDE BURGER

- Opwaardering woonst, verhoging waarde op vastgoedmarkt voor verkoop en verhuur
- Optimalisering kapitaal want rendement hoger dan op spaarboekje en meer zekerheid t.o.v. (huidige) financiële markten
- Structurele verlaging energiefactuur
- Wooncomfort omhoog
- Weinig zorgen omwille van begeleiding
- Participatie projecten: verhoogde betrokkenheid, kennisdeling en eigenaarschap in lokale hernieuwbare energie

4.3.3 MEERWAARDE VOOR LOKALE OVERHEID

- Opwaardering gerenoveerde wijken
- Stijging aantrekkelijkheid en leefbaarheid gerenoveerde wijken (extra indien ook aanpak openbaar domein (bijv. stoep en fietsstroken)
- Wijkgerichte aanpak is verbindend voor buurtbewoners (sociale cohesie)
- Lokale overheidsgebouwen kunnen eigen zonne-energie (of windenergie) verbruiken
- Participatie in duurzame energieprojecten kan verhoogd worden (naast zon en wind ook warmtenetten, biomassa, waterkracht, ...) waardoor draagvlak voor energietransitie stijgt
- Educatief effect indien zonnepanelen op bv. schoolgebouwen

¹⁵ Een energiebesparende renovatie equivalent bestaat uit één van volgende maatregelen: dak-, zolder-, vloer-, gevelisolatie, hoogrendementsbeglazing, zonneboiler, ventilatiesysteem, een warmtepomp en -boiler. Deze worden gestimuleerd door de 'burenpremie voor een collectieve renovatieproject' al dan niet als gevolg van de organisatie van klimaatfabels, renovaties gerealiseerd dankzij het noodkoopfonds en alle andere collectief georganiseerde renovaties zoals i.s.m. VME's voor appartementsgebouwen.

¹⁶ Lokale besturen staan het dichtst bij de burger. Zij zijn dan ook het best geplaatst om via participatieve trajecten, zoals bvb. klimaatfabels, de burger te overtuigen om mee te stappen in bv. wijkrenovatieprogramma's op basis van een ontzorgende aanpak.

Op deze manier wordt niet enkel gefocust op het ondersteunen van renovatie bij eigendomsoverdracht, maar ook op renovaties bij 'zittende' eigenaars.

¹⁷ 12.000 projecten van 18 kWp ligt aan de basis van de inschatting voor 216 MW tegen 2030. Binnen en tussen gemeentes kunnen kleinere projecten geclusterd worden. Referentie is het aantal opgeleverde projecten geregistreerd op de Energiekaart (Energiesparen.be) tegen einde 2020.

4.3.4 POTENTIËLE INBRENG LOKALE OVERHEID

- Ontzorging door:
 - ▶ Organisatie klimaattafels gericht op concrete realisaties op het terrein zoals wijkrenovaties
 - ▶ Gerichte oproepen voor deelname 40-tal huizen van een bepaald bouwjaar gekoppeld aan een modelrenovatie traject (VCB)
 - ▶ Samenbrengen publieke en privépartners aan renovatietafel, inclusief derdebetalersysteem aanbieders en banken
 - ▶ Ondersteunen benutten van sleutelmomenten voor de juiste graad van (diepgaande) renovatie
 - ▶ Inschakelen BENOvatiecoach (aanvulling bestaande subsidie VO)
 - ▶ Bestaande ondersteuning door lokale Energiehuizen en Centra Duurzaam bouwen (provinciaal niveau). Renovatiecoaches trekken op pad en zijn bereikbaar voor concreet advies en (collectieve) renovatiebegeleiding.
- Fiscale maatregelen (verlaging OV (voor enkele jaren)) of premies voor investeringen te stimuleren
- Gemeentelijke reglementering en stedenbouwkundige verordeningen aanpassen zodat extra verdiep mogelijk is
- Aanpassing verkavelingsvoorschriften aan EPB-eisen (bijv. dakgoothoogte van 6 meter werkt energetische renovatie tegen (dikkere isolatie nodig))
- Lasten gekoppeld aan vergunningen actualiseren en volwaardig hoofdstuk blauwgroene dooradering invoegen zonder nodeloze drempels te verhogen
- Het ter beschikking stellen van containers bij werken
- In kaart brengen potentieel aan hernieuwbare energie in de stad of gemeente via links Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA):
 - ▶ Cijfers over groene energie in Vlaanderen: zie: Energiekaart: <https://www.energiesparen.be/energiekaart>
 - ▶ Cijfers potentieel en geïnstalleerd vermogen zonne-energie in elke gemeente: <https://www.energiesparen.be/zonnekaart> en <https://www.energiesparen.be/zonnekaart/FAQ/cijfers>
 - ▶ Near-real time info groene stroom per gemeente via stroomvoorspeller (<https://apps.energiesparen.be/stroomvoorspeller>)
 - ▶ Energiecoöperaties (<https://apps.energiesparen.be/energiekaart/vlaanderen/cooperaties>)
- Terbeschikkingstelling publiek patrimonium (direct of indirect beheerd door lokale overheid zoals scholen, OCMW, kerkfabriek, ...) en infrastructuur aan coöperatieve vennootschappen voor zonne-, wind- en energiebesparingsprojecten. Gemeente neemt groene stroom lokaal af. Burgercoöperatie plaatst, financiert, monitort en beheert de installaties. Na 20 jaar wordt installatie overgedragen aan gemeente. Idem voor cultuurhuizen, zorgpatrimonium, lokale verenigingen, ...
- Het voorzien van een vrijstelling voor hernieuwbare energie installaties in lokale heffingen (masten en pylonen)
- Verhogen draagvlak voor windenergie door bv. het actief verlenen van objectieve informatie
- Burgerparticipatie kan element van beoordeling zijn voor aanbestedingen in duurzame energieprojecten (zon, wind, waterkracht, biomassa, energiebesparing en warmtenetten)
- Toekomstige deelname of facilitatie van lokale energiegemeenschappen (energiedelen op wijkniveau, stimuleren van deelname van lokale bedrijven(-terreinen), ...)

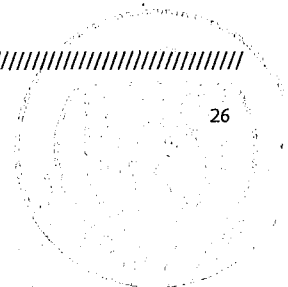
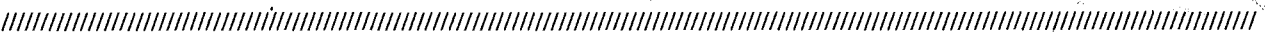
4.3.5 POTENTIËLE INBRENG VLAAMSE OVERHEID

- De burenpremie voor collectieve renovatieprojecten wordt verder versterkt:
 - ▶ <https://www.vlaanderen.be/burenpremie-voor-collectief-renovatieproject>
- Stimulansen worden gecreëerd voor de renovatie van appartementen door het voorzien van totaaladvies via de opmaak van een masterplan Benovatie (oproep in 2021). Daarnaast wordt, met als doel de looptijd van VME-kredieten gevoelig te verlengen van 10 tot 30 jaar, de lancering van een publiek-privaat rollend fonds voor de renovatie van appartementen onderzocht.
- Versterking van het rollend fonds met 40 miljoen € (2021-2022 in kader van Relanceplan) voor de energetische renovaties van noodkoopwoningen:
 - ▶ <https://www.energiesparen.be/noodkoopwoningen/projectoproepen>
- Faciliterend kader voor lokale energiegemeenschappen wordt verder uitgewerkt waarbinnen burgers, lokale overheden en ondernemingen zich kunnen organiseren voor activiteiten zoals financiering, productie, flexibiliteitsdiensten, energiedelen, energieopslag, energie efficiënte diensten, ...
- De Vlaamse Overheid maakt zelf werk van energiebesparing in het eigen patrimonium (2.5% primaire energiebesparing per jaar, koolstofneutraal patrimonium tegen 2045 voor koeling, verwarming, verlichting, ventilatie en sanitair warm water). Entiteiten werken o.a. samen met het Facilitair Bedrijf en VEB om vastgoedstrategieën, aparte investeringen en energieprestatiecontracten op te maken.
- Werking Vlaamse energiehuizen (inclusief verstrekken energieleningen-bestaand)
 - ▶ <https://www.mijnenergiehuis.be/homepage>
- Renovatie- en energie-premies (bestaand)
 - ▶ <https://apps.energiesparen.be/subsidies/subsidiemodule>
 - ▶ Zie ook: Verhoogde premie voor muurisolatie en isolerende beglazing
 - <https://www.energiesparen.be/nieuws/nieuwe-stimuli-voor-de-bouwsector-voor-wie-gaat-renoveren>
- Verhoogde isolatiepremie voor werken gelijktijdig met asbestverwijdering
 - ▶ <https://www.energiesparen.be/nieuws/nieuwe-stimuli-voor-de-bouwsector-voor-wie-gaat-renoveren>
- Algemene labelpremie:
 - ▶ <https://www.vlaanderen.be/epc-labelpremie-bij-energie-renovatie>
 - Zie ook: de EPC-labelpremie voor alle eigenaars
 - <https://www.energiesparen.be/nieuws/nieuwe-stimuli-voor-de-bouwsector-voor-wie-gaat-renoveren>
- Renteloos renovatiekrediet en energielening+ voor alle nieuwe eigenaars:
 - ▶ <https://www.energiesparen.be/renteloos-renovatiekrediet>
 - ▶ <https://www.energiesparen.be/nieuws/nieuwe-stimuli-voor-de-bouwsector-voor-wie-gaat-renoveren>
 - ▶ Algemeen: focus op de transactiemomenten (eigendomsoverdracht) als belangrijk sleutelmoment voor diepgaande renovaties te stimuleren
- Steun voor zonne-installatie kleiner van 10 kW via premies (nieuw vanaf 2021):
 - ▶ <https://www.energiesparen.be/zonnepanelen/premie>
- Steun voor zonne-installaties boven 40 kW via projectoproep (nieuw vanaf 2021)
 - ▶ <https://www.energiesparen.be/call-groene-stroom>

- Voldoende aandacht voor de capaciteit van de bouwsector te versterken via gerichte opleidingen (cfr. Pact for Skills)
- Faciliterend kader blijven uitwerken voor de uitvoerende sector (bouwnijverheid, architecten, ESCO's, ...) te laten innoveren en groeien. Een voorbeeld is het stimuleren van bouwteams ('one stop shops'): door samenwerking van aannemers en architecten wordt kennis geclusterd, snelheid gemaakt en transactiekosten verlaagd.

4.3.6 BIJDRAGE AAN HET VLAAMS ENERGIE- EN KLIMAATPLAN

- De collectief georganiseerde energiebesparende renovaties (50 per 1.000 wooneenheden in 2030) komt ruw ingeschat overeen met de realisatie van een jaarlijkse bijkomende finale energiebesparing van 555 GWh in 2030. Deze besparing zal bijdragen tot de realisatie van het reeds goedgekeurde VEKP en de lange termijn renovatiestrategie.
- 1 extra coöperatief/participatief hernieuwbaar energieproject per 500 inwoners tegen 2030 (+12.000 projecten). Uitgaande van een gemiddelde grootte van deze zonne-energieprojecten zouden deze 12.000 projecten goed zijn voor een bijkomend vermogen van (minstens) 216 MW. Deze besparing zal bijdragen tot de realisatie van het reeds goedgekeurde VEKP en de lange termijn renovatiestrategie.

4.4 WERF 3: ELKE BUURT DEELT (KOOLSTOFVRIJE (DEEL)MOBILITEIT) EN IS DUURZAAM BEREIKBAAR

4.4.1 DOELSTELLINGEN 2030

- Per 1.000 inwoners 1 "toegangspunt"¹⁸ voor een (koolstofvrij) deelsysteem tegen 2030 (=6.600 toegangspunten)
- Per 100 inwoners 1 laadpunt tegen 2030 (=66.000 laadpunten¹⁹)
- 1 m nieuw of structureel opgewaardeerd fietspad extra per inwoner vanaf 2021 t.e.m. 2030²⁰

4.4.2 MEERWAARDE BURGER

- Kapitaalbenutting optimaliseren: kosten terwijl auto gemiddeld 96 % van tijd geparkeerd staat
- Minder zorgen: geen administratieve lasten, geen onderhoudskosten, etc.
- Flexibiliteit (keuze auto, geen parking zoeken)
- Behoud comfort van wagen ter beschikking (hoe meer locaties, hoe beter)
- Keuzevrijheid gebruik systeem, geen verplichting
- Uitbreiding zorgt voor toegankelijkheid auto's voor iedereen
- Veilige en vlotte fietsverbindingen zorgen voor minder autoverkeer

4.4.3 MEERWAARDE VOOR LOKALE OVERHEID

- Ruimtebeslag verminderen (parkeerplaatsen in Vlaanderen nemen 24.000 hectare in (meer dan Antwerpen, incl. de haven))
- Modal shift, die wordt versterkt door link met Hoppinpunten. 1 deelwagen vervangt 4 tot 10 private wagens.
- Mental shift, burgers denken na over alternatieven
- CO₂-reductie, properdere lucht en stillere wagens (koolstofvrij)
- Toegankelijkheid mobiliteit voor alle burgers
- Deelsystemen aan de rand van LEZ om overgang naar meer OV te overbruggen
- Goed fietspadennetwerk zorgt voor meerwaarde binnen lokaal mobiliteitsbeleid

¹⁸ Toegangspunt is te interpreteren als toegang tot een deelwagen. Concreet kan dit zowel gaan over vaste standplaatsen als de aanwezigheid van een deelwagensysteem (kan ook free floating en peer-to-peer systemen zijn) in de omgeving. De doelstelling betreft ook multimodale deelsystemen. Idealiter ook met voertuigen / auto's die ook voor grotere afstanden kunnen ingezet worden.

Gemiddeld zou een toegangspunt leiden tot 2 deelwagens. Dit houdt m.a.w. in dat er tegen 2030 13.200 deelwagens zouden bijkomen t.o.v. 3.886 in 2020, wat een groei van 340% betekent. In overleg met de sector wordt momenteel bekeken hoe de groei, rekening houdend met variëteit van deelsystemen, kan opgevolgd worden.

¹⁹ Opvolging zal gebeuren aan de hand van Charge Point Equivalent (CPE), waarbij een CPE gedefinieerd is in een logisch wegingsysteem (cf. Transport & Environment). Een laadpaal met een beperkte laadsnelheid/vermogen (3-7 kW) komt overeen met 1 CPE, bij een laadpaal met een normaal vermogen (11-22 kW) zijn dat 2 CPE, bij een AC-snellader (43 kW) zijn het er 4, bij een DC-snellader (50 kW tot minder dan 150 kW) tellen we er 5 en bij een ultrasnellader (150 kW en meer) 10.

²⁰ Fietssuggestiestroken komen niet in aanmerking. Aanleg en structureel onderhoud van fietspaden wel.

4.4.4 POTENTIËLE INBRENG LOKALE OVERHEID

- Overzicht van hiaten en potentiële locaties opstellen (studie) en actieplan uitwerken
- Delen en elektrificeren/koolstofvrij maken van eigen wagenpark (en terbeschikkingstelling voor huur aan inwoners). Voorbeelden zijn dienstwagens die gedeeld worden met buurtbewoners en opgeladen worden door zonnestroom van de publieke daken
- Ontwikkelen van instrumenten om actoren voor logistiek, distributie en personenvervoer te kunnen laten omschakelen naar zero emissie vloot
- Uitbouwen publieke reservatiezones Hoppinpunten, met kleurrijke signalisatieborden
- Uitbouw van deelsystemen via samenwerking specifieke doelgroepen zoals garages of promotie privé- en participatieve deelplatformen
 - ▶ Meer info via www.autodelen.net
- Uitbouwen van (snel-)laadpunten op (semi-)publieke plaatsen, door eigen investering of via samenwerking specifieke doelgroepen zoals bedrijven (toegang voor buurtbewoners tot laadpunten van bv. supermarkt)
- Koppeling en integratie voorzien met de lokale 'vervoer-op-maat' strategie.
- Specifieke vereisten in bouwverordeningen en -reglementering (i.c. parkeernomen koppelen aan het inzetten van deelwagens (bv. Een aantal parkeerplaatsen minder te bouwen voor één deelwagen), gereserveerde plaatsen voor deelsystemen en laadpalen, minimaal aantal laadpalen, infrastructuur voor leidingen voorzien (goten, kabels (in samenwerking met Fluvius))
- Ontmoedigen (door duurder maken/beperken) van de tweede bewonerskaart
- Infrastructuur voor leidingen voorzien (goten, kabels,...)
- Afspraken met omliggende gemeenten voor zelfde stimulerend beleid
- Versneld kijken op welke plaatsen fietspaden kunnen aangelegd /vernieuwd worden
- Opzetten grondenbank voor pro-actieve verwerving

4.4.5 POTENTIËLE INBRENG VLAAMSE OVERHEID

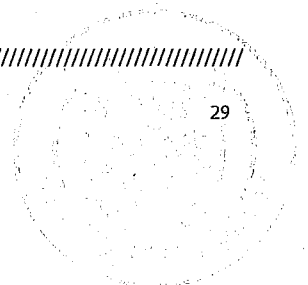
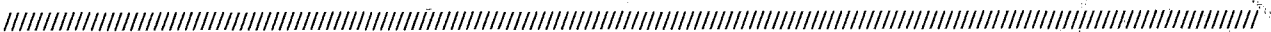
- Vlaamse begroting: opstartsubsidies voor elektrische deelsystemen (10 miljoen euro)
- Vlaams relanceplan: plaatsen van laadpalen (15 miljoen euro)
- Vlaamse inspiratienota ter ondersteuning van lokale laadplannen
- Vlaams Parkeerregister om deelwagens te registreren, zodat ze in alle gemeenten gratis kunnen parkeren bovengronds
- Kader uitwerken voor een Vlaamse 'standaard'- erkenning van deelorganisatie voor het ganse grondgebied (naar voorbeeld van LEZ).
- Vlaamse begroting + Vlaams relanceplan:
 - ▶ Co-financiering aanleg en structureel onderhoud van fietspaden en fietssnelwegen (via Fietsfonds en via lokale trekkingsrechten bij ABB (150 miljoen euro met 33% co-financiering)).
 - ▶ Verkeersveiligheid schoolfietsroutes: 50% co-financiering (15 miljoen euro)
- Voortrekkersrol door elektrificatie/koolstofvrij maken van eigen wagenpark en openbaar vervoer
- Aanbieden van model voor verbetering van de emissie-inventaris per gemeente voor transport
- Via de Ecoscore-website kunnen gemeenten de emissies en milieuvriendelijkheid van voertuigen opzoeken. De website bevat eveneens de FleetTool, een vlootbeheerstool die de belangrijkste statistieken op voertuig- en vlootniveau toont waaronder de gemiddelde en totale CO2-uitstoot.

Ook vind je er de Chassistool; hiermee kan je emissies en de Ecoscore voor personenwagens opvragen op basis van het chassisnummer. <https://ecoscore.be/en/home>

- Gids Elektrisch rijden voor lokale overheden: www.milieuvriendelijkevoertuigen.be
- Tools en informatie om een milieuvriendelijk lokaal mobiliteitsbeleid uit te bouwen: www.mimolo.be
- Departement Mobiliteit en Openbare Werken brengt heel wat gegevens in kaart via Geoloket Fiets en portaal: <https://www.mobielvlaanderen.be/overheden/artikel.php?thema=2&id=1218>
- Erkenning deelmobiliteit-aanbieders en bijhorend kwaliteitskader (bereikbaarheid, dienstenaanbod en monitoring)

4.4.6 BIJDRAGE AAN HET VLAAMS ENERGIE- EN KLIMAATPLAN 2030

- VEKP CO2-reductiedoelstelling voor vervoer: - 23 % of restuitstoot van 12,2 Mton.
Dit via modal shift (investeringen OV en fietswegen), georganiseerde ruimtelijke ordening (toegankelijkheid), uitbouw multimodaal systeem (minder gereden kilometers) en vergroening wagenpark/transportsector.
Er wordt ingezet op gedeelde mobiliteit, maar zonder specifieke doelstelling. Door de maatregelen van de lokale besturen op het vlak van gedeelde mobiliteit, versnellen en versterken we de reductie van de broeikasgasuitstoot ter realisatie van het VEKP.
- Laadinfrastructuur: Ervan uitgaan dat het aandeel elektrische wagens bij nieuw verkochte wagens tegen 2030 50% bedraagt => Meer dan 660.000 elektrische wagens => Bij 1 laadpunt per 10 auto's = 66.000 laadpunten benodigd.

4.5 WERF 4: WATER. HET NIEUWE GOUD (DROOGTEPROBLEMATIEK)

4.5.1 DOELSTELLINGEN 2030.

- 1 m² ontharding per inwoner vanaf 2021 t.e.m. 2030 (= 6,6 miljoen m² ontharding²¹)
- Per inwoner 1 m³ extra opvang van hemelwateropvang voor hergebruik, buffering en infiltratie voor regenwater vanaf 2021 t.e.m. 2030 (=6,6 miljoen m³ extra regenwater dat wordt opgevangen voor hergebruik of infiltratie²²)

4.5.2 MEERWAARDE BURGER

- Minder hittestress
- Groener uitzicht (visueel aantrekkelijk)
- Meer groenblauwe dooradering
- Vermijden watertekort
- Vermijden wateroverlast

4.5.3 MEERWAARDE LOKALE OVERHEID

- Gezondere en aangename leefomgeving
- Voorbeeldrol kan belangrijke lokale katalysator zijn
- Minder uitgaven watergebruik kunnen ingezet worden voor andere initiatieven
- Participatie burger en buurten bij keuze onthardingslocaties

4.5.4 POTENTIËLE INBRENG LOKALE OVERHEID

- Opmaak van een hemelwater- en droogteplan om opportuniteiten en noden in kaart te brengen voor opvang, buffering, infiltratie,...
- Initiatiefnemer of facilitator, bv. om het mogelijk te maken dat er collectieve buffer-oplossingen op wijkniveau worden gerealiseerd (in verstedelijkt gebied vaak moeilijker om aparte opvang/infiltratie-capaciteit te voorzien)
- Circulaire recuperatie-oplossingen op wijkniveau zoals straten en KMO-zones (lokale zuivering voor tuinen, sanitair, ...)

²¹ De opvolging van deze doelstelling wordt onderzocht i.s.m. VMM en Departement Omgeving. De doelstelling wordt beoordeeld binnen het ruimtebeslag (toestand eind 2020). Beleidsplan Ruimte Vlaanderen verduidelijkt: "Een deel van het ruimtebeslag bestaat uit verharding. Verharding is de oppervlakte waarvan de aard en/of toestand van het bodemoppervlak gewijzigd is door het aanbrengen van artificiële, (semi-) ondoorlaatbare materialen waardoor essentiële ecosysteemfuncties van de bodem verloren gaan (woningen, wegen, andere constructies, ...). Verharding stemt overeen met de term 'bodemaafdekking' zoals Vlaanderenbreed geïnventariseerd door AGIV. Er is 16% verharding in Vlaanderen."

²² Hier wordt bedoeld op de netto-toename van hemelwateropvang voor hergebruik, buffering en infiltratie binnen de huidige bebouwde omgeving. Opvang of infiltratie dat voorzien wordt in nieuwe verkavelingsbuurten (in kader van verplichtingen (bv. uitvoering gewestelijke stedenbouwkundige verordening of opgelegde lasten binnen verkaveling) worden niet meegeteld. Additionele capaciteit die voorzien wordt bij appartementsgebouwen, wordt wel meegeteld. De opvolging van deze doelstelling wordt onderzocht i.s.m. VMM en Departement Omgeving.

5 HET LOKAAL ENERGIE- EN KLIMAATPACT

Dit lokaal energie- en klimaatpact legt de basis voor een structurele samenwerking, en staat door wederzijdse engagementen garant voor een krachtdadig, concreet en voor iedereen tastbaar lokaal klimaat- en energiebeleid.

Door het ondertekenen van het Lokaal Energie – en Klimaatpact **engageert elke stad of gemeente zich** om in eerste instantie het Burgemeestersconvenant 2030 te ondertekenen en uit te werken.

Verder engageren de lokale besturen zich om een gemiddelde jaarlijkse primaire energiebesparing van minstens 2,09% in hun gebouwen te realiseren (inclusief technische infrastructuur, exclusief onroerend erfgoed) en om de CO₂-uitstoot van hun eigen gebouwen en technische infrastructuur met 40% te reduceren in 2030 ten opzichte van 2015. De opmaak van een vastgoedstrategie geldt hier bij als een goede eerste stap om investeringen in te plannen.

Daarnaast engageert elke stad of gemeente zich tot de verLEDding van de openbare verlichting tegen 2030 alsook de opmaak van lokale warmte- en sloopbeleidsplannen. Ook wordt er ingezet op het verhogen van het draagvlak voor hernieuwbare energie, waaronder het engagement om geen heffing op hernieuwbare energie installaties in te voeren en bestaande, zoals de heffing op pylonen van windmolens, af te bouwen tegen ten laatste 2025.

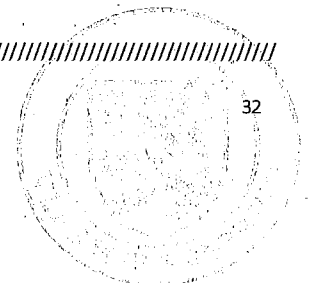
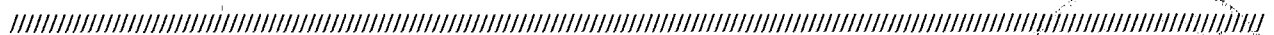
Tot slot engageert elke stad of gemeente zich om burgers, bedrijven en verenigingen te stimuleren om samen de concrete en zichtbare streefdoelen uit de 4 werven te behalen. Samenwerking tussen gemeenten wordt aangemoedigd zodat de impact van lokale initiatieven vergroot wordt. Het bereiken van deze streefdoelen draagt ook bij tot het bereiken van de globale doelstelling zoals vooropgesteld in het Burgemeestersconvenant 2030.

De Vlaamse overheid engageert zich op zijn beurt om via het Netwerk Klimaat ondersteuning te bieden aan de lokale besturen zoals bepaald in het subsidiebesluit en de werkprogramma's. Concreet wordt diepgaande professionele ondersteuning aangeboden voor de verduurzaming van het eigen patrimonium, de opmaak van lokale warmteplannen, de uitwerking van lokale beleidskaders voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energieproductie, de zoektocht naar financiële oplossingen enz. Via de klankbordgroep worden steden en gemeenten mee betrokken bij de verdere concretisering van deze ondersteuning.

Naast het Netwerk Klimaat zijn een aantal andere partners binnen de Vlaamse overheid (bv. VEB met het SURE2050-project voor het publiek patrimonium) actief bezig met de projectmatige ondersteuning van lokale besturen.

Bovendien zal de Vlaamse Overheid samen met de lokale besturen actief meewerken aan het elimineren van de mogelijke hindernissen die lokale besturen ondervinden in het realiseren van de ambities binnen dit Pact. Vanuit de intermediaire rol die het Netwerk Klimaat opneemt in het governancekader rond het lokaal energie- en klimaatbeleid en de structurele dialoog met de relevante actoren (waaronder de bevoegde administratieve diensten van de Vlaamse overheid) bouwt het Netwerk Klimaat mee aan dit vernieuwde partnerschap.

Tegelijkertijd engageert de Vlaamse overheid zich om haar eigen voorbeeldfunctie in te vullen en zal ze andere relevante actoren trachten te overtuigen om mee in dit Pact te stappen voor de realisatie van één

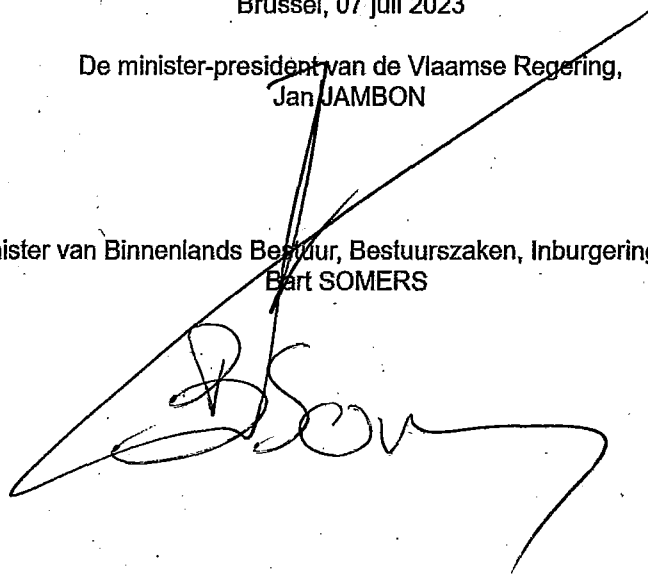
of meerdere doelstellingen. In samenspraak met het middenveld, onderzoeksinstituten en de verschillende sectororganisaties wordt de opvolging van de wederzijdse engagementen i.h.k.v. het Pact tijdens een één of tweejaarlijks evaluatiemoment besproken. Hier wordt vooral beoogd om dit in synergie met bestaande initiatieven te stroomlijnen.

Beleidsmaatregelen, voorzien door de Vlaamse, Federale en Europese begroting, zullen actief en stelselmatig gepromoot worden in functie van de realisatie van dit Pact. Onder hoofdstuk 4 -de concrete werven- worden reeds enkele huidige of toekomstige budgetlijnen opgesomd. Ter bijkomende ondersteuning van de gemeenten die het Pact ondertekenen, wordt voorzien in een extra jaarlijks budget van 10.000.000 euro, evenals een vast gedeelte van de vrij beschikbare middelen binnen het Vlaams klimaatfonds. Deze budgettaire engagementen kunnen aangepast worden in functie van het algemeen begrotingsbeleid.

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 tot toekenning van een subsidie aan de gemeenten van het Vlaamse Gewest voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact 2023
Brussel, 07 juli 2023

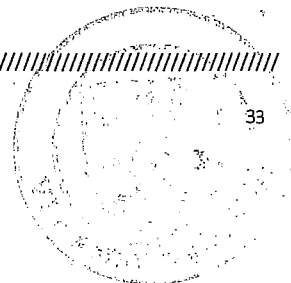
De minister-president van de Vlaamse Regering,
Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,
Bart SOMERS

Eensluitend afschrift,

Liesbeth Van Snick
medewerker

VFC 2023 0707 DOC.0851/6

VFC 2023 0707 DOC.0851/6

**Vlaamse
overheid**

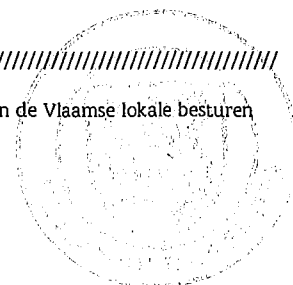
**Op naar een
Lokaal energie- en klimaatpact 2.0
tussen de Vlaamse Regering
en de Vlaamse lokale besturen**

**AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR**

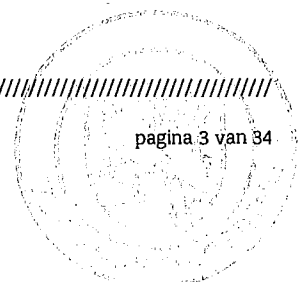
LOKAALBESTUUR.VLAANDEREN.BE/LEKP

Inhoud

1	Een Lokaal Energie- en Klimaatpact 2.0	4
2	Het waarom en hoe van het LEKP 2.0	9
3	Aanvulling op de 4 concrete werven	13
3.1	Werf 1: Laten we een boom opzetten (vergroening)	13
3.1.1	Doelstelling 2030	13
3.1.2	Meerwaarde burger	13
3.1.3	Meerwaarde lokale overheid	13
3.1.4	Potentiële inbreng lokale overheid	14
3.1.5	Potentiële inbreng Vlaamse overheid	14
3.1.6	Bijdrage aan het Vlaams energie- en klimaatplan 2030	14
3.2	Werf 2: verrijk je wijk (renovatie, hernieuwbare energie)	15
3.2.1	Doelstelling 2030	15
3.2.2	Meerwaarde burger	15
3.2.3	Meerwaarde lokale overheid	15
3.2.4	Potentiële inbreng lokale overheid	16
3.2.5	Potentiële inbreng Vlaamse overheid	17
3.2.6	Bijdrage aan het Vlaams energie- en klimaatplan 2030	19
3.3	Werf 3: elke buurt deelt (koolstofvrije (deel)mobilititeit) en is duurzaam bereikbaar	20
3.3.1	Doelstelling 2030	20
3.3.2	Meerwaarde burger	20
3.3.3	Meerwaarde lokale overheid	20
3.3.4	Potentiële inbreng lokale overheid	21
3.3.5	Potentiële inbreng Vlaamse overheid	21
3.3.6	Bijdrage aan het Vlaams energie- en klimaatplan 2030	22
3.4	Werf 4: Water, het nieuwe goud (droogteproblematiek)	23
3.4.1	Doelstelling 2030	23
3.4.2	Meerwaarde burger	23
3.4.3	Meerwaarde lokale overheid	23
3.4.4	Potentiële inbreng lokale overheid	23
3.4.5	Potentiële inbreng Vlaamse overheid	24
3.4.6	Bijdrage aan het Vlaams energie- en klimaatplan 2030	24
4	Concretisering 'Meten is weten': financiële en inhoudelijke rapportering	25
4.1	Financiële rapportering via BBC	25
4.2	Inhoudelijke rapportering: Pactportaal	25
5	Doelstellingen en authentieke bronnen	26
5.1	Algemene doelstellingen	26
5.2	Doelstellingen werf 1: Laten we een boom opzetten (vergroening)	27
5.3	Doelstellingen werf 2: Verrijk je wijk (renovatie, hernieuwbare energie)	28
5.4	Doelstelling werf 3: Elke buurt deelt (koolstofvrije deelmobilititeit) en is duurzaam bereikbaar	28
5.5	Doelstelling werf 4: Water, het nieuwe goud (droogteproblematiek)	29

5.6	Flankerende ondersteuning en andere data-linken	30
5.6.1	LEKP breed:	30
5.6.2	Per thema:	30
6	Slotwoord engagement LEKP 2.0.....	33

1 EEN LOKAAL ENERGIE- EN KLIMAATPACT 2.0

Vlaanderen en de lokale besturen hebben de handen in elkaar geslagen om samen de nodige transitie in het energie- en klimaatbeleid waar te maken. We zijn gestart met het LEKP 1.0 om een nieuw ecosysteem uit te bouwen, waarbij lokale stakeholders, lokale besturen en het Vlaamse niveau nauwer samenwerken. Tegen eind oktober 2021 hadden 293 van de 300 lokale besturen het LEKP 1.0 ondertekend. Door de aangescherpte Europese Klimaatambities ('Fit for 55') besliste de Vlaamse regering in november 2021¹ over een pakket extra maatregelen om de CO₂-uitstoot sterker te verminderen. Daarbij werd ook de rol van de lokale besturen herbevestigd en nieuwe doelstellingen voorgesteld. Vervolgens heeft de Vlaamse overheid in overleg met VVSG een voorbereidend traject doorlopen om te komen tot dit vernieuwde LEKP 2.0, met volgende additionele klimaatmaatregelen.

Hieronder vind je het overzicht van reeds aangenomen engagementen in het kader van LEKP 1.0 en de nieuwe engagementen van LEKP 2.0.

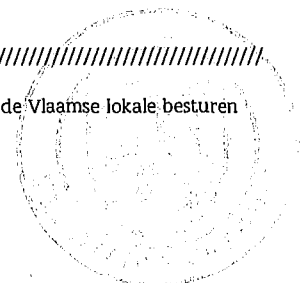
Lokale besturen engageren zich om:

- Het Burgemeestersconvenant 2030 te ondertekenen en uit te werken;
- Een gemiddelde jaarlijkse primaire energiebesparing van minstens 2,09% te realiseren in hun eigen gebouwen (inclusief technische infrastructuur, exclusief onroerend erfgoed)
- Een reductie van de CO₂-uitstoot van hun eigen gebouwen en technische infrastructuur met 40% in 2030 ten opzichte van 2015 te realiseren²;
- Tegen ten laatste 2030 de openbare verlichting te verLEDden;
- Het draagvlak voor hernieuwbare energie te verhogen, geen heffing op hernieuwbare energie-installaties in te voeren en bestaande, zoals de heffing op pylons van windmolens, af te bouwen tegen ten laatste 2025;
- Lokale warmte- en sloopbeleidsplannen op te maken;
- Burgers, bedrijven en verenigingen te stimuleren om samen met het lokaal bestuur de concrete en zichtbare streefdoelen uit de 4 werven van het Pact te behalen.

Reeds aangenomen engagementen in
het kader van LEKP 1.0

¹ VR 2021 0511 DOC.1237/1Bijkomende maatregelen Klimaat

² Het opvolgen van de doelstelling voor het publiek patrimonium is aan de hand van een schrijven (23/11/21) naar alle lokale besturen verstuurd door VEKA en ABB. Het referentiejaar van de CO₂-reductiedoelstelling uit het Regeerakkoord en het LEKP1.0 (-40% tegen 2030 t.o.v. 2015) werd omwille van het ontbreken van relevante verbruiksdata voor 2015 verschoven naar 2019, het referentiejaar dat tevens geldt voor de energiebesparingsdoelstelling. De gevraagde CO₂-reductie werd daarbij verhoudingsgewijs omgerekend, waardoor deze doelstelling werd gelijkgesteld met -29,3% tegen 2030 t.o.v. 2019. De aangescherpte doelstelling uit dit LEKP2.0 (-55% tegen 2030 t.o.v. 2015) wordt om dezelfde reden en op dezelfde manier verhoudingsgewijs omgerekend naar referentiejaar 2019. Deze doelstelling wordt aldus gelijkgesteld met -40,3% tegen 2030 t.o.v. 2019. Een overzicht van de werkwijze voor datavergaring- en monitoring kan je hier nalezen: [opzet_monitoring_co2_reductie_en_energiebesparing_patrimonium_gemeenten.pdf](#) (vlaanderen.be).

Lokale besturen engageren zich om:

- De doelstelling m.b.t. CO₂-reductie voor eigen gebouwen en technische infrastructuur wordt verhoogd van -40% naar -55% CO₂-emissies tegen 2030 t.o.v. 2015 (zie voetnoot 2). De scope van deze doelstelling voor CO₂-reductie wordt daarnaast uitgebreid naar eigen mobiliteit³. De primaire energiebesparingsdoelstelling wordt aangescherpt naar -3% per jaar vanaf 2023.
 - De doelstelling dient op entiteitsniveau en niet per individueel gebouw of voertuig bekeken te worden om zo kostenefficiënt mogelijk de lange termijn klimaatdoelstellingen te halen.
- Geen nieuwe principiële schepencollege- of gemeenteraadsbeslissing meer te nemen m.b.t. lokale heffingen op elektriciteitsmasten en sleuven van ELIA;
- Aanpassingen in de streefdoelen onder de 4 werven:
 - Nieuwe uitdaging onder Werf 2:
 - 25 fossielvrije renovaties onder de 50 collectieve renovaties per 1.000 wooneenheden tegen 2030.
 - Inwoners van 50 per 1.000 wooneenheden worden uitgenodigd voor een klimaat Tafel ter bespreking van een wijkgerichte aanpak (met een focus op de synergie tussen de 4 werven) voor einde 2024.
 - Nieuwe uitdaging onder Werf 3:
 - 1,5 (semi-) publieke laadequivalenten per 100 inwoners (99.000 laadpunten (CPE)) tegen 2030.

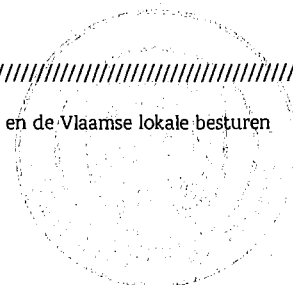
Nieuwe engagementen in het kader van LEKP 2.0

³ VEKA en ABB zullen een aangepaste werkwijze voor datavergaring- en monitoring communiceren m.b.t. de uitbreiding scope naar 'eigen mobiliteit' die in dit LEKP 2.0 zijn opgenomen.

De Vlaamse overheid engageert zich om:

- Via het Netwerk Klimaat professionele ondersteuning te bieden aan de lokale besturen, zoals bepaald in het subsidiebesluit en de werkprogramma's;
- Via andere partners binnen de Vlaamse overheid (bv. VEB met het SURE2050-project voor het publiek patrimonium) lokale besturen projectmatige ondersteuning te bieden;
- Samen met de lokale besturen actief mee te werken aan het elimineren van de mogelijke hindernissen die lokale besturen ondervinden in het realiseren van de ambities binnen het LEKP;
- Haar eigen voorbeeldfunctie in te vullen en relevante actoren te overtuigen om het LEKP mee te ondertekenen;
- In samenspraak met het middenveld, onderzoeksinstituten en de verschillende sectororganisaties de wederzijdse engagementen i.h.k.v. het LEKP op te volgen en te stroomlijnen;
- Aan lokale besturen (en/of andere actoren) de beleidsmaatregelen, voorzien door de Vlaamse, Federale en Europese begroting, actief en stelselmatig te promoten die nuttig kunnen zijn om mee de doelstellingen van het LEKP te realiseren. Onder potentiële inbreng van de Vlaamse overheid (in hoofdstuk 4 van LEKP 1.0) wordt dit waar mogelijk geconcretiseerd;
- Ter bijkomende ondersteuning van de klimaatpactacties van de gemeenten die het Pact ondertekenen, in een extra jaarlijks budget van 10.000.000 euro, evenals een vast gedeelte van de vrij beschikbare middelen binnen het Vlaams klimaatfonds, te voorzien. Deze budgettaire engagementen kunnen aangepast worden in functie van het algemeen begrotingsbeleid.

Reeds aangenomen engagementen in het kader van LEKP 1.0

De Vlaamse overheid engageert zich om:

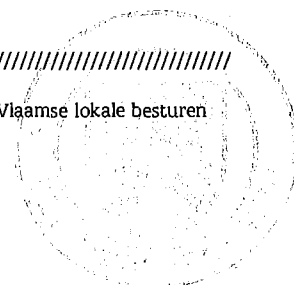
- De verhoogde doelstellingen voor het publiek patrimonium en mobiliteit (55% CO₂-reductie tegen 2030) alsook 3% jaarlijkse primaire energiebesparing is eveneens van toepassing op de Vlaamse overheid;
- Territoriaal coördinatorschap door Vlaanderen (VR 2022 2502) voor het Europese Burgemeestersconvenant om o.a. technische en strategische bijstand aan ondertekenende gemeenten te verlenen voor de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van hun actieplannen voor duurzame energie en klimaat (SECAPS);
- Om concrete praktijkgerichte oplossingen voor drempels bij voortrekkersteden en -gemeenten die het LEKP 2.0 ondertekenen te ondersteunen, faciliteert ABB een Werkplatform. Overeengekomen drempels worden door de Vlaamse Regering frequent (minstens jaarlijks) opgevolgd per bevoegd beleidsdomein;
- Via het Netwerk Klimaat ondersteunt de Vlaamse overheid steden en gemeenten bij de opmaak van lokale warmteplannen en renovatiestrategieën. Naast de 'inspiratiekaart warmtezonerings' zullen alle steden en gemeenten weldra ook beroep kunnen doen op een 'startanalyse lokale renovatiestrategie'. Dit is een grafisch werkinstrument dat de lokale besturen zal helpen om prioriteiten te bepalen voor het lokale renovatie- en sloopbeleid;
- Verder bouwend op de start-analyse van het Netwerk Klimaat wordt een 'Wijkrenovatietool' aangeboden aan lokale besturen en hun partners om collectieve renovatietrajecten data gestuurd te concretiseren en op te volgen t.e.m. uitvoering. Deze tool kan een handig instrument zijn om de klimaattafels wijkgericht te organiseren;
- Versterking van de basisfinanciering van energiehuizen;
- De invoering van de 'Mijn VerbouwPremie' en de 'Mijn VerbouwLening' en de versterking van het noodkoopfonds. Zo wordt er gestreefd naar een evenwichtige mix van het activeren van privaat kapitaal door financieringsinstrumenten (premies (waaronder de EPC-labelpremie) en langlopende leningen met incentives voor diepgaande renovaties via het renteloze renovatiekrediet (via banken)), ontzorging (door energiehuizen en BENOvatiecoaches) en verplichtingen (zoals de niet-residentiële renovatieverplichting vanaf 1/1/22 en residentiële renovatieverplichting vanaf 1/1/23, publieke en overheidsgebouwen moeten een minimaal EPC-label behalen tegen 2028 en alle niet-residentiële gebouwen tegen 2030⁴);
- Blijvend in te zetten op het ondersteunen van de lokale besturen bij het realiseren van state of the art fietsinfrastructuur;

⁴ EPC NR besluit, VR 2021 0705 DOC.0489/1BIS

De Vlaamse overheid engageert zich om:

- De noodzaak voor een taksshift tussen de energievectoren (elektriciteitsfactuur verlichten door kosten door te schuiven naar fossiele energiedragers) wordt door de Vlaamse Regering principieel erkend. Eerste stappen hiertoe zijn ondernomen (opkoop groenestroomcertificaten bij de netbeheerders, verlaging van de quotaverplichting bij de leveranciers, schrappen kost openbare verlichting, vergoeding REG-premies via de Vlaamse Veerkrachtmiddelen, de kost voor de minimale levering aardgas en kortingsbonnen elektrische huishoudtoestellen via het energiefonds). Het blijft desalniettemin de expliciete ambitie van minister Zuhal Demir, en de voltallige Vlaamse Regering, om de inspanningen continu verder te zetten zodat er zoveel mogelijk bijkomende kosten uit de elektriciteitsfactuur worden gehaald. Om een sociaal rechtvaardige taksshift vorm te geven wordt vanuit de Vlaamse Regering gedacht aan een uitzondering op de non bis in idem-wet. Een precedent hiervan vinden we terug in de gehanteerde methode voor de minerale olie. Hiervoor zal het overleg verder gezet worden met de Federale Overheid. Om de uitzondering op de non bis in idem-wet mogelijk te maken zal er een samenwerkingsovereenkomst tussen de Federale en Vlaamse Overheid uitgewerkt worden waarin afspraken gemaakt zullen worden over de contouren van deze sociaal rechtvaardige taksshift van elektriciteit naar de verschillende fossiele energiedragers. VVSG zal op de hoogte worden gehouden van de gemaakte vorderingen.
- Eind 2024 zullen het LEKP 1.0 en 2.0 geëvalueerd worden op het vlak van realisatie van de doelstellingen en voorziene financiering. Ook zullen we tegen dan meer zicht hebben op de uitvoering van een structurele taksshift (cfr. engagement hier boven). Op basis van deze analyse en na verder overleg met VVSG, kan hieruit een nieuw pakket voortvloeien met (additionele) financiering enerzijds en nieuwe engagementen anderzijds, waaronder de vraag om de bestaande heffingen op elektriciteitsmasten en sleuven van ELIA stop te zetten tegen 1/1/2026;
- Een eenmalige additionele budgettaire impuls voor LEKP 2.0 ondertekenaars van 22,5 miljoen euro voor de aangescherpte ambities van LEKP 2.0 te ondersteunen tijdens deze legislatuur. Deze middelen worden verdeeld als volgt: 8,75 miljoen euro voor 2022, 8,75 miljoen euro voor 2023 en 5 miljoen euro voor 2024. Deze engagementen kunnen binnen de perken van de daarvoor op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voorziene en beschikbare middelen en kunnen aangepast worden in functie van het algemeen begrotingsbeleid.

Nieuwe engagementen in het kader van LEKP 2.0

2 HET WAAROM EN HOE VAN HET LEKP 2.0

Het recente IPCC rapport (2022)⁵ en de ambitie van het Europese 'Fit for 55'-pakket⁶, heeft ertoe geleid dat we nu, een jaar na lancering van het eerste LEKP, al moeten nadenken over vervolgstappen. De CO₂-reducties gaan niet snel genoeg, klimaatverandering treft ons sneller en intenser dan verwacht en de keuzes die in dit decennium gemaakt worden, zullen bepalend zijn om de doelstelling van Parijs te halen en om de transitie naar een klimaatneutrale samenleving in te zetten.

Eind december 2020 legde de Europese Raad een bindende EU-doelstelling vast van een netto reductie van uitgestoten broeikasgassen in de EU van ten minste 55 % in 2030 ten opzichte van 1990. Vervolgens publiceerde de Europese Commissie op 14 juli 2021 haar 'Fit for 55'-pakket waarin voorgesteld wordt om de Belgische doelstelling aan te scherpen tot 47% tegen 2030 ten opzichte van 2005. Onderhandelingen over dit voorstel van aangescherpte doelstelling zijn lopende op Europees niveau. Op 5 november 2021 besliste de Vlaamse Regering over een reeks bijkomende Klimaatmaatregelen om minimaal 40% CO₂ te reduceren tegen 2030 t.o.v. 2005.

De Vlaamse regering voorziet in het voorjaar van 2023 een update van het VEKP 2021-2030. De nieuwe ambities die in dit LEKP 2.0 opgenomen zijn, zullen daar een onderdeel van uitmaken.

De effecten van de klimaatverandering worden steeds zichtbaarder en tegelijk ook meer en meer confronterend: de ontregeling van het klimaat vergroot de kans op extreme weersomstandigheden, waaronder ook droogte⁷ of extreme regenval. Die extreme weersomstandigheden kunnen potentieel veel mensen treffen en kunnen potentieel een zeer grote economische impact⁸ hebben. Daarbovenop kon niemand de Oekraïne-crisis en de ontspoorde energieprijzen van 2022 voorspellen. We gaan onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen doeltreffend afbouwen en dat opent nieuwe deuren. Een krachtig klimaatbeleid omhelst naast grote uitdagingen ook voordelen m.b.t. een inclusieve, economisch florierende en veelzijdige samenleving die het welzijn bevordert voor ons allen.

Uiteraard hoeven we vandaag niet van 0 te beginnen. 293 lokale besturen gingen van start met de eerste versie van het LEKP. 64 stakeholders⁹ geven aan de lokale besturen te willen ondersteunen in deze uitdaging en maken daar op het terrein elke dag al werk van. Deze dynamiek heeft een brede waaier van acties op gang getrokken. De merite van het LEKP 1.0 is dat we de klimaatuitdaging weg van het abstracte en overweldigende hebben getrokken en deze in plaats daarvan concreet en mobiliserend hebben gemaakt. De tastbare streefdoelen maken dat iedere burger, vereniging of bedrijf zichzelf de vraag kan stellen: wat kan ik, op mijn perceel of binnen mijn bereik, betekenen voor deze doelstellingen? Ook hanteert het LEKP een complementaire focus op de realisatie van de doelstellingen om via collectieve oplossingen de nodige versnelling te creëren. Zo treden steeds meer partners en bredere

⁵ Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability | Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability (ipcc.ch)

⁶ Fit for 55 - The EU's plan for a green transition - Consilium (europa.eu)

⁷ Een van de verklarende mechanismen hiervoor is dat wanneer de temperatuur toeneemt de warmere lucht meer waterdamp kan bevatten vooraleer ze verzadigd raakt, en het langer zal duren vooraleer het regent. Eens het regent kan de intensiteit wel sterker zijn, met verhoogde kans op overstromingen.

⁸ Zo werd de schade ingeschat door een studie van Minister Peeters wanneer eenzelfde neerslag zou vallen in Vlaanderen als de waterbom die in juli 2021 viel in de Vesdervallei in Wallonië. Er zouden ongeveer 86.000 woningen getroffen worden en de totale schade zou oplopen tot 8,1 miljard euro.

⁹ Een overzicht vind je op <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/ondersteuners-klimaatpact>

groepen binnen de samenleving aan boord. Ook het Europese niveau, bij monde van Vicevoorzitter van de Europese Commissie Frans Timmermans, beaamt dat het belang van de lokale dynamiek erg enthousiasmerend kan werken en verspreidt het LEKP als goed voorbeeld over Europa¹⁰.

Deze koers zetten we verder, maar we moeten eveneens voor ogen houden dat de systemische transitie richting de 2050-doelstellingen zich ook voldoende voltrekt. Daarom is de focus van dit LEKP 2.0 duidelijk: we gaan onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen versneld afbouwen, wijk per wijk en sector per sector. Het is geen gemakkelijke boodschap om te brengen dat 'de quick wins' niet volstaan. Per gebouw of voertuig op zoek gaan naar beperkte efficiëntiewinsten zal ons niet tijdig naar een fossielvrije uitkomst brengen. De kans op lock-in risico's, kosteninefficiëntie en aanhoudende afhankelijkheid van fossiele brandstoffen dient vermeden te worden. We richten de verhoogde ambities voor die reden voornamelijk op de mitigatiewerven en kiezen voor een additionele ambitie binnen energiebesparing, fossielvrije gebouwen en mobiliteit, waaronder een uitgebreide laadinfrastructuur¹¹.

Aanbeveling uitvoering CO2-reductiedoelstelling in het publiek patrimonium en de vloot

Publieke gebouwen hebben een belangrijke voorbeeldfunctie. Het is sterk aan te raden om in eerste instantie werk te maken van een vastgoedstrategie, waar verschillende vragen beantwoord worden zoals: welke gebouwen wil je op lange termijn bijhouden en welke gebouwen kunnen afgestoten worden? Zie hiervoor de templates die ter beschikking worden gesteld door het SURE2050 project, die door 102 publieke organisaties in Vlaanderen gebruikt worden. Door de ruimtes meer multifunctioneel en optimaal te benutten kan een lokaal bestuur gebouwen verkopen, waardoor er financiële ademruimte komt om het strategisch (bij te houden) patrimonium diepgaand te kunnen renoveren. Bij dat strategisch patrimonium is het vervolgens kostenefficiënter om in één beweging voldoende ver te springen richting fossielvrije gebouwen, dan in verschillende rondes te renoveren. De 2030 doelstelling, in dit LEKP 2.0 op -55% t.o.v. 2015 vastgelegd, kan bijgevolg geïnterpreteerd worden als een equivalent deel van de gebouwen (te berekenen op basis van CO2 uitstoot van het eigen patrimonium, maar bijvoorbeeld (indicatief): 20 gebouwen op een eigen patrimonium van 50 gebouwen) meteen fossielvrij te renoveren. Hetzelfde geldt voor de uitbreiding naar mobiliteit, waarbij ook minstens de helft van de verplaatsingen op fossielvrije basis afgelegd wordt tegen 2030. Deze aanpak genereert minder risico's op lock-in's en meer garanties voor het behalen van de eindmeet.

Terzelfdertijd ligt de focus van dit LEKP 2.0 meer op de synergiën tussen de werven die met een kwalitatieve ruimtelijke bril, gezamenlijk geïmplementeerd kunnen worden op wijkniveau. Deelmobiliteit zorgt bijvoorbeeld voor minder parkeerbehoefte waardoor we kunnen ontharden en vergroenen (stedelijke natuur). Dit gekoppeld aan een wijkrenovatie waar ook bomen, natuurperken, regenwateropvang en gevelgroen wordt voorzien, kan voor een transformatie van de wijk zorgen. Dit leidt dan tot een evolutie richting een grotere verbinding en cohesie in de wijk; waar mensen fier worden op hun gezamenlijke inzet voor klimaattransitie.

¹⁰ Herbekijk de boodschap van Frans Timmermans gericht aan de LEKP-ondertekenaars op <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/lekp>

¹¹ In april 2022 werd de Vlaamse CPT-visie gepubliceerd, waar Vlaanderen kiest voor drie aanvullende strategieën bedoeld voor de uitrol van de laadinfrastructuur. Meer info vind je hier: CPT-Visie 2030 via <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/608A8713364ED90008000A3E>

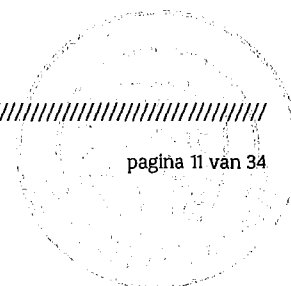
Om concrete praktijkgerichte oplossingen voor drempels bij voortrekkersteden en -gemeenten die het LEKP 2.0 ondertekenden te ondersteunen, faciliteert ABB een Werkplatform. Dit initiatief zet in op meer samenwerking tussen lokale besturen en kennispartners (waaronder Team Vlaams Bouwmeester, Netwerk Klimaat, Team Stedenbeleid, Kenniscentrum Vlaamse Steden, Stroomgroepen en talloze andere Vlaamse entiteiten en organisaties) over gedeelde uitdagingen en doorbraken betreffende een wijkgerichte, fossielvrije aanpak. Er was reeds het engagement van de Vlaamse Regering om actief aan de slag te gaan met overeengekomen drempels door lokale besturen op vlak van de vier werven. Er zal samen met de ondertekenaars van het LEKP 2.0 een traject worden opgestart om op basis van de door hen geformuleerde drempels een dergelijk complementair werkplatform te faciliteren.

Enkele voorbeelden:

- Een doordacht laadplan gekoppeld aan een visie over parkeren in de toekomst en de modal shift in de betreffende wijk/stadsdeel,
- Huurders/verhuurders ('split incentive') problematiek en het onderzoek naar zgn. gebouwgebonden financiering,
- Energiearmoede aanpak,
- Organisatie van ontzorging (energiehuizen, ESCO's) en collectieve investeringsmodellen bij wijkrenovatieprojecten.

Daarnaast zijn er zoals aangehaald 64 ondersteunende organisaties die klaar staan om lokale besturen bij hun realisaties te ondersteunen. Gezien de pandemie in het voorbije jaar een stokje stak voor het ondertekeningevent met 'ondersteunersmarkt', bekijken we momenteel de mogelijkheid voor concrete werkconferenties waarbij vraag en aanbod, denken en doen, ... gematcht wordt. Want ook hier hopen we met het LEKP de verbinding tussen de verscheidenheid aan partners en de lokale besturen te versterken om zo de aanwezige kennis en expertise optimaal te benutten. De aanwezigheid van een grote groep expertorganisaties die het LEKP mee hebben ondertekend biedt hier voor veel kansen.

Ook de invulling van de samenwerking tussen lokale besturen heeft meer vorm gekregen in het voorbije jaar. Talloze intergemeentelijke samenwerkingsverbanden hebben zich concreet georganiseerd op het uitrollen van lokale acties die kaderen binnen de realisatie van het LEKP 1.0. Zoals reeds gesteld, kan de behoefte in de ene gemeente aan extra elektrische deelsystemen groter zijn dan vooropgesteld en de ruimte voor het planten van bomen tegelijk beperkt zijn. In een buur- of nabijgelegen gemeente(n) kan dit net omgekeerd zijn. Een doelstelling van de vier werven die in de ene gemeente zo praktisch onmogelijk lijkt, kan door samenwerking met een aangrenzende gemeente veel kostenefficiënter en dus tevens vlotter haalbaar zijn. Indien aangrenzende gemeenten van nature zeer gelijklopende karakteristieken hebben, kan er ook in een bredere omgeving worden samengewerkt.

Tot slot heeft het Netwerk Klimaat (VVSG) het voorbije jaar haar rol als partner voor het LEKP 1.0 op twee assen actief opgenomen:

1. Het verspreiden van goede praktijken en kennis

Door een reeks webinars over het LEKP en haar werven, zette het Netwerk Klimaat heel wat goede voorbeelden in de kijker. Ook in de komende jaren gaan we meer lokale besturen samenbrengen om van elkaar te leren. Dankzij de operationele goede praktijkendatabank, wordt deze kennis ook beter ontsloten: [VVSG Kennisnetwerk](#). Tot slot worden veelgestelde vragen bijgehouden over de werkwijze van het LEKP: [Veelgestelde vragen klimaatpact \(vvsg.be\)](#).

2. Het detecteren van hindernissen

Reeds vanaf LEKP 1.0 werd de nadruk gelegd op een constructieve wisselwerking tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen. Hindernissen die gedetecteerd worden bij de implementatie van de vier werven worden best zo vroeg mogelijk opgepikt, op het geëigende niveau aangekaart en zoveel mogelijk weggewerkt. In 2022 heeft Netwerk Klimaat een overzicht gegeven¹² van gedetecteerde hindernissen. Deze worden verwerkt in een Vlaamse 'Drempelnota' in samenspraak met de trekkende entiteit van het bevoegde beleidsdomein. 6-maandelijks wordt een update voorzien van de voortgang binnen deze drempels. Via het webformulier van Netwerk Klimaat kunnen lokale besturen hier input voor leveren: [Hindernissen Lokaal Energie- en Klimaatpact \(office.com\)](#)

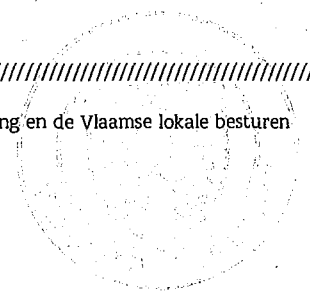
Concreet voorbeeld van nieuwe vormen van samenwerking: Klimaattafels 2.0

Samen met intercommunale DDS, ABB en het Netwerk Klimaat testen we een nieuwe vorm van participatieve en activerende klimaattafels uit. Dit door zo veel mogelijk LEKP-ondersteuners, burgers, bedrijven, jeugdverenigingen en allerhande lokale organisaties op zoek te laten gaan naar hoe zij een bijdrage kunnen leveren aan de LEKP werven. Vervolgens gaan ze in overleg met het lokaal bestuur met het oog op het creëren van koppelkansen ('win-win's): hoe kunnen de engagementen vermeerderd worden als beide partijen er nog een schepje bovenop doen?

Voorbeelden voor lokale besturen:

- Lokaal bestuur investeert in vernieuwing spelelement van een residentiële wijk wanneer een wijkactie resulteert in het aanleggen van geveltuinen of het opstarten van deelmobiliteit;
- Wanneer een jeugdbeweging een actie organiseert om voor elk lid een boom te planten, springt het lokaal bestuur bij om te investeren in een mobiele pv-installatie voor op kamp.
- Lokaal bestuur biedt logistieke, communicatieve of organisatorische ondersteuning voor de lokale natuurvereniging om voldoende helpende handen te vinden voor de bebossingswerken.

¹² Zie [20220407_Knelpuntennota klimaatbeleid lokaal energie_def.pdf \(vvsg.be\)](#)

3 AANVULLING OP DE 4 CONCRETE WERVEN

Aanvullingen t.o.v. het LEKP 1.0 worden **in het vet** gezet.

3.1 WERF 1: LATEN WE EEN BOOM OPZETTEN (VERGROENING)

3.1.1 **Doelstelling 2030**

- Eén boom extra per Vlaming tegen 2030 (+6,6 miljoen bomen extra vanaf 2021 t.e.m. 2030)¹³
- 1/2de meter extra haag of geveltuinbeplanting per Vlaming tegen 2030 (+3.300 km extra vanaf 2021 t.e.m. 2030)
- Eén extra natuurgroenperk per 1000 inwoners tegen 2030 (= 6.600 perken van 10 m² vanaf 2021 t.e.m. 2030)¹⁴

Bomen, hagen, geveltuinen en perken die i.h.k.v. deze doelstelling worden opgevolgd worden geteld vanaf 2021 tot 2030 en kunnen gezamenlijk (met verschillende lokale besturen) worden gerealiseerd, waarbij – als gemiddelde- bovenstaande streefcijfers worden gehaald.

3.1.2 **Meerwaarde burger**

- Groenblauwe dooradering
- Hittestress verminderen door schaduw- en koelplekken
- Biodiversiteit bevorderen
- Gezondere lucht
- Groener uitzicht (visueel aantrekkelijk)

3.1.3 **Meerwaarde lokale overheid**

- Gezondere en aangename leefomgeving
- Voorbeeldrol kan belangrijke lokale katalysator zijn
- Acties kunnen inwoners verbinden
- Acties kunnen zorgen voor extra tijd die vrijkomt bij technische dienst (natuurgroenperk vraagt minder onderhoud)
- Korte keten kan worden gestimuleerd

¹³ Betreft bomen die op een oppervlak staan dat NIET aan de minimumvereisten qua oppervlakte van minimaal 10 m (breedte) x 10 m (lengte) voldoet dewelke nodig is om als bos te worden beschouwd in het kader van de bosdoelstellingen van de Vlaamse Regering. Bomen geplant ten gevolge van compensatieverplichtingen worden niet meegeteld. Bomen kunnen zowel op publiek als privaat terrein worden aangeplant.

¹⁴ Vandaag zijn er veel perceeltjes, parkjes en perkjes die op een klassieke manier worden beheerd. Kort gemaaid gras met eventueel wat perkplantjes. Door te zorgen dat je minder maait en dat er bv. veldbloemen of specifieke planten komen, kan je hier kleine oerwoudjes voor biodiversiteit van maken. Denk aan ruimte bij rotondes, braakliggende terreinen naast publieke gebouwen en recreatiegebieden. Het heeft meteen het voordeel dat het minder mankracht en uren werk vraagt om dit te onderhouden en beheren in vergelijking met een klassiek perk.

3.1.4 Potentiële inbreng lokale overheid

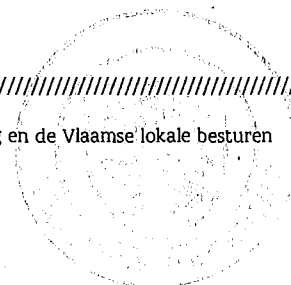
- Initiatiefnemer of facilitator van verschillende acties. Denk aan terbeschikkingstelling of begeleiding rond plaatsing van, bij voorkeur streekeigen, bomen, tegeltuinen, tuinstraten, volkstuinten, bloemenweides, plantgoed en hagen, het faciliteren van voedsel- of plukbossen, het voorzien van speelbossen, eekhoornactiviteiten (eerst zaden (bv. eikels, beukennoten,...) verzamelen en nadien zaaien i.p.v. planten) en het voorzien van natuurbegraafplaatsen.
- Faciliteren kan de vorm aannemen van financiële of logistieke ondersteuning, technische knowhow en gronden verwerven of ter beschikking stellen.
- Opmaak van een lokaal adaptatieplan (onderdeel van het Burgemeestersconvenant 2030) waarin acties met betrekking tot (duurzame) vergroening in functie van groenblauwe dooradering structureel verankerd worden en doelbewuste keuzes gemaakt worden (welke beplanting of natuurontwikkeling, welke locatie,... in functie van hitte bestrijding, wateropvang en -infiltratie en rekening houdend met biodiversiteit) en rekening houdend met de socio-economische impact.
- Via samenwerking met de Vereniging Voor Openbaar Groen (VVOG), de Regionale Landschappen of andere actoren kan er meer advies en kennis verspreid worden.

3.1.5 Potentiële inbreng Vlaamse overheid

- Aanpassingen aan de regelgeving
- Terbeschikkingstelling modelreglementen (bv. natuurgroenperken of natuurtuinen (cfr. initiatief van ANB en Dep. Omgeving)
- Kennisdeling door 'Kenniscentrum stedelijke natuur' (samenwerking van AG Vespa stad Antwerpen, Natuurpunt, ANB en dOMG). Ook dit kan helpen bij het opstellen van een lokaal (stedelijk) adaptatieplan.
- Aanvullen van de erfgoedatlas of andere bestaande instrumenten met een deel over stedelijke landschappen.

3.1.6 Bijdrage aan het Vlaams energie- en klimaatplan 2030

- Bomen, hagen en natuurgroenperken zijn belangrijke maatregelen in het kader van LULUCF, m.a.w. het behoud van koolstof in bodem. Vlaanderen engageert zich tot de no debit rule, nl. dat de koolstof in de bodem op hetzelfde niveau wordt gehouden.

3.2 WERF 2: VERRIJK JE WIJK (RENOVATIE, HERNIEUWBARE ENERGIE)

3.2.1 Doelstelling 2030

- 50 collectief georganiseerde energiebesparende renovaties¹⁵ per 1.000 wooneenheden vanaf 2021 t.e.m. 2030¹⁶ waarvan 25 fossielvrije¹⁷ renovaties.
- 50 per 1.000 wooneenheden worden uitgenodigd voor een klimaattafel¹⁸ ter bespreking van een wijkgerichte aanpak (met een focus op de verduurzaming van de warmtevraag en de synergie tussen de vier werven) voor einde 2024.
- 1 coöperatief/participatief hernieuwbaar energieproject per 500 inwoners tegen 2030 die samen voor een totaal geïnstalleerd vermogen zorgen van 216 MW vanaf 2021 t.e.m. 2030 (+12.000 projecten in 2030¹⁹)

3.2.2 Meerwaarde burger

- Opwaardering woonst, verhoging waarde op vastgoedmarkt voor verkoop en verhuur
- Optimalisering kapitaal want rendement hoger dan op spaarboekje en meer zekerheid t.o.v. (huidige) financiële markten
- Structurele verlaging energiefactuur
- Woon- en wijkcomfort omhoog door zowel energetische ingrepen als meer vergroening en ontharding in de wijk.
- Weinig zorgen omwille van begeleiding
- Participatie projecten: verhoogde betrokkenheid, kennisdeling en eigenaarschap in lokale hernieuwbare energie

3.2.3 Meerwaarde lokale overheid

- Detecteren en vastpakken van energie-armoede
- Optimale synergiën tussen de verschillende werven op wijkniveau en stijging aantrekkelijkheid en leefbaarheid gerenoveerde wijken (extra indien ook aanpak openbaar domein (bijv. stoep en fietsstroken) en vergroening.
- Wijkgerichte aanpak is verbindend voor buurtbewoners (sociale cohesie)

¹⁵ Een energiebesparende renovatie equivalent bestaat uit één van volgende maatregelen: dak-, zolder-, vloer-, gevelisolatie, hoogrendementsbeglazing, zonneboiler, ventilatiesysteem, een warmtepomp en -boiler. Deze kunnen worden gestimuleerd door de 'burenpremie voor een collectieve renovatieproject' en zijn al dan niet het gevolg van de organisatie van klimaattafels, renovaties gerealiseerd dankzij het noodkoopfonds en alle andere collectief georganiseerde renovaties zoals i.s.m. VME's voor appartementsgebouwen. Een renovatie is collectief georganiseerd als er 10 wooneenheden deelnemen (moet niet verplicht geografisch afgebakend zijn) of wanneer de VME er toe beslist.

¹⁶ Lokale besturen staan het dichtst bij de burger. Zij zijn dan ook het best geplaatst om via participatieve trajecten, zoals bvb. klimaattafels, de burger te overtuigen om mee te stappen in bv. wijkrenovatieprogramma's op basis van een ontzorgende aanpak. Op deze manier wordt niet enkel gefocust op het ondersteunen van renovatie bij eigendomsoverdracht, maar ook op renovaties bij 'zittende' eigenaars.

¹⁷ Fossielvrije renovaties worden in dit kader beschouwd als woningen die in hun energiebehoefte voor verwarming, koelen en sanitair warm water worden voorzien via een elektrische warmtepomp (eventueel aangevuld met een warmtepompboiler of zonneboiler) of via de aansluiting van een energie-efficiënt warmtenet (zoals gedefinieerd in energiebesluit – artikel 1.13, 32/1°, a), b) en c). Behalve elektriciteit - die in functie van het energiecontract (deels) van niet-hernieuwbare oorsprong kan zijn - , worden geen andere fossiele brandstoffen gebruikt.

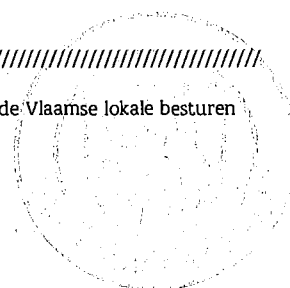
¹⁸ Een klimaattafel houdt in dat de bewoners van een wijk worden uitgenodigd om na te denken over hun wijktransformatie aan de hand van een concreet plan op maat van de wijk: minder energie verbruiken, meer hernieuwbaar opwekken, koppeling met duurzame mobiliteit, meer gevelgroen en ontharding. Zo wordt er gestreefd naar een optimale synergie tussen de verschillende werven van dit Pact, zonder de focus op renovaties uit het oog te verliezen. Er is geen minimum aantal aanwezigen per klimaattafel, maar uiteindelijk worden voor het einde van 2024 50 per 1.000 huishoudens uitgenodigd op een klimaattafel.

¹⁹ 12.000 projecten van 18 kWp ligt aan de basis van de inschatting voor 216 MW tegen 2030. Binnen en tussen gemeentes kunnen kleinere projecten geclusterd worden. Referentie is het aantal opgeleverde projecten geregistreerd op de Energiekaart (Energiesparen.be) tegen einde 2020.

- Private tertiaire gebouwen alsook lokale overheidsgebouwen, **scholen, zorginstellingen, cultuur- en sportvoorzieningen kunnen eveneens betrokken worden in een (fossielvrije) wijkrenovatie en participeren in duurzame energieprojecten.** Hun complementair gebruiksprofiel (verschillende openingsuren) kan een opportuniteit voor lokaal opgewekte hernieuwbare energie vormen (bv. via model van energiedelen). **Publieke gebouwen worden idealiter mee opgenomen in een lange termijn vastgoedstrategie t.a.v. de doelstelling -55% CO₂ tegen 2030. Deze doelstelling wordt op entiteit- en niet op gebouwniveau bekeken, waardoor best een aandeel van de publieke gebouwen gerenoveerd wordt tot fossielvrij, om een zo kostenefficiënt mogelijke realisatie van de lange termijn doelstelling te bekomen.**
- Participatie in duurzame energieprojecten kan verhoogd worden (naast zon en wind ook warmtenetten, biomassa, waterkracht, ...) waardoor draagvlak voor energietransitie stijgt
- Educatief effect indien zonnepanelen op bv. Schoolgebouwen

3.2.4 Potentiële inbreng lokale overheid

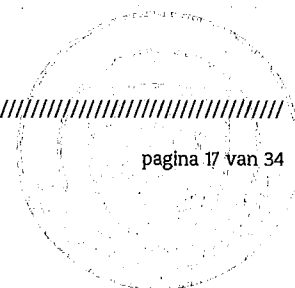
- Ontzorging door:
 - Organisatie klimaattafels gericht op concrete realisaties op het terrein zoals wijkrenovaties
 - **Voor zones, wijken of projecten kan het lokale warmteplan op een participatieve manier verder worden ingevuld: zie 2.3 warmtegids**
https://www.energiesparen.be/sites/default/files/atoms/files/Warmtegids_2022-03-30.pdf
 - **Wanneer een toekomstige aansluitpremie op bestaande warmtenetten wordt voorzien door de Vlaamse Regering, kan een lokaal bestuur drempels wegwerken per wijk en collectieve aansluit-campagnes organiseren.**
 - Gerichte oproepen voor deelname 40-tal huizen van een bepaald bouwjaar gekoppeld aan een modelrenovatie-traject (VCB)
 - Samenbrengen publieke en privépartners aan renovatietafel, inclusief derdebetalersysteem-aanbieders, ESCO systemen (prestatiecontracten) en banken
 - Ondersteunen benutten van sleutelmomenten voor de juiste graad van (diepgaande) renovatie
 - Inschakelen renovatiecoach (aanvulling op bestaande subsidie VO – **collectieve renovatie begeleidingspremie, masterplan voor VME's**)
 - Bestaande ondersteuning door lokale Energiehuizen, woonloketten en partnerorganisaties (zoals provinciale Steunpunten Duurzaam Wonen en Bouwen, vzw's...) versterken door verbeterde onderlinge samenwerking en toegankelijke en efficiënte dienstverlening aan de burgers via een eengemaakt woon-en energieloket. Aan dit loket kunnen burgers terecht voor al hun vragen i.v.m. wonen en energie en krijgen ze afspraken voor energieadvies en renovatiebegeleiding aan huis.
- Fiscale maatregelen (verlaging OV (voor enkele jaren)) of premies voor investeringen te stimuleren
- Gemeentelijke reglementering en stedenbouwkundige verordeningen aanpassen zodat extra verdiep mogelijk is

- Aanpassing verkavelingsvoorschriften aan EPB-eisen (bijv. dakgoothoogte van 6 meter werkt energetische renovatie tegen (dikkere isolatie nodig))
- Lasten gekoppeld aan vergunningen actualiseren en volwaardig hoofdstuk blauwgroene dooradering invoegen zonder nodeloze drempels te verhogen
- Het ter beschikking stellen van containers bij werken
- Terbeschikkingstelling publiek patrimonium (direct of indirect beheerd door lokale overheid zoals scholen, OCMW, kerkfabriek,) en infrastructuur aan coöperatieve vennootschappen voor zonne-, wind- en energiebesparingsprojecten. Gemeente neemt groene stroom lokaal af. Burgercoöperatie plaatst, financiert, monitort en beheert de installaties. Na 20 jaar wordt installatie overgedragen aan gemeente. Idem voor cultuurhuizen, zorgpatrimonium, lokale verenigingen, ...
- Verhogen draagvlak voor windenergie door bv. het actief verlenen van objectieve informatie
- Burgerparticipatie kan element van beoordeling zijn voor aanbestedingen in duurzame energieprojecten (zon, wind, waterkracht, biomassa, energiebesparing en warmtenetten)
- Toekomstige deelname het faciliteren van lokale energiegemeenschappen (energiedelen op wijkniveau, stimuleren van deelname van lokale bedrijven(-terreinen), ...)

3.2.5 Potentiële inbreng Vlaamse overheid

- De burenpremie voor collectieve renovatieprojecten wordt verder versterkt:
 - <https://www.vlaanderen.be/burenpremie-voor-collectief-renovatieproject>
- Stimulansen worden gecreëerd voor de renovatie van appartementen door het voorzien van totaaladvies via de opmaak van een masterplan rond **BENOVatie (oproep in de zomer van 2022)**. Met de invoering vanaf juli 2022 van de Mijn Verbouwlening krijgen **VME's** ook toegang tot renteloos krediet dat een lange looptijd (tot 25 jaar) combineert met substantiële leenbedragen (60.000 euro voor het gebouw, aangevuld met 25.000 euro per wooneenheid).
- **Aansluitpremie voor bestaande warmtenetten (2023)**
- Versterking van het rollend fonds met 40 miljoen € (2021-2022 in kader van Relanceplan) voor de energetische renovaties van noodkoopwoningen:
 - <https://www.energiesparen.be/noodkoopwoningen/projectoproepen>
 - Update voor een herziening van dit instrument is lopende. De Vlaamse Regering keurde intussen een **verhoging van het maximaal leningsbedrag van € 30.000 naar € 50.000 en een verlenging van de maximale looptijd van 20 naar 25 jaar principieel goed**.
- Faciliterend kader voor lokale energiegemeenschappen wordt verder uitgewerkt waarbinnen burgers, lokale overheden en ondernemingen zich kunnen organiseren voor activiteiten zoals financiering, productie, flexibilitiediensten, energiedelen, energieopslag, energie efficiënte diensten, ...
 - **Uitbreiding Call Groene Stroom 2022-2024 met 10 miljoen euro voor specifieke subcategorieën voor energiedelen binnen appartementsgebouwen en energiegemeenschappen (Call groene stroom - Energiesparen)**. De middelen zullen geveild worden, tweejaarlijks: een eerste maal in oktober 2022.
 - **Toekenning van werkingsmiddelen aan REScoop Vlaanderen** voor de ondersteuning van de werking rond energiegemeenschappen.

- De Vlaamse Overheid maakt zelf werk van energiebesparing in het eigen patrimonium (3% primaire energiebesparing per jaar, koolstofneutraal patrimonium tegen 2045). Entiteiten werken o.a. samen met het Facilitair Bedrijf en VEB om vastgoedstrategieën, aparte investeringen en energieprestatiecontracten op te maken.
- Werking Vlaamse energiehuizen (inclusief verstrekken energieleningen-bestaand)
 - <https://www.mijnenergiehuis.be/homepage>
 - **Versterking basisfinanciering van Energiehuizen:** de verhoging van de middelen voor de financiering van de Energiehuizen van 4,886 miljoen euro in 2021, naar 6,486 miljoen euro in 2022 en naar 8,086 miljoen euro in 2023 en 2024 werd principieel goedgekeurd.
- Renovatie- en energie-premies (verhoogd)
 - Vanaf 1 oktober 2022 kan **de Mijn VerbouwPremie** voor renovatie én energiebesparende investeringen via één online loket worden aangevraagd voor investeringen uitgevoerd vanaf januari 2022. Afhankelijk van het inkomen loopt de tussenkomst op tot 50% van de facturen (excl. btw) voor doelgroep²⁰ 3 en 35% voor doelgroep 2.
 - <https://apps.energiesparen.be/subsidies/subsidiemodule>
- Verhoogde isolatiepremie voor werken gelijktijdig met asbestverwijdering
 - <https://www.energiesparen.be/nieuws/nieuwe-stimuli-voor-de-bouwsector-voor-wie-gaat-renoveren>
- Algemene labelpremie:
 - <https://www.vlaanderen.be/epc-labelpremie-bij-energie-renovatatie>
 - Zie ook: de EPC-labelpremie voor alle eigenaars
 - <https://www.energiesparen.be/nieuws/nieuwe-stimuli-voor-de-bouwsector-voor-wie-gaat-renoveren>
- Renteloos renovatiekrediet en energielening+ voor alle nieuwe eigenaars:
 - <https://www.energiesparen.be/renteloos-renovatiekrediet>
 - <https://www.energiesparen.be/nieuws/nieuwe-stimuli-voor-de-bouwsector-voor-wie-gaat-renoveren>
 - Algemeen: focus op de transactiemomenten (eigendomsoverdracht) als belangrijk sleutelmoment voor diepgaande renovaties te stimuleren
- De huidige 0%-energielening wordt omgevormd tot **de Mijn Verbouwenlening** waarbij ook het toepassingsgebied wordt verruimd o.b.v. inkomensdoelgroepen en categorieën van werken (voor energetische werken en werken gericht op woningkwaliteit). Het ontleningsbedrag en de looptijd van de lening worden verhoogd tot 60.000 euro en verlengd tot 25 jaar.

²⁰ Afbakening doelgroepen op inkomen:

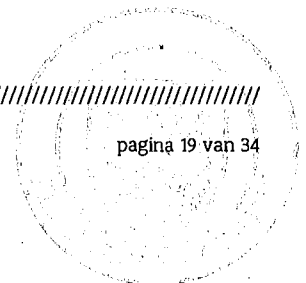
Inkomensgrenzen 2022	Doelgroep 1 Inkomen vanaf	Doelgroep 2 Inkomen tot	Doelgroep 3 Inkomen tot
Alleenstaande met 1 pti of koppel zonder persoon ten laste	>€ 65.960	<=€ 65.960	<=€ 46.170
Verhoging per persoon ten laste (ptl)	+ € 3.700	+ € 3.700	+ € 3.700
Alleenstaande	>€ 46.170	<=€ 46.170	<=€ 32.980

- Inkomen gerelateerde doelgroepen: midden (doelgroep 2) en lagere inkomens (doelgroep 3).
- Verhuurders; mits lagere huurprijs of sociaal verhuur (beide minstens 9 jaar).
- Steun voor zonne-installatie kleiner van 10 kW via premies (nieuw vanaf 2021):
 - <https://www.energiesparen.be/zonnepanelen/premie>
- Steun voor zonne-installaties boven 25 kW via projectoproep (nieuw vanaf 2021):
 - <https://www.energiesparen.be/call-groene-stroom>
- Voldoende aandacht om de capaciteit van de bouwsector te versterken via gerichte opleidingen (cfr. Pact for Skills **en actieplan capaciteit bouw aangekondigd in het VEKP**)
- Faciliterend kader blijven uitwerken voor de uitvoerende sector (bouwnijverheid, architecten, ESCO's, ...) te laten innoveren en groeien. Een voorbeeld is het stimuleren van bouwteams ('one stop shops'): door samenwerking van aannemers en architecten wordt kennis geclusterd, snelheid gemaakt en transactiekosten verlaagd.
- Verspreiden van kennis betreffende '**klimaatprestatiecontracten**'; diepgaande renovaties en hernieuwbouw met resultaatverbintenissen naar resterend energieverbruik en CO2-uitstoot toe:
 - De rondetafel over klimaatprestatiecontracten die plaatsvond op 27 april 2022, i.s.m. VVSG
 - Voor DBFM-E: Omslag Energie-efficiëntie.pdf (vlaanderen.be)
 - Voor OEPC: ESCO charter en Energieprestatiecontract | VEB - Efficiënt in energie
- De **Wijkrenovatietool** zal verschillende databronnen integreren met instrumenten (zoals de inspiratiekaart warmtezonering en de daaruit (op termijn) volgende lokale warmteplannen) om collectieve renovaties van A tot Z te faciliteren. Naast het inzichtelijk en toegankelijk maken van het hernieuwbare energiepotentieel alsook de energie- (waaronder warmte)vraag, worden concrete renovatietrajecten voorgesteld en opgevolgd t.e.m. de uitvoering van de werken. De verschillende stakeholders in een collectief renovatietraject zullen zo transparant vat kunnen houden op het proces. De wijkrenovatietool zal ook toegevoegd worden als authentieke bron voor het Pactportaal en waar nodig wordt de link gelegd met het traject richting geïntegreerde woon- en energieloketten.

3.2.6 Bijdrage aan het Vlaams energie- en klimaatplan 2030

- De collectief georganiseerde energiebesparende renovaties (50 per 1.000 wooneenheden in 2030) komt ruw ingeschat overeen met de realisatie van een jaarlijkse bijkomende finale energiebesparing van 555 GWh in 2030. Deze besparing zal bijdragen tot de realisatie van het reeds goedgekeurde VEKP en de lange termijn renovatiestrategie.
 - **De aanscherping tot 25 fossielvrije renovaties komt ruw ingeschat neer op een bijkomende jaarlijkse finale energiebesparing van 1.367 GWh.**
- Extra coöperatief/participatief hernieuwbaar energieproject per 500 inwoners tegen 2030 (+12.000 projecten). Uitgaande van een gemiddelde grootte van deze zonne-energieprojecten zouden deze 12.000 projecten goed zijn voor een bijkomend vermogen van (minstens) 216 MW. Deze besparing zal bijdragen tot de realisatie van het reeds goedgekeurde VEKP en de lange termijn renovatiestrategie.

3.3 WERF 3: ELKE BUURT DEELT (KOOLSTOFVRIJE (DEEL)MOBILITEIT) EN IS DUURZAAM BEREIKBAAR

3.3.1 Doelstelling 2030

- Per 1.000 inwoners 1 'toegangspunt'²¹ voor een (koolstofvrij) deelsysteem tegen 2030 (=6.600 toegangspunten)
- Per 100 inwoners 1,5 laadpunt tegen 2030 (=99.000 laadpunten²²)
- 1 m nieuw of structureel opgewaardeerd fietspad extra per inwoner vanaf 2021 t.e.m. 2030²³

3.3.2 Meerwaarde burger

- Kapitaalbenutting optimaliseren: kosten terwijl auto gemiddeld 96% van tijd geparkeerd staat
- Minder zorgen: geen administratieve lasten, geen onderhoudskosten, etc.
- Flexibiliteit (keuze auto, geen parking zoeken)
- Behoud comfort van wagen ter beschikking (hoe meer locaties, hoe beter)
- Keuzevrijheid gebruik systeem, geen verplichting
- Uitbreiding zorgt voor toegankelijkheid auto's voor iedereen
- Veilige en vlotte fietsverbindingen zorgen voor minder autoverkeer

3.3.3 Meerwaarde lokale overheid

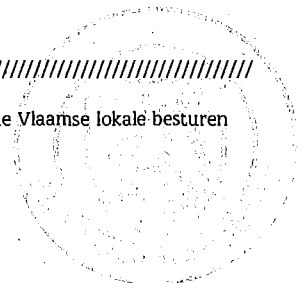
- Ruimtebeslag verminderen (parkeerplaatsen in Vlaanderen nemen 24.000 hectare in (meer dan Antwerpen, incl. de haven))
- Modal shift, die wordt versterkt door link met Hoppinpunten. 1 deelwagen vervangt 4 tot 10 private wagens.
- Mental shift, burgers denken na over alternatieven
- CO2-reductie, properdere lucht en stillere wagens (koolstofvrij)
- Toegankelijkheid mobiliteit voor alle burgers
- Deelsystemen aan de rand van LEZ om overgang naar meer OV te overbruggen
- Goed fietspadennetwerk zorgt voor meerwaarde binnen lokaal mobiliteitsbeleid

²¹ Toegangspunt is te interpreteren als toegang tot een deelwagen. Concreet kan dit zowel gaan over vaste standplaatsen als de aanwezigheid van een deelwagensysteem (kan ook free floating en peer-to-peer systemen zijn) in de omgeving. De doelstelling betreft ook multimodale deelsystemen. Idealiter ook met voertuigen / auto's die ook voor grotere afstanden kunnen ingezet worden.

Gemiddeld zou een toegangspunt leiden tot 2 deelwagens. Dit houdt m.a.w. in dat er tegen 2030 13.200 deelwagens zouden bijkomen t.o.v. 3.886 in 2020, wat een groei van 340% betekent. In overleg met de sector wordt momenteel bekeken hoe de groei, rekening houdend met variëteit van deelsystemen, kan opgevolgd worden.

²² Opvolging zal gebeuren aan de hand van Charge Point Equivalent (CPE), waarbij een CPE gedefinieerd is in een logisch wegingsysteem rekening houdende met het vermogen en de toegankelijkheid. Een laadpunt met een beperkt vermogen (3-11 kW) komt overeen met 1 CPE, bij een laadpunt met een hoger vermogen (22 kW) zijn dat 2 CPE, bij een AC-snellaadpunt (43 kW) zijn het er 4, bij een DC-snellaadpunt (50 kW tot minder dan 150 kW) tellen we er 5 en bij een ultrasnellaadpunt (150 kW en meer) 10.

²³ Fietsuggestiestroken komen niet in aanmerking. Aanleg en structureel onderhoud van fietspaden wel.

3.3.4 Potentiële inbreng lokale overheid

- Overzicht van hiaten en potentiële locaties opstellen (studie) en actieplan uitwerken.
- Delen en elektrificeren/koolstofvrij maken van eigen wagenpark (en terbeschikkingstelling voor huur aan inwoners). Voorbeelden zijn dienstwagens die gedeeld worden met buurtbewoners en opgeladen worden door zonnestroom van de publieke daken
- Ontwikkelen van instrumenten om actoren voor logistiek, distributie en personenvervoer te kunnen laten omschakelen naar zero emissie vloot.
- Uitbouwen publieke reservatiezones Hoppinpunten, met kleurrijke signalisatieborden
- Uitbouw van deelsystemen via samenwerking specifieke doelgroepen zoals garages of promotie privé- en participatieve deelplatformen
 - Meer info via www.autodelen.net
- Uitbouwen van (snel-)laadpunten op (semi-)publieke plaatsen, door eigen investering of via samenwerking specifieke doelgroepen zoals bedrijven (toegang voor buurtbewoners tot laadpunten van bv. supermarkt)
- Koppeling en integratie voorzien met de lokale 'vervoer-op-maat' strategie.
- Specifieke vereisten in bouwverordeningen en -reglementering (i.c. parkeernomen koppelen aan het inzetten van deelwagens (bv. Een aantal parkeerplaatsen minder te bouwen voor één deelwagen), gereserveerde plaatsen voor deelsystemen en laadpalen, minimaal aantal laadpalen, infrastructuur voor leidingen voorzien (goten, kabels (in samenwerking met Fluvius))
- Ontmoedigen (door duurder maken/beperken) van de tweede bewonerskaart
- Infrastructuur voor leidingen voorzien (goten, kabels,...)
- Afspraken met omliggende gemeenten voor zelfde stimulerend beleid
- Versneld kijken op welke plaatsen fietspaden kunnen aangelegd / vernieuwd worden
- Opzetten grondenbank voor proactieve verwerving

3.3.5 Potentiële inbreng Vlaamse overheid

- Vlaamse begroting: opstartsubsidies voor elektrische deelsystemen (10 miljoen euro)
- Vlaams relanceplan: plaatsen van laadpalen (15 miljoen euro)
- Vlaamse inspiratienota ter ondersteuning van lokale laadplannen
 - Gids lokaal laden - Lokaal laden | Vlaanderen.be
 - Informatie over types voertuigen, laadpunten en aanbod Vlaanderen voor lokale overheden: <https://www.vlaanderen.be/milieuvriendelijke-voertuigen>
 - Kaart laadpunten: [Laadpalen | Vlaamse overheid \(vlaanderen.be\)](http://Laadpalen | Vlaamse overheid (vlaanderen.be))
 - Behoeftanalyse en potentiële laadlocaties centrumsteden
 - Voorbereiding van een globaal inspiratieplan van collectief parkeren/parkeerhavens op wijkniveau²⁴
- Vlaams Parkeerregister om deelwagens te registeren, zodat alle gemeenten gratis parkeren bovengronds eenvoudig kunnen implementeren
- Kader uitwerken voor een Vlaamse 'standaard'- erkenning van deelorganisatie voor het ganse grondgebied (naar voorbeeld van LEZ).

²⁴ Een goed en doordacht ruimtelijk collectief parkeerbeleid kan bijdragen tot de realisatie van de vier verschillende werven. Naast de impact van dergelijk parkeerbeleid op energiebesparing en mobiliteit, kan hierdoor namelijk ruimte vrijkomen voor verdere ontgroening en verharding in het straatbeeld.

- Vlaamse begroting + Vlaams relanceplan:
 - Co-financiering aanleg en structureel onderhoud van fietspaden en fietsnelwegen (via Fietsfonds en via lokale trekkingsrechten bij ABB (150 miljoen euro met 33% co-financiering)) **tot 30/09/2022**
 - Investerings in fietsinfrastructuur (Kopenhagen) | Lokaal Bestuur Vlaanderen
 - Verkeersveiligheid schoolroutes (**fietsinfrastructuur, verkeerssignalisatie, infrastructurele maatregelen, trajectcontrole...**): 50% co-financiering (15 miljoen euro)
- Voortrekkersrol door elektrificatie/koolstofvrij maken van eigen wagenpark en openbaar vervoer
- Aanbieden van model voor verbetering van de emissie-inventaris per gemeente voor transport
- Via de Ecoscore-website kunnen gemeenten de emissies en milieuvriendelijkheid van voertuigen opzoeken. De website bevat eveneens de FleetTool, een vlootbeheerstool die de belangrijkste statistieken op voertuig- en vlootniveau toont waaronder de gemiddelde en totale CO2-uitstoot. Ook vind je er de Chassistool; hiermee kan je emissies en de Ecoscore voor personenwagens opvragen op basis van het chassisnummer. <https://ecoscore.be/en/home>
- Tools en informatie om een milieuvriendelijk lokaal mobiliteitsbeleid uit te bouwen: www.mimolo.be
- Departement Mobiliteit en Openbare Werken brengt heel wat gegevens in kaart via hun Geoloketportaal: <https://omgeving.vlaanderen.be/geoloketten>
- Erkenning deelmobiliteit-aanbieders en bijhorend kwaliteitskader (bereikbaarheid, dienstenaanbod en monitoring)

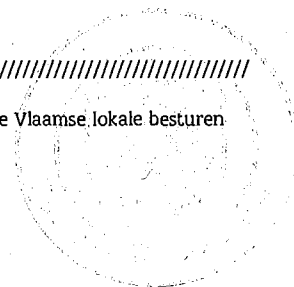
3.3.6 Bijdrage aan het Vlaams energie- en klimaatplan 2030

- In de vorige versie van het VEKP was er een CO₂-reductiedoelstelling voor vervoer van - 23 % opgenomen of een restuitstoot van 12,2 Mton. **Dit zal in het kader van de VEKP-update (voorjaar 2023) -onder meer n.a.v. de bijkomende maatregelen die in november 2021 beslist zijn- herberekend worden.**

Dit via modal shift (investeringen OV en fietswegen), georganiseerde ruimtelijke ordening (toegankelijkheid), uitbouw multimodaal systeem (minder gereden kilometers) en vergroening wagenpark/transportsector.

Er wordt ingezet op gedeelde mobiliteit, maar zonder specifieke doelstelling. Door de maatregelen van de lokale besturen op het vlak van gedeelde mobiliteit, versnellen en versterken we de reductie van de broeikasgasuitstoot ter realisatie van het VEKP.

- Laadinfrastructuur: **er wordt vooropgesteld dat het aantal elektrische wagens bij nieuw verkochte wagens tegen 2026 een aandeel van 50% zal hebben op de gehele automarkt en dit tegen 2030 100% zal bedragen. Hierdoor verwacht men meer dan 1 miljoen elektrische wagens op de Vlaamse wegen tegen 2030. Omdat niet iedereen thuis of op het werk kan laden, is er 1 (semi-) publiek laadpunt per 10 elektrische wagens nodig. Daarom voorziet het LEKP 2.0 1,5 (semi-)publieke laadpunten per 100 inwoners (=99.000 laadpunten).**

3.4 WERF 4: WATER, HET NIEUWE GOUD (DROOGTEPROBLEMATIEK)

3.4.1 Doelstelling 2030

- 1 m² ontharding per inwoner vanaf 2021 t.e.m. 2030 (= 6,6 miljoen m² ontharding²⁵)
- Per inwoner 1 m³ extra opvang van hemelwateropvang voor hergebruik, buffering en infiltratie voor regenwater vanaf 2021 t.e.m. 2030 (=6,6 miljoen m³ extra regenwater dat wordt opgevangen voor hergebruik of infiltratie²⁶)

3.4.2 Meerwaarde burger

- Minder hittestress
- Groener uitzicht (visueel aantrekkelijk)
- Meer groenblauwe dooradering
- Vermijden watertekort
- Vermijden wateroverlast

3.4.3 Meerwaarde lokale overheid

- Gezondere en aangename leefomgeving
- Voorbeeldrol kan belangrijke lokale katalysator zijn
- Minder uitgaven watergebruik kunnen ingezet worden voor andere initiatieven
- Participatie burger en buurten bij keuze onthardingslocaties

3.4.4 Potentiële inbreng lokale overheid

- Opmaak van een hemelwater- en droogteplan om opportuniteiten en noden in kaart te brengen voor opvang, buffering, infiltratie,...
- Initiatiefnemer of facilitator, bv. om het mogelijk te maken dat er collectieve buffer-oplossingen op wijkniveau worden gerealiseerd (in verstedelijkt gebied vaak moeilijker om aparte opvang/infiltratie-capaciteit te voorzien)
- Circulaire recuperatie-oplossingen op wijkniveau zoals straten en KMO-zones (lokale zuivering voor tuinen, sanitair, ...)
- Financiële of logistieke ondersteuning voor wijken die aan de slag willen voor ontharding ter bevordering van regenwaterinfiltratie (bv. gekoppeld met geveltuinen, volkstuinen en groenperken)
- Ondersteuning gemeentelijke scholen die speelplaatsen willen ontharden
- Betrokkenheid personeel bij besparing gebruik (drink)water

²⁵ De opvolging van deze doelstelling wordt onderzocht i.s.m. VMM en Departement Omgeving. De doelstelling wordt beoordeeld binnen het ruimtebeslag (toestand eind 2020). Beleidsplan Ruimte Vlaanderen verduidelijkt: "Een deel van het ruimtebeslag bestaat uit verharding. Verharding is de oppervlakte waarvan de aard en/of toestand van het bodemoppervlak gewijzigd is door het aanbrengen van artificiële, (semi-) ondoorlaatbare materialen waardoor essentiële ecosysteemfuncties van de bodem verloren gaan (woningen, wegen, andere constructies, ...). Verharding stemt overeen met de term 'bodemaafdekking' zoals Vlaanderenbreed geïnventariseerd door AGIV. Er is 16% verharding in Vlaanderen."

²⁶ Hier wordt bedoeld op de netto-toename van hemelwateropvang voor hergebruik, buffering en infiltratie binnen de huidige bebouwde omgeving. Opvang of infiltratie dat voorzien wordt in nieuwe verkavelingsbuurten (in kader van verplichtingen (bv. uitvoering gewestelijke stedenbouwkundige verordening of opgelegde lasten binnen verkaveling) worden niet meegeteld. Additionele capaciteit die voorzien wordt bij appartementsgebouwen, wordt wel meegeteld. De opvolging van deze doelstelling wordt onderzocht i.s.m. VMM en Departement Omgeving.

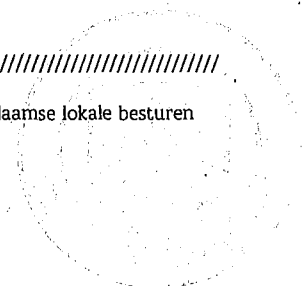
- Zoeken naar extra mogelijkheden voor regenwaterbuffering (bv. Wadi's op lokaal domein (bv. Voor infiltratie regenwater kerkdaken of langs lokale wegen), bemalingswater , eigen gronden ter beschikking stellen ,...)
- Technische knowhow ter beschikking stellen
- Inzetten op infiltratie door bv. plaatsing kleine stuwtdjes in grachten
- Waterbesparing en regenwaterrecuperatie binnen eigen patrimonium

3.4.5 Potentiële inbreng Vlaamse overheid

- Vlaams relanceplan – Blue Deal: Wordt nog concreet vertaald naar uitvoeringsprogramma's, waaronder 'Operatie Perforatie' ter ondersteuning van onthardingsingrepen door lokale besturen en de 'Onthardingscan' die moet leiden tot een selectie van onthardings- en vergroeningsprojecten
- Stimuleren van de opmaak van een lokaal hemelwaterplan, groenplan, adaptatieplan in functie van groenblauwe dooradering en van de intergemeentelijke samenwerking daarrond.
- Technische knowhow zoals rekentools via VMM, Vlario, ...
 - <https://www.vlario.be/dimensionering-infiltratievoorziening/>
 - Sirio rekentool voor hemelwatervoorzieningen: [flyer](#) en [meer info](#)
- Drempels wegwerken in eigen regelgeving en procedures
- Faciliterend regelgevend kader rond o.a. regenwaterbuffering
- Lokaal pact rioleringsprojecten versie 2.0, mede gericht op grootschalige hemelwaterprojecten
- Onthardingsprojecten en regenwaterrecuperatie- en infiltratie bij eigen beheerde gebouwen

3.4.6 Bijdrage aan het Vlaams energie- en klimaatplan 2030

- In strategische visie Beleidsplan Ruimte Vlaanderen is ontharding één van de streefdoelen
- Verharding voorkomen en ontharding dragen bij tot LULUCF, m.a.w. het behoud van koolstof in bodem. Vlaanderen engageert zich tot de no debit rule, nl. dat de koolstof in de bodem op hetzelfde niveau wordt gehouden

4 CONCRETISERING 'METEN IS WETEN': FINANCIËLE EN INHOUDELIJKE RAPPORTERING

Eind oktober 2021 ondertekenden 293 het eerste pact. De resterende 7 kunnen nog steeds op een moment naar keuze intekenen. De opvolging van het Pact maakt onderdeel uit van het democratisch proces in elke gemeente, waaronder de goedkeuring tot toetreding van dit pact door de gemeenteraad. Dit gemeenteraadsbesluit wordt opgeladen via het Loket voor lokale besturen²⁷ van ABB.

4.1 FINANCIËLE RAPPORTERING VIA BBC

De werkwijze van LEKP 1.0 wordt doorgezet binnen LEKP 2.0. De financiële middelen zullen als algemene financiering onder de gemeenten verdeeld worden volgens inwonersaantal (80%) en volgens het aandeel van het Gemeentefonds 2020 (20%). De aldus bekomen financiering per gemeente wordt vastgesteld in een lijst dat gepubliceerd zal worden op de website van ABB (zie als voorbeeld LEKP 1.0: Subsidie voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) | Lokaal Bestuur Vlaanderen). Dat trekkingsrecht wordt automatisch, volgens dezelfde verdeelsleutels, verhoogd met de rechten van gemeenten die het LEKP 2.0 niet tijdig, uiterlijk **05/12/2022**, hebben ondertekend en gemeld aan ABB.

Pro memorie de additionele subsidie voor de ondertekening van het LEKP 2.0 bedraagt voor deze legislatuur: 8,75 miljoen euro voor 2022, 8,75 miljoen euro voor 2023 en 5 miljoen euro voor 2024.

Deze financiering komt bovenop de vastgelegde trekkingsrechten voor LEKP 1.0 (10 miljoen euro per jaar en een vast gedeelte via het Vlaams Klimaatfonds). De additionele LEKP 2.0 middelen worden per jaar herberekend onder het aantal deelnemende lokale besturen.

Net zoals bij LEKP 1.0 wordt gevraagd om de middelen als co-financiering in te zetten: de totale uitgaven voor klimaatacties dienen minstens het dubbele van de verkregen subsidies te bedragen. Dit wordt geaggregeerd opgevolgd door de BBC-rapportering door uitgaven aan de code ABB-LEKP-2022 te koppelen.

4.2 INHOUDELIJKE RAPPORTERING: PACTPORTAAL

Het Pactportaal volgt de resultaten per werf en per lokaal bestuur op. Via het Pactportaal zullen lokale besturen een overzicht voor het eigen grondgebied kunnen downloaden. Waar gewenst kunnen ze dit overzicht aanvullen, indien een actie niet gecapteerd zou zijn via de brondatabanken, zoals hieronder opgesomd. Eénmaal per jaar worden deze resultaten in functie van het LEKP van het voorbijaande jaar op de gemeenteraad voorgelegd. Uiteraard kan er ook een dynamische voortgangsbespreking gebeuren

²⁷ Raadpleegbaar via <https://loket.lokaalbestuur.vlaanderen.be/>

in de schoot van lokale milieu-, Gecoro- en andere adviesraden. Voor de opvolging van de realisaties onder het LEKP laadt het lokaal bestuur een gemeenteraadsbesluit van de jaarlijkse bespreking op via het Loket voor Lokale Besturen (module subsidiebeheer). Dit gebeurt een eerste keer vóór 1 maart 2023, met een jaarlijkse frequentie.

Het Pactportaal toont de resultaten van de lokale besturen voor de 16 verschillende doelstellingen van het LEKP1.0 en de bijkomende doelstellingen van het LEKP2.0 doorheen de tijd. Ook is het mogelijk om een samenwerkingsverband aan te duiden waarmee je gezamenlijk de Pact-doelstellingen wenst te bereiken.

In de zomer van 2022 zullen er 8 van de 16 doelstellingen kunnen opgevolgd worden via het Pactportaal, tegen het einde van 2022 volgen de resterende doelstellingen. Neem zeker een kijkje op de website (Monitoring via Pactportaal | Lokaal Bestuur Vlaanderen) voor een verhelderende video en meer info over de monitoringsoplossing zelf, die nog continue aan verrijking onderhevig is.

Het Pactportaal verzamelt authentieke data bij onze partnerorganisaties en stelt deze gebruiksvriendelijk ter beschikking aan de lokale besturen. Bij deze partnerorganisaties voeren de lokale besturen, burgers en andere betrokkenen de nodige data reeds in. Het Pactportaal hergebruikt deze data zodat er zo weinig mogelijk extra monitoringslast is. Het Pactportaal vind je via deze link: lokaalklimaatpact.be.

5 DOELSTELLINGEN EN AUTHENTIEKE BRONNEN

5.1 ALGEMENE DOELSTELLINGEN

Doelstelling	Authentieke bron
Ondertekenen van het Burgemeestersconvenant 2030	VVSG
Gemiddeld jaarlijks primaire energiebesparing van 2,09% realiseren in de eigen gebouwen	VEKA i.s.m. Fluvius
LEKP 2.0: uitgebreid naar 3% ²⁸	

²⁸ Het opvolgen van de doelstelling voor het publiek patrimonium is aan de hand van een schrijven (23/11/21) naar alle lokale besturen verstuurd door VEKA en ABB. Het referentiejaar van de CO2-reductiedoelstelling uit het Regeerakkoord en het LEKP 1.0 (-40% tegen 2030 t.o.v. 2015) werd omwille van het ontbreken van relevante verbruiksdata voor 2015 verschoven naar 2019, het referentiejaar dat tevens geldt voor de energiebesparingsdoelstelling. De gevraagde CO2-reductie werd daarbij verhoudingsgewijs omgerekend, waardoor deze doelstelling werd gelijkgesteld met -29,3% tegen 2030 t.o.v. 2019. De aangescherpte doelstelling uit dit LEKP 2.0 (-55% tegen 2030 t.o.v. 2015) wordt om dezelfde reden en op dezelfde manier verhoudingsgewijs omgerekend naar referentiejaar 2019. Deze doelstelling wordt aldus gelijkgesteld met -40,3% tegen 2030 t.o.v. 2019. Een overzicht van de werkwijze voor datavergaring- en monitoring kan je via deze hyperlink nalezen: [opzet_monitoring_co2_reductie_en_energiebesparing_patrimonium_gemeenten.pdf](#) (vlaanderen.be). VEKA en ABB zullen een aangepaste werkwijze voor datavergaring- en monitoring communiceren m.b.t. de aangescherpte doelstellingen inzake eigen mobiliteit die in dit LEKP 2.0 zijn opgenomen.

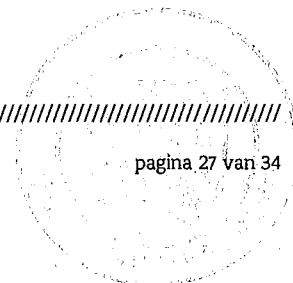

Doelstelling	Authentieke bron
Een reductie van CO2-uitstoot van de eigen gebouwen en technische infrastructuur met 40% in 2030 ten opzichte van 2015 realiseren.	VEKA i.s.m. Fluvius
LEKP 2.0: uitgebreid naar 55% tegen 2030 en qua scope incl. mobiliteit ²⁹ .	
Openbare verlichting omschakelen naar LED tegen 2030	Fluvius
Geen heffing op hernieuwbare energie installaties invoeren en bestaande, zoals de heffing op pylonen van windmolens, afbouwen tegen ten laatste 2025	ABB, via Loket voor Lokale Besturen i.s.m. Elia (voor de heffing op masten en sleuven van Elia)
LEKP 2.0: uitgebreid naar geen nieuwe heffing invoeren op elektriciteitsmasten en sleuven van ELIA	
Lokale warmte- en sloopbeleidsplannen opmaken	Warmteplannen: VVSG, Inspiratiekaart warmtezonering Sloopbeleidsplan: kan volgen uit de wijkrenovatietool. Het Netwerk Klimaat van VVSG zal hier een ondersteunende start-analyse voor laten opmaken.

5.2 DOELSTELLINGEN WERF 1: LATEN WE EEN BOOM OPZETTEN (VERGROENING)

Doelstelling	Authentieke bron
Eén boom extra per Vlaming tegen 2030 (+6,6 miljoen bomen extra vanaf 2021 t.e.m. 2030)	Groenblauwpeil (GBP)
1/2de meter extra haag of geveltuinbeplanting per Vlaming tegen 2030 (+3.300 km extra vanaf 2021 t.e.m. 2030)	GBP
Eén extra natuurgroenperk per 1000 inwoners tegen 2030 (= 6.600 perken van 10 m ² vanaf 2021 t.e.m. 2030)	GBP

²⁹ Idem als voetnoot 27.

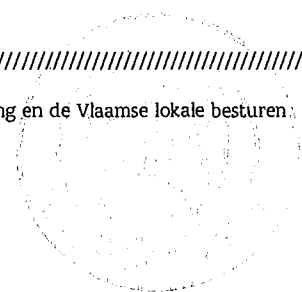
5.3 DOELSTELLINGEN WERF 2: VERRIJK JE WIJK (RENOVATIE, HERNIEUWBARE ENERGIE)

Doelstelling	Authentieke bron
<p>50 collectief georganiseerde energiebesparende renovaties per 1.000 wooneenheden vanaf 2021 t.e.m. 2030</p> <p>LEKP 2.0: uitgebreid naar 25 fossielvrije renovaties en de organisatie van lokale klimaattafels.</p> <p>Renovaties in woongebouwen (appartementen) tellen altijd mee als collectieve renovatie, zoals verduidelijkt onder voetnoot 15.</p>	<p>Fluvius (collectieve renovatiebegeleiding ('Burenpremie') zal in eerste instantie gekoppeld worden. Nadien volgen andere bronnen (waaronder noodkoopfonds, VME-BENOVatiebegeleiding en een open data-invoer mogelijkheid).</p>
<p>1 coöperatief/participatief hernieuwbaar energieproject per 500 inwoners tegen 2030 die samen voor een totaal geïnstalleerd vermogen zorgen van 216 MW vanaf 2021 t.e.m. 2030 (+12.000 projecten in 2030)</p>	<p>Energiekaart VEKA</p>

5.4 DOELSTELLING WERF 3: ELKE BUURT DEELT (KOOLSTOFVRIJE DEELMOBILITEIT) EN IS DUURZAAM BEREIKBAAR

Doelstelling	Authentieke bron
<p>Per 1.000 inwoners 1 'toegangspunt' voor een (koolstofvrij) deelsysteem tegen 2030 (=6.600 toegangspunten)</p>	<p>Autodelen.net</p>
<p>Per 100 inwoners 1 laadpunt tegen 2030 (=66.000 laadpunten)</p>	<p>Eco-movement³⁰</p>
<p>LEKP 2.0: uitgebreid naar 1,5 laadpunt per 100 inwoners. Het tellen per laadpunt (CPE) wordt verduidelijkt in voetnoot 17.</p>	

³⁰ Ontsloten via <https://mow.vlaanderen.be/laadpalen/>

Doelstelling	Authentieke bron
1 m nieuw of structureel opgewaardeerd fietspad extra per inwoner vanaf 2021 t.e.m. 2030	<ul style="list-style-type: none"> • MOW (projecten ondersteund door Fietsfonds + investeringsprojecten MOW o.b.v. vastleggingen) • ABB / Lokale besturen (Kopenhagenfonds / zelf gefinancierde aanleg of opwaardering van fietspaden langs gemeentewegen)

5.5 DOELSTELLING WERF 4: WATER, HET NIEUWE GOUD (DROOGTEPROBLEMATIEK)

Doelstelling	Authentieke bron
1 m ² ontharding per inwoner vanaf 2021 t.e.m. 2030 (= 6,6 miljoen m ² ontharding)	GBP
Per inwoner 1 m ³ extra opvang van hemelwateropvang voor hergebruik, buffering en infiltratie voor regenwater vanaf 2021 t.e.m. 2030 (=6,6 miljoen m ³ extra regenwater dat wordt opgevangen voor hergebruik of infiltratie)	GBP

5.6 FLANKERENDE ONDERSTEUNING EN ANDERE DATA-LINKEN

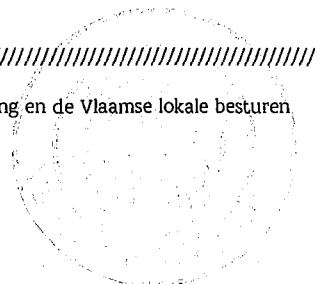
5.6.1 LEKP breed:

- Overkoepelende gegevens dankzij de databank Provincies in Cijfers geeft kerncijfers en gestandaardiseerde rapporten weer voor o.a. ruimte (waaronder verharding), klimaat (huidige uitstoot broeikasgassen) en energie (waaronder openbare verlichting): <https://provincies.incijfers.be/dashboard/dashboard/klimaat/>.
- VSDO 4, nieuwe transitieprioriteit "omgeving voor de toekomst", zet in op ruimte, klimaatadaptatie en biodiversiteit: <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/61A09A14364ED90008000146>
- Conceptnota bouwshift: <https://omgeving.vlaanderen.be/realisatie-van-een-bouwshift>

5.6.2 Per thema:

- **Het Burgemeestersconvenant** vergt reeds verschillende rapportering- en monitoringsstappen. We willen hier maximaal op verder bouwen en streven er naar dat een lokaal bestuur niet meer, maar minder planlast ondervindt. Zo dient een lokaal bestuur binnen de twee jaar na ondertekening van het Burgemeestersconvenant een 'Actieplan voor Duurzame Energie en Klimaat' op te maken en deze goed te laten keuren op de gemeenteraad. Hierin wordt de broeikasgasreductiedoelstelling, een adaptatiestrategie en respectievelijke actiemaatregelen opgenomen waaronder de focus op energie-armoede. We vragen in het kader van het LEKP dus geen aparte plannen op. 297 van de 300 lokale besturen zijn geëngageerd om deze plannen op te maken in het kader van dit Europese initiatief, wat een zeer sterke prestatie is voor onze regio. Er zijn twee linken naar verdere rapportering via het Burgemeestersconvenant:
 - de **uitstootinventaris** (opgemaakt door VITO); deze kan verrijkt worden door bv. data over het lokale patrimonium of openbare verlichting vooraf in te vullen. Om de 4 jaar moet gemeente deze "Monitoring Emission Inventory (MEI)" rapporteren. Linken met dataportaal zijn eventueel mogelijk m.b.t. verbruiksgegevens eigen patrimonium, eigen wagenpark en gemeentelijke openbare verlichting. Toegankelijk via: <http://www.burgemeestersconvenant.be/co2-inventarissen>. Voor elke gemeente staan hierin (onderverdeeld naar sector en brandstoftype) het finaal energieverbruik en de CO2-emissies in die gebruikt worden op het grondgebied van de gemeente³¹.
 - de **'Action Reporting'** waarbij de steden rapporteren over acties. Indien LEKP acties dezelfde zijn als SECAP-acties, dan kan ook dit overgenomen worden.
- T.a.v. het **publiek patrimonium**:
 - Het opvolgen van de doelstelling voor het publiek patrimonium is aan de hand van een schrijven (23/11/21) naar alle lokale besturen verstuurd door VEKA en ABB. Een overzicht van de werkwijze voor datavergaring- en monitoring kan je hier nalezen:

³¹ Achterliggende Open Datasets: <https://www.burgemeestersconvenant.be/open-datasets-burgemeestersconvenant>

https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/sites/default/files/public/thema/Relance/opzet_monitoring_co2_reductie_en_energiebesparing_patrimonium_gemeenten.pdf. VEKA en ABB zullen een aangepaste werkwijze voor datavergaring- en monitoring communiceren m.b.t. de aangescherpte doelstellingen inzake eigen gebouwen en mobiliteit die in dit LEKP2.0 zijn opgenomen.

- **EPC publiek op het open data portaal:**
<https://opendata.vlaanderen.be/dataset/energieprestatiecertificaten-voor-publieke-gebouwen>. Alle gegevens m.b.t. opgemaakte EPC's voor publieke gebouwen staan op het Vlaams open data portaal. Hieruit kan per gemeente informatie gehaald worden over jaarverbruik, oppervlakte, kengetallen van publieke gebouwen.
 - **De energiemangementool E-Lyse (Fluvius)** geeft inzicht in het energieverbruik van het patrimonium in eigendom/beheer van de lokale besturen³²:
<https://www.fluvius.be/energiemanagement>.
 - Het Facilitair Bedrijf, VEKA, VEB en Departement Informatie Vlaanderen werken samen het **TERRA platform** uit: de patrimonium- en energiedatabank van Vlaanderen. Naast energie-informatie en karakteristieken van publieke gebouwen en infrastructuur, kan er ook een dynamisch actieplan van energiebesparende maatregelen geanalyseerd en opgevolgd worden³³: <https://terra.vlaanderen.be/>
- **T.a.v. het potentieel aan en aanwezigheid van hernieuwbare energie op het grondgebied van de steden en gemeenten:**
 - Cijfers over groene energie in Vlaanderen: Energiekaart:
<https://www.energiesparen.be/energiekaart>
 - Cijfers potentieel en geïnstalleerd vermogen zonne-energie in elke gemeente:
<https://www.energiesparen.be/zonnekaart> en
<https://www.energiesparen.be/zonnekaart/FAQ/cijfers>
 - Near-real time info groene stroom per gemeente via stroomvoorspeller
(<https://apps.energiesparen.be/stroomvoorspeller>)
 - Energiecoöperaties (<https://apps.energiesparen.be/energiekaart/vlaanderen/cooperaties>)
 - **T.a.v. de algemene renovatiedoelstelling:**
 - **Publieke renovatieplannen (lange termijn vastgoedstrategie):** Ondersteuning (templates, kennis en coaching) wordt geboden door het Vlaamse consortium achter <https://sure2050.be/>.
 - **Warmteplannen - Warmtekaart Vlaanderen:** <https://www.geopunt.be/kaart> en doorklikken op Energie / Warmtekaarten om te zien waar warmtenetten reeds bestaan en waar nog kansrijke gebieden zijn om deze aan te leggen en onder ander beschikbare restwarmte te recupereren. Daarnaast word je op weg gezet voor een lokaal

³² Via deze gegevens zullen de doelstellingen rond 2,09% Jaarlijkse primair energiebesparing en 40% CO2-reductie binnen het eigen patrimonium opgevolgd worden.

³³ Het gewijzigde energiedecreet van 08/05/2009 (goedkeuring wijziging op 28/10/2020) heeft er voor gezorgd dat de netbeheerder en VEB verder kunnen samenwerken op vlak van energiezorgsystemen en de ondersteuning van lokale besturen hun energiebeheer van het eigen patrimonium.

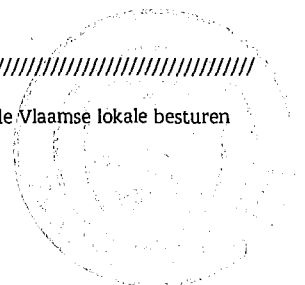
warmteplan via de inspiratiekaart Warmtezonering van VVSG:

<https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/warmte>

- **Leerplatform BE REEL:** <https://www.be-reel.be/>

- T.a.v. de adaptatiewerven 1 en 4:

- **Klimaatportaal Vlaanderen** bundelt de recentste informatie rond klimaatveranderingen en brengt deze gedetailleerd in kaart voor Vlaanderen tot op wijkniveau: <https://klimaat.vmm.be/>.
- Het **Groenblauwpeil** geeft inzicht in welke mate een perceel klimaatbestendig is op basis van blauwe (regenwaterbeheer) en groene (biodiversiteit, koolstofopslag, luchtkwaliteit, verkoeling) parameters. Het doel van het groenblauwpeil is om burgers te sensibiliseren door blauwe of groene maatregelen voor te stellen om hun perceel klimaatbestendiger te maken: <https://www.groenblauwpeil.be/>.

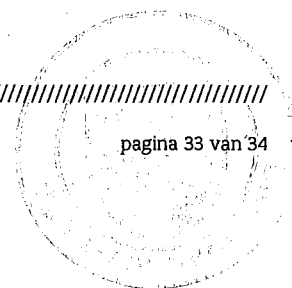

6 SLOTWOORD ENGAGEMENT LEKP 2.0

Door de bijkomende klimaatmaatregelen die de Vlaamse regering trof (05/11/21) en de klimaatambitie van Europa (Fit for 55), wordt met deze aanvulling een versnelling hoger geschakeld ten opzichte van het eerste Lokaal Energie en Klimaatpact. Verder bouwend op de stroom aan acties die het LEKP 1.0 in gang heeft getrokken, kunnen lokale besturen ervoor opteren om deze vernieuwde doelstellingen te ondertekenen, zoals samengevat onder het eerste hoofdstuk. Daarvoor wordt een bonusbudget voorzien als extra ondersteuning, nl. 22,5 miljoen gespreid over deze legislatuur.

De wederzijdse engagementen in het kader van LEKP 1.0 blijven onomwonden van kracht. Zo zal er hetzelfde budget in 2022 beschikbaar zijn als in 2021 voor de deelnemende besturen van het LEKP 1.0. Men moet dit initiatief dus louter begrijpen als een extra impuls om verder te springen. Met de ondertekening van LEKP 1.0 en/of LEKP 2.0 gaat het lokaal bestuur het engagement van deze klimaatdoelstellingen aan tot en met 31 december 2030. De duidelijke taal van tastbare, numerieke doelstellingen per inwoneraantal blijft behouden. Daarnaast is het belang benadrukt van een integrale aanpak bij de uitwerking van de vier werven. Denk aan de synergiën die benut kunnen worden wanneer men met een kwalitatieve ruimtelijke bril naar implementatie kijkt, het belang van het bevorderen van sociale cohesie door meer participatie en het omarmen van een collectieve uitvoering. Uitdagingen als energie-, en mobiliteitsarmoede, huurder-verhuurder situaties bij renovaties en de mobilisatie van voldoende investeringsmiddelen zijn een greep uit de onderwerpen die we door nauwere samenwerking tussen de deelnemende lokale besturen willen vastpakken.

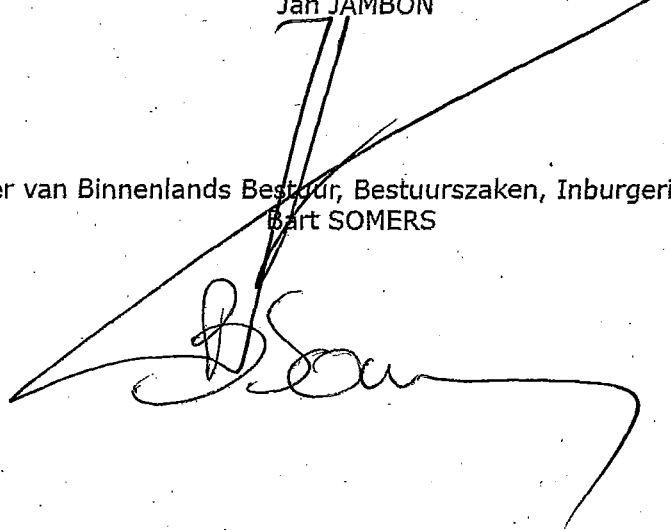
Vanaf 1 juli 2022 zal elke stad of gemeente dit vernieuwde pact kunnen ondertekenen en zo een krachtig signaal geven voor klimaatacties in samenwerking met andere besturen en lokale actoren.

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 tot toekenning van een subsidie aan de gemeenten van het Vlaamse Gewest voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact 2023
Brussel, 07 juli 2023

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,
Bart SOMERS

Eensluidend afschrift,

~~Liesbeth Van Snick~~
Liesbeth Van Snick
medewerker

Agentschap Binnenlands Bestuur
Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88, bus 70
1000 Brussel

binnenland@vlaanderen.be

BIJLAGE 3 bij het besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van een subsidie aan de gemeenten van het Vlaamse Gewest voor klimaattacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact 1.0 - Trekkingsrecht per gemeente in euro als vermeld in artikel 2, 1^a

Bijlage 1. Lokaal Energie- en Klimaatpact 1.0 - Trekkingsrecht per gemeente in euro als vermeld in artikel 2, 1^a

Totaal		6.698.876	2.964.814.000	22.640.000,00	5.660.000,00	28.300.000,00	28.300.000
NIS	gemeente	inwoners op 1 januari 2022	definitief aandeel gemeente en OCMW in GF 2022	4/5 verdeling o.b.v. inwoners	1/5 verdeling o.b.v. definitieve aandelen in GF 2022	trekkingsrecht in euro	trekkingsrecht in euro afgerond
11001	AARTSELAAR	14.610	2.337.576	49.377,00	4.462,57	53.839,57	53.840
11002	ANTWERPEN	530.630	781.088.338	1.793.355,06	1.491.142,44	3.284.497,51	3.284.498
11004	BOECHOUT	13.733	2.858.812	46.413,03	5.457,64	51.870,66	51.871
11005	BOOM	18.832	6.043.684	63.645,97	11.537,74	75.183,71	75.184
11007	BORSBEEK	11.226	3.017.287	37.940,19	5.760,17	43.700,37	43.700
11008	BRASSCHAAT	38.237	7.067.026	129.228,50	13.491,36	142.719,86	142.720
11009	BRECHT	30.143	6.624.177	101.873,44	12.645,93	114.519,37	114.519
11013	EDEGEM	22.386	4.235.009	75.657,33	8.084,88	83.742,20	83.742
11016	ESSEN	19.341	4.696.622	65.366,23	8.966,12	74.332,35	74.332
11018	HEMKSEM	11.812	2.686.998	39.920,68	5.129,63	45.050,31	45.050
11021	HOVE	8.311	1.275.327	28.088,45	2.434,67	30.523,12	30.523
11022	KALMTHOUT	19.179	3.987.944	64.818,72	7.613,21	72.431,93	72.432
11023	KAPELLEN	27.442	4.677.344	92.744,94	8.929,32	101.674,26	101.674
11024	KONTICH	21.340	4.302.499	72.122,19	8.213,72	80.335,91	80.336
11025	LINT	8.553	1.513.747	28.906,33	2.889,83	31.796,16	31.796
11029	MORTSEL	26.189	5.377.383	88.510,22	10.265,73	98.775,95	98.776
11030	NIEL	10.595	2.541.507	35.807,62	4.851,88	40.659,50	40.660
11035	RANST	19.366	3.630.359	65.450,72	6.930,56	72.381,28	72.381
11037	RUMST	15.254	3.038.721	51.553,51	5.801,09	57.354,60	57.355
11038	SHELLE	8.692	1.684.310	29.376,10	3.215,44	32.591,55	32.592
11039	SCHILDE	20.031	2.789.532	67.698,20	5.325,38	73.023,58	73.024
11040	SCHOTEN	34.157	6.614.383	115.439,44	12.627,24	128.066,67	128.067
11044	STABROEK	18.782	3.755.248	63.476,99	7.168,98	70.645,97	70.646
11050	WIJNEGEM	10.244	1.991.206	34.621,35	3.801,33	38.422,68	38.423
11052	WONMELGEM	13.181	2.531.784	44.547,45	4.833,32	49.380,77	49.381
11053	WUUSTWEZEL	21.523	5.554.562	72.740,67	10.603,98	83.344,65	83.345
11054	ZANDHOVEN	13.172	2.834.493	44.517,03	5.411,21	49.928,24	49.928
11055	ZOERSEL	22.317	3.791.898	75.424,13	7.238,95	82.663,08	82.663
11056	ZWIJNDRECHT	19.243	3.728.374	65.035,02	7.117,68	72.152,70	72.153
11057	MALLE	15.756	4.226.793	53.250,10	8.069,19	61.319,29	61.319
12002	BERLAAR	11.730	2.764.677	39.643,55	5.277,93	44.921,47	44.921
12005	BONHEIDEN	15.319	2.606.096	51.773,19	4.975,19	56.748,37	56.748
12007	BORNEM	21.599	4.882.566	72.997,52	9.321,10	82.318,62	82.319
12009	DUFFEL	17.770	3.548.878	60.056,76	6.775,01	66.831,77	66.832
12014	HEIST-OP-DEN-BERG	43.594	10.077.660	147.333,40	19.238,83	166.572,23	166.572
12021	LIER	37.309	13.184.732	126.092,16	25.170,41	151.262,57	151.263
12025	MECHELEN	86.996	47.481.754	294.017,90	90.645,39	384.663,29	384.663
12026	NIJLEN	23.259	5.227.800	78.607,78	9.980,17	88.587,95	88.588
12029	PUTTE	18.392	3.728.961	62.158,92	7.118,80	69.277,72	69.278
12035	SINT-KATELIJNE-WAVER	21.391	4.546.368	72.294,55	8.679,28	80.973,83	80.974
12040	WILBROEK	27.436	7.718.384	92.724,67	14.734,84	107.459,50	107.460
12041	PUURS-SINT-AMANDS	26.311	5.849.848	88.922,54	11.167,70	100.090,23	100.090
13001	ARENDONK	13.297	3.884.896	44.939,49	7.416,49	52.355,98	52.356
13002	BAARLE-HERTOG	2.997	902.549	10.128,88	1.723,02	11.851,89	11.852
13003	BALEN	23.000	5.523.061	77.732,44	10.543,84	88.276,28	88.276
13004	BEERSE	18.378	3.863.734	62.111,60	7.376,09	69.487,69	69.488
13006	DESEL	9.686	2.332.590	32.735,50	4.453,05	37.188,55	37.189
13008	GEEL	41.146	15.333.045	139.059,96	29.271,66	168.331,62	168.332
13010	GROBBENDONK	11.442	2.348.667	38.670,20	4.483,74	43.153,94	43.154
13011	HERENTALS	28.455	9.588.301	96.168,55	18.304,62	114.473,17	114.473
13012	HERENTHOUT	9.287	2.325.078	31.387,01	4.438,71	35.825,72	35.826
13013	HERSELT	14.731	3.647.016	49.785,94	6.962,36	56.748,30	56.748
13014	HOOGSTRATEN	21.895	6.492.827	73.997,91	12.395,18	86.393,09	86.393
13016	HULSHOUT	10.560	2.244.298	35.689,33	4.284,49	39.973,82	39.974
13017	KASTERLEE	19.140	4.618.519	64.686,91	8.817,02	73.503,93	73.504
13019	LILLE	16.688	4.020.725	56.399,96	7.675,79	64.075,75	64.076
13021	MEERHOUT	10.258	2.342.847	34.668,67	4.472,63	39.141,30	39.141
13023	MERKSPLAS	8.683	2.312.893	29.345,69	4.415,45	33.761,13	33.761
13025	MOL	37.600	13.178.214	127.075,65	25.157,97	152.233,61	152.234
13029	OLEN	12.582	2.593.924	42.523,03	4.951,95	47.474,98	47.475
13031	OUD-TURNHOUT	14.402	3.180.779	48.674,03	6.072,29	54.746,32	54.746
13035	RAVELS	15.293	4.901.835	51.685,32	9.357,88	61.043,20	61.043
13036	RETIE	11.663	3.076.743	39.417,11	5.873,68	45.290,79	45.291
13037	RIJKEVORSEL	12.324	3.180.047	41.651,07	6.070,89	47.721,96	47.722
13040	TURNHOUT	46.372	27.683.221	156.722,12	52.848,86	209.570,98	209.571
13044	VORSELAAR	8.019	2.374.296	27.101,59	4.532,67	31.634,25	31.634
13046	VOSSELAAR	11.556	2.026.352	39.055,48	3.868,42	42.923,91	42.924
13049	WESTERLO	25.308	5.903.865	85.532,73	11.270,82	96.803,54	96.804
13053	LAAKDAL	16.464	4.036.800	55.642,91	7.706,48	63.349,39	63.349
23002	ASSE	34.494	7.878.012	116.578,39	15.039,58	131.617,96	131.618
23003	BEERSEL	26.013	4.249.684	87.915,39	8.112,89	96.028,28	96.028
23009	BEVER	2.265	724.670	7.654,96	1.383,44	9.038,39	9.038
23016	DILBEEK	44.095	8.203.059	149.026,61	15.660,11	164.686,72	164.687
23023	GALMAARDEN	8.806	2.021.640	29.761,39	3.859,43	33.620,81	33.621
23024	GOOIK	9.392	2.161.033	31.741,87	4.125,54	35.867,41	35.867
23025	GRIMBERGEN	38.539	7.117.060	130.249,16	13.586,88	143.836,03	143.836
23027	HALLE	41.284	13.293.190	139.526,36	25.377,46	164.903,82	164.904
23032	HERNE	6.743	1.774.265	22.789,12	3.387,17	26.176,30	26.176
23033	HOEILAART	11.433	1.825.459	38.639,78	3.484,91	42.124,69	42.125
23038	KAMPENHOUT	12.350	2.282.723	41.738,94	4.357,85	46.096,79	46.097
23039	KAPELLE-OP-DEN-BOS	9.610	2.065.730	32.478,64	3.943,60	36.422,24	36.422
23044	LIEDEKERKE	13.651	3.141.973	46.135,90	5.998,21	52.134,10	52.134
23045	LONDERZEEL	19.136	3.824.200	64.673,39	7.300,62	71.974,01	71.974

NIS	gemeente	inwoners op 1 januari 2022	definitief aandeel gemeente en OCMW in GF 2022	4/5 verdeling o.b.v.	1/5 verdeling o.b.v.	trekkingsrecht in euro	trekkingsrecht in euro afgerond
				inwoners	definitieve aandelen in GF 2022		
23047	MACHELEN	16.108	4.506,935	54.439,75	8.604,00	63.043,75	63.044
23050	MEISE	19.991	3.339.344	67.563,01	6.375,00	73.938,01	73.938
23052	MERCHTEM	17.507	3.781.862	59.167,91	7.219,79	66.387,70	66.388
23060	OPWIJK	14.828	2.962.939	50.113,77	5.656,42	55.770,19	55.770
23062	OVERIJSE	25.888	3.712.091	87.492,93	7.086,59	94.579,53	94.580
23064	PEPINGEN	4.507	1.260.969	15.232,18	2.407,26	17.639,44	17.639
23077	SINT-PIETERS-LEEUEW	35.486	7.594.006	119.931,02	14.497,39	134.428,41	134.428
23081	STEENOKKERZEEL	12.497	2.099.466	42.235,75	4.008,00	46.243,76	46.244
23086	TERNAT	16.283	3.304.549	55.031,19	6.308,57	61.339,76	61.340
23088	VILVOORDE	46.354	16.434.523	156.661,29	31.374,45	188.035,74	188.036
23094	ZAVENTEM	35.916	7.671.274	121.384,28	14.644,90	136.029,18	136.029
23096	ZEMST	23.306	3.889.147	78.766,62	7.424,60	86.191,23	86.191
23097	ROOSDAAL	11.735	2.327.381	39.660,44	4.443,10	44.103,55	44.104
23098	DROGENBOS	5.770	1.342.433	19.500,70	2.562,78	22.063,49	22.063
23099	KRAAINEM	13.928	1.865.732	47.072,06	3.561,79	50.633,85	50.634
23100	LINKBEEK	4.709	713.367	15.914,87	1.361,86	17.276,73	17.277
23101	SINT-GENESIUS-RODE	18.628	2.498.166	62.956,52	4.769,14	67.725,66	67.726
23102	WEMMEL	17.182	3.144.630	58.069,51	6.003,28	64.072,79	64.073
23103	WEZEMBEEK-OPPEN	14.488	2.257.686	48.964,68	4.310,05	53.274,73	53.275
23104	LENNIK	9.312	2.096.921	31.471,50	4.003,14	35.474,64	35.475
23105	AFFLIGEM	13.466	2.386.751	45.510,66	4.556,44	50.067,10	50.067
24001	AARSCHOT	30.594	9.839.781	103.397,67	18.784,71	122.182,37	122.182
24007	BEGINNENDIJK	10.390	2.108.152	35.114,79	4.024,58	39.139,37	39.139
24008	BEKKEVOORT	6.459	1.728.001	21.829,30	3.298,85	25.128,15	25.128
24009	BERTEM	10.258	1.828.879	34.668,67	3.491,43	38.160,10	38.160
24011	BIERBEEK	10.277	2.056.346	34.732,88	3.925,68	38.658,57	38.659
24014	BOORTMEERBEEK	12.968	1.985.083	43.827,58	3.789,64	47.617,22	47.617
24016	BOUTERSEM	8.386	1.793.108	28.341,92	3.423,15	31.765,07	31.765
24020	DIEST	24.516	8.580.654	82.856,03	16.380,96	99.236,99	99.237
24028	GEETBETS	6.201	1.735.713	20.957,34	3.313,58	24.270,92	24.271
24033	HAACHT	15.264	3.139.228	51.587,31	5.992,97	57.580,27	57.580
24038	HERENT	22.430	3.858.688	75.806,03	7.366,46	83.172,49	83.172
24041	HOEGAARDEN	6.811	1.752.512	23.018,94	3.345,65	26.364,59	26.365
24043	HOLSBEEK	10.110	2.032.635	34.168,48	3.880,42	38.048,90	38.049
24045	HULDENBERG	10.017	1.951.786	33.854,17	3.726,07	37.580,24	37.580
24048	KEERBERGEN	13.118	1.867.143	44.334,53	3.564,48	47.899,01	47.899
24054	KORTENAKEN	7.916	2.196.963	26.753,43	4.194,13	30.947,61	30.948
24055	KORTENBERG	20.462	3.510.789	69.154,84	6.702,30	75.857,13	75.857
24059	LANDEN	16.149	4.306.659	54.578,31	8.221,66	62.799,97	62.800
24062	LEUVEN	102.236	67.622.747	345.524,09	129.095,70	474.619,79	474.620
24066	LUBBEEK	14.776	2.647.424	49.938,03	5.054,08	54.992,11	54.992
24086	oud-HEVERLEE	11.470	1.840.817	38.764,83	3.514,23	42.279,06	42.279
24094	ROTSelaar	17.294	3.166.336	58.448,04	6.044,72	64.492,76	64.493
24104	TERVUREN	22.852	3.498.513	77.232,25	6.678,86	83.911,11	83.911
24107	TIENEN	35.973	12.711.492	121.576,92	24.266,97	145.843,89	145.844
24109	TREMELO	15.190	2.478.030	51.337,21	4.730,70	56.067,91	56.068
24130	ZOUTLEEUW	8.591	2.486.757	29.034,76	4.747,36	33.782,12	33.782
24133	LINTER	7.276	1.868.461	24.590,49	3.567,00	28.157,49	28.157
24134	SCHERPENHEUVEL-ZICHEM	23.375	5.217.201	78.999,82	9.959,94	88.959,76	88.960
24135	TIELT-WINGE	11.037	2.631.711	37.301,43	5.024,09	42.325,52	42.326
24137	GLABBEEK	5.344	1.238.899	18.060,96	2.365,13	20.426,09	20.426
31003	BEERNEM	15.966	4.115.345	53.959,83	7.856,43	61.816,26	61.816
31004	BLANKENBERGE	20.408	7.298.457	68.972,34	13.939,17	82.905,51	82.906
31005	BRUGGE	118.509	87.755.796	400.521,48	167.530,85	568.052,33	568.052
31006	DAMME	11.044	3.316.258	37.325,09	6.330,93	43.656,02	43.656
31012	JABBEKE	14.222	3.023.356	48.065,69	5.771,76	53.837,45	53.837
31022	OOSTKAMP	23.998	5.281.010	81.105,36	10.081,75	91.187,11	91.187
31033	TORHOUT	20.517	5.952.939	69.340,72	11.364,50	80.705,22	80.705
31040	ZEDLIGEM	23.157	4.962.498	78.263,05	9.473,69	87.736,75	87.737
31042	ZUIENKERKE	2.709	1.271.480	9.155,53	2.427,33	11.582,86	11.583
31043	KNOKKE-HEIST	32.875	8.236.242	111.106,70	15.723,46	126.830,16	126.830
32003	DIKSMUIDE	16.926	6.652.573	57.204,32	12.700,14	69.904,46	69.904
32006	HOUTHULST	10.267	3.370.028	34.699,09	6.433,58	41.132,66	41.133
32010	KOEKELARE	8.769	2.651.512	29.636,34	5.061,89	34.698,23	34.698
32011	KORTEMARK	12.803	3.768.984	43.269,93	7.195,21	50.465,14	50.465
32030	LO-RENINGE	3.217	1.745.653	10.872,40	3.332,55	14.204,95	14.205
33011	IEPER	35.039	14.031.581	118.420,31	26.787,09	145.207,40	145.207
33016	MESEN	1.062	477.393	3.589,21	911,37	4.500,58	4.501
33021	POPERINGE	19.782	7.026.623	66.856,66	13.414,23	80.270,89	80.271
33029	WERVIK	19.020	5.796.467	64.281,35	11.065,79	75.347,14	75.347
33037	ZONNEBEKE	12.556	3.597.147	42.435,15	6.867,16	49.302,31	49.302
33039	HEUVELLAND	7.991	3.524.117	27.006,95	6.727,74	33.734,70	33.735
33040	LANGEMARK-POELKAPELLE	7.926	2.497.805	26.787,28	4.768,45	31.555,73	31.556
33041	VLETEREN	3.646	1.478.062	12.322,28	2.821,71	15.143,99	15.144
34002	ANZEGEM	15.029	3.467.973	50.793,08	6.620,56	57.413,64	57.414
34003	AVELGEM	10.291	2.801.555	34.780,20	5.348,33	40.128,53	40.129
34009	DEERLIJK	12.356	2.519.981	41.759,22	4.810,79	46.570,01	46.570
34013	HARELBEKE	29.095	6.859.114	98.331,54	13.094,44	111.425,98	111.426
34022	KORTRIJK	77.741	42.099.333	262.739,04	80.370,04	343.109,08	343.109
34023	KURNE	13.975	3.354.145	47.230,91	6.403,26	53.634,16	53.634
34025	LENDELEDE	5.803	1.349.961	19.612,23	2.577,15	22.189,39	22.189
34027	MENEN	33.982	10.348.240	114.848,00	19.755,38	134.603,38	134.603
34040	WAREGEM	38.948	12.170.120	131.631,44	23.233,46	154.864,90	154.865
34041	WEVELGEM	31.565	6.886.039	106.679,33	13.145,84	119.825,17	119.825
34042	ZWEVEGEM	25.140	5.842.085	84.964,94	11.152,88	96.117,82	96.118
34043	SPIERE-HELKIJN	2.056	630.884	6.948,60	1.204,39	8.153,00	8.153
35002	BREDENE	18.167	5.515.985	61.398,49	10.530,33	71.928,82	71.929
35005	GISTEL	12.106	3.540.948	40.914,30	6.759,87	47.674,18	47.674

NIS	gemeente	inwoners op 1 januari 2022	definitief aandeel gemeente en OCMW in GF 2022	4/5 verdeling o.b.v. inwoners	1/5 verdeling o.b.v. definitieve aandelen in GF 2022	trekkingsrecht in euro	trekkingsrecht in euro afgerond
35006	ICHTEGEM	14.139	3.811.666	47.785,17	7.276,69	55.061,86	55.062
35011	MIDDELKERKE	19.723	5.975.968	66.657,26	11.408,47	78.065,73	78.066
35013	OOSTENDE	71.557	46.132.969	241.839,15	88.070,48	329.909,63	329.910
35014	OUDENBURG	9.717	2.745.795	32.840,27	5.241,88	38.082,15	38.082
35029	DE HAAN	12.740	3.835.727	43.057,01	7.322,62	50.379,64	50.380
36006	HOOGLEDE	10.003	2.498.778	33.806,85	4.770,31	38.577,16	38.577
36007	INGELMUNSTER	11.294	2.547.463	38.170,01	4.863,25	43.033,26	43.033
36008	IZEGEM	28.845	7.282.070	97.486,62	13.901,89	111.388,51	111.389
36010	LEDEGEM	9.738	2.348.238	32.911,24	4.482,92	37.394,16	37.394
36011	LICHTERVELDE	9.018	2.187.934	30.477,88	4.176,89	34.654,77	34.655
36012	MOORSLEDE	11.386	3.056.421	38.480,94	5.834,88	44.315,82	44.316
36015	ROESELARE	64.495	33.876.844	217.971,91	64.672,84	282.644,75	282.645
36019	STADEN	11.530	3.212.037	38.967,61	6.131,96	45.099,57	45.100
37002	DENTERGEM	8.699	2.157.392	29.399,76	4.118,59	33.518,35	33.518
37007	MEULEBEKE	11.010	2.789.041	37.210,18	5.324,44	42.534,62	42.535
37010	OOSTROZEBEKE	7.972	1.855.588	26.942,74	3.542,42	30.485,16	30.485
37011	PITTEM	6.793	1.814.259	22.958,11	3.463,52	26.421,63	26.422
37012	RUISELEDE	5.444	1.499.014	18.398,93	2.861,70	21.260,64	21.261
37015	TIELT	20.500	7.536.106	69.283,26	14.386,86	83.670,12	83.670
37017	WIELSBEKE	9.917	2.169.880	33.516,20	4.142,43	37.658,63	37.659
37018	WINGENE	14.852	3.872.102	50.194,88	7.392,06	57.586,95	57.587
37020	ARDOOIE	9.195	2.267.086	31.076,08	4.328,00	35.404,08	35.404
38002	ALVERINGEM	5.025	2.488.838	16.982,85	4.751,33	21.734,18	21.734
38008	DE PANNE	11.122	2.857.365	37.588,71	5.454,87	43.043,58	43.044
38014	KOKSHIDE	21.851	4.219.372	73.849,20	8.055,02	81.904,22	81.904
38016	NIEUWPOORT	11.488	3.914.587	38.825,67	7.473,17	46.298,84	46.299
38025	VEURNE	12.295	4.643.098	41.553,06	8.863,94	50.417,00	50.417
41002	AALST	88.854	44.690.984	300.297,33	85.317,65	385.614,98	385.615
41011	DENDERLEEUV	20.772	5.013.998	70.202,54	9.572,01	79.774,55	79.775
41018	GERAARDSBERGEN	34.328	10.018.946	116.017,36	19.126,74	135.144,10	135.144
41024	HAALTERT	18.960	4.002.915	64.078,57	7.641,79	71.720,37	71.720
41027	HERZELE	18.489	4.343.362	62.486,75	8.291,73	70.778,47	70.778
41034	LEDE	19.054	4.170.182	64.396,26	7.961,12	72.357,38	72.357
41048	NINOVE	39.626	10.326.308	133.922,86	19.713,51	153.636,38	153.636
41063	SINT-LIEVENS-HOUTEM	10.534	2.196.593	35.601,46	4.193,42	39.794,88	39.795
41081	ZOTTEGEM	27.341	6.664.795	92.403,60	12.341,66	104.745,26	104.745
41082	ERPE-MERE	20.606	4.168.253	69.641,51	7.957,43	77.598,94	77.599
42003	BERLARE	15.274	3.643.800	51.621,10	6.956,22	58.577,33	58.577
42004	BUGGENHOUT	14.748	2.970.735	49.843,39	5.671,30	55.514,70	55.515
42006	DENDERMONDE	46.325	15.853.205	156.563,28	30.264,68	186.827,96	186.828
42008	HAMME	25.141	6.731.049	84.968,32	12.849,96	97.818,28	97.818
42010	LAARNE	12.518	2.473.346	42.306,73	4.721,76	47.028,49	47.028
42011	LEBBEKE	19.719	4.298.270	66.643,74	8.205,64	74.849,39	74.849
42023	WAASMUNSTER	11.022	2.208.351	37.250,74	4.215,87	41.466,61	41.467
42025	WETTEREN	26.444	7.082.296	89.372,03	13.520,51	102.892,54	102.893
42026	WICHELEN	11.765	2.553.195	39.761,83	4.874,20	44.636,03	44.636
42028	ZELE	21.349	5.623.454	72.152,61	10.735,50	82.888,10	82.888
43002	ASSENEDE	14.449	4.213.433	48.832,87	8.043,69	56.876,56	56.877
43005	EKKLO	21.775	8.451.626	73.592,35	16.134,64	89.726,98	89.727
43007	KAPRIJKE	6.539	1.703.039	22.099,67	3.251,20	25.350,87	25.351
43010	MALDEGEM	24.409	6.517.755	82.494,40	12.442,77	94.937,17	94.937
43014	SINT-LAUREINS	6.940	2.619.152	23.454,92	5.000,11	28.455,03	28.455
43018	ZELZATE	13.298	4.161.976	44.942,87	7.945,45	52.888,32	52.888
44012	DE PINTE	11.046	1.641.829	37.331,85	3.134,35	40.466,20	40.466
44013	DESTELBERGEN	18.856	3.034.427	63.727,08	5.792,90	69.519,98	69.520
44019	EVERGEM	36.087	7.703.766	121.962,20	14.706,93	136.669,14	136.669
44020	GAVERE	13.205	2.691.445	44.628,56	5.138,12	49.766,68	49.767
44021	GENT	265.086	391.498.233	895.903,59	747.392,58	1.643.296,17	1.643.296
44034	LOCHRISTI	22.897	4.490.493	77.384,34	8.572,61	85.956,95	85.957
44040	MELLE	11.887	2.668.460	40.174,15	5.094,24	45.268,40	45.268
44043	MERELBEKE	24.886	4.872.305	84.106,50	9.301,51	93.408,01	93.408
44045	MOERBEKE	6.685	1.879.024	22.593,10	3.587,16	26.180,27	26.180
44048	NAZARETH	12.040	2.490.801	40.691,24	4.755,08	45.446,33	45.446
44052	OOSTERZELE	13.840	2.951.374	46.774,65	5.634,34	52.409,00	52.409
44064	SINT-MARTENS-LATEM	8.263	963.166	27.926,23	1.838,74	29.764,96	29.765
44073	WACHTEBEKE	7.847	2.134.095	26.520,28	4.074,11	30.594,39	30.594
44081	ZULTE	15.943	3.467.030	53.882,10	6.618,76	60.500,86	60.501
44083	DEINZE	44.315	13.866.345	149.770,14	26.471,65	176.241,79	176.242
44084	AALTER	29.340	6.945.633	99.159,56	13.259,61	112.419,17	112.419
44085	LIEVEGEM	26.657	6.503.550	90.091,90	12.415,65	102.507,55	102.508
45035	OUDENAARDE	31.866	10.651.964	107.696,61	20.335,21	128.031,82	128.032
45041	RONSE	26.702	10.373.146	90.243,99	19.802,93	110.046,92	110.047
45059	BRAKEL	14.850	3.944.228	50.188,12	7.529,76	57.717,88	57.718
45060	KLUISBERGEN	6.791	1.737.797	22.951,35	3.317,55	26.268,90	26.269
45061	WORTEGEM-PETEGEM	6.517	1.723.206	22.025,32	3.289,70	25.315,02	25.315
45062	HOREBEKE	2.023	493.767	6.837,08	942,63	7.779,70	7.780
45063	LIERDE	6.689	1.687.914	22.606,62	3.222,32	25.828,95	25.829
45064	MAARKEDAL	6.386	1.767.973	21.582,58	3.375,16	24.957,74	24.958
45065	ZWALM	8.244	1.977.013	27.862,01	3.774,23	31.636,24	31.636
45068	KRUISEM	15.876	3.724.761	53.655,66	7.110,78	60.766,45	60.766
46003	BEVEREN	49.531	10.891.991	167.398,51	20.793,44	188.191,94	188.192
46013	KRUIBEKE	16.980	4.014.792	57.386,82	7.664,47	65.051,29	65.051
46014	LOKEREN	42.703	14.745.583	144.322,11	28.150,16	172.472,27	172.472
46020	SINT-GILLIS-WAAS	19.716	4.684.312	66.633,60	8.942,62	75.576,22	75.576
46021	SINT-NIKLAAS	80.167	44.099.935	270.938,12	84.189,31	355.127,43	355.127
46024	STEKENE	19.030	4.551.417	64.315,15	8.688,92	73.004,06	73.004
46025	TEMSE	30.635	7.044.428	103.536,24	13.448,22	116.984,45	116.984
71002	AS	8.246	2.219.633	27.868,77	4.237,41	32.106,18	32.106

NIS	gemeente	inwoners op 1 januari 2022	definitief aandeel gemeente en OCMW in GF 2022	4/5 verdeling o.b.v. inwoners	1/5 verdeling o.b.v. definitieve aandelen in GF 2022	trekkingsrecht in euro	trekkingsrecht in euro afgerond
71004	BERINGEN	47.217	12.334.581	159.577,95	23.547,42	183.125,37	183.125
71011	DIEPENBEEK	19.241	5.931.694	65.028,26	11.323,94	76.352,20	76.352
71016	GENK	67.009	37.096.191	226.468,40	70.818,76	297.287,16	297.287
71017	GINGELOM	8.483	2.804.027	28.669,75	5.353,05	34.022,80	34.023
71020	HALEN	9.475	2.373.085	32.022,39	4.530,36	36.552,74	36.553
71022	HASSELT	79.524	40.878.242	268.764,99	78.038,91	346.803,90	346.804
71024	HERK-DE-STAD	12.756	3.288.867	43.111,09	6.278,64	49.389,72	49.390
71034	LEOPOLDSBURG	16.125	4.479.634	54.497,20	8.551,88	63.049,08	63.049
71037	LUMMEN	15.172	3.646.510	51.276,38	6.961,40	58.237,77	58.238
71045	NIEUWERKERKEN	7.027	1.708.579	23.748,95	3.261,78	27.010,73	27.011
71053	SINT-TRUIDEN	40.845	15.256.192	138.042,68	29.124,95	167.167,63	167.168
71057	TESSENDERLO	18.884	4.398.250	63.821,72	8.396,51	72.218,23	72.218
71066	ZONHOVEN	21.473	4.560.458	72.571,69	8.706,18	81.277,86	81.278
71067	ZUTENDAAL	7.307	1.889.860	24.695,26	3.607,85	28.303,11	28.303
71069	HAM	11.163	2.604.812	37.727,27	4.972,74	42.700,01	42.700
71070	HEUSDEN-ZOLDER	34.243	9.273.643	115.730,09	17.703,92	133.434,01	133.434
72003	BOCHOLT	13.508	4.229.493	45.652,60	8.074,34	53.726,95	53.727
72004	BREE	16.324	4.896.196	55.169,76	9.347,12	64.516,88	64.517
72018	KINROOI	12.258	3.906.589	41.428,01	7.457,90	48.885,92	48.886
72020	LOMMEL	34.396	9.041.274	116.247,18	17.260,31	133.507,49	133.507
72021	MAASEIK	25.524	7.932.787	86.262,73	15.144,15	101.406,88	101.407
72030	PEER	16.449	5.238.447	55.592,22	10.000,50	65.592,71	65.593
72037	HAMONT-ACHEL	14.375	4.228.984	48.582,78	8.073,37	56.656,15	56.656
72038	HECHTEL-EKSEL	12.760	3.825.142	43.124,61	7.302,42	50.427,02	50.427
72039	HOUTHALEN-HELCHTEREN	30.844	8.914.359	104.242,59	17.018,02	121.260,61	121.261
72041	DILSEN-STOKKEM	20.995	6.240.098	70.956,20	11.912,71	82.868,91	82.869
72042	OUDSBERGEN	23.611	6.468.178	79.797,42	12.348,12	92.145,55	92.146
72043	PELT	33.601	8.679.429	113.560,34	16.569,53	130.129,87	130.130
73001	ALKEN	11.757	2.502.232	39.734,80	4.776,90	44.511,70	44.512
73006	BILZEN	32.455	8.726.144	109.687,24	16.658,71	126.345,95	126.346
73009	BORGLOON	11.272	3.221.591	38.095,66	6.150,20	44.245,86	44.246
73022	HEERS	7.457	2.634.261	25.202,21	5.028,96	30.231,17	30.231
73028	HERSTAPPE	79	34.862	266,99	66,55	333,55	334
73032	HOESELT	9.833	2.675.727	33.232,31	5.108,12	38.340,43	38.340
73040	KORTESSEM	8.595	2.280.690	29.048,28	4.353,97	33.402,24	33.402
73042	LANAKEN	26.172	7.035.876	88.452,76	13.431,89	101.884,65	101.885
73066	RIEMST	16.779	4.501.769	56.707,51	8.594,14	65.301,64	65.302
73083	TONGEREN	31.562	12.470.558	106.669,19	23.807,01	130.476,20	130.476
73098	WELLEN	7.459	1.921.032	25.208,97	3.667,36	28.876,33	28.876
73107	MAASMECHELEN	39.409	13.877.061	133.189,47	26.492,11	159.681,58	159.682
73109	VOEREN	4.287	1.885.248	14.488,65	3.599,05	18.087,70	18.088

Bijlage 2. Lokaal Energie- en Klimaatpact 2.0 - Trekkingsrecht per gemeente in euro als vermeld in artikel 2, 2'

Totaal		6.698.876	2.964.814.000	7.000.000,00	1.750.000,00	8.750.000,00	8.749.994
NIS	gemeente	Inwoners op 1 januari 2022	definitief aandeel gemeente en OCMW in GF 2022	4/5 verdeling o.b.v. inwoners	1/5 verdeling o.b.v. definitieve aandelen in GF 2022	trekkingsrecht in euro	trekkingsrecht in euro afgerond
11001	AARTSELAAR	14.610	2.337.576	15.266,74	1.379,77	16.646,51	16.647
11002	ANTWERPEN	530.630	781.088.338	554.482,57	461.042,27	1.015.524,85	1.015.525
11004	BOECHOUT	13.733	2.858.812	14.350,32	1.687,43	16.037,75	16.038
11005	BOOM	18.832	6.043.684	19.678,53	3.567,32	23.245,85	23.246
11007	BORSBEEK	11.226	3.017.287	11.730,62	1.780,97	13.511,60	13.512
11008	BRASSCHAAT	38.237	7.067.026	39.955,81	4.171,36	44.127,16	44.127
11009	BRECHT	30.143	6.624.177	31.497,97	3.909,96	35.407,93	35.408
11013	EDEGEM	22.386	4.235.009	23.392,28	2.499,74	25.892,02	25.892
11016	ESSEN	19.341	4.696.622	20.210,41	2.772,21	22.982,62	22.983
11018	HEMIKSEM	11.812	2.686.998	12.342,97	1.586,02	13.928,98	13.929
11021	HOVE	8.311	1.275.327	8.684,59	752,77	9.437,36	9.437
11022	KALMTHOUT	19.179	3.987.944	20.041,12	2.353,91	22.395,03	22.395
11023	KAPellen	27.442	4.677.344	28.675,56	2.760,83	31.436,39	31.436
11024	KONTICH	21.340	4.302.499	22.299,26	2.539,58	24.838,84	24.839
11025	LINT	8.553	1.513.747	8.937,47	893,50	9.830,97	9.831
11029	MORTSEL	26.189	5.377.383	27.366,23	3.174,03	30.540,27	30.540
11030	NIEL	10.595	2.541.507	11.071,26	1.500,14	12.571,40	12.571
11035	RANST	19.366	3.630.359	20.236,53	2.142,84	22.379,37	22.379
11037	RUMST	15.254	3.038.721	15.939,69	1.793,62	17.733,31	17.733
11038	SCHELLE	8.692	1.684.310	9.082,72	994,17	10.076,89	10.077
11039	SCHILDE	20.031	2.789.532	20.931,42	1.646,54	22.577,96	22.578
11040	SCHOTEN	34.157	6.614.383	35.692,41	3.904,18	39.596,59	39.597
11044	STABROEK	18.782	3.755.248	19.626,28	2.216,56	21.842,84	21.843
11050	WIJNEGEM	10.244	1.991.206	10.704,48	1.175,32	11.879,80	11.880
11052	WOMMELGEM	13.181	2.531.784	13.773,50	1.494,40	15.267,91	15.268
11053	WUUSTWEZEL	21.523	5.554.562	22.490,49	3.278,61	25.769,10	25.769
11054	ZANDHOVEN	13.172	2.834.493	13.764,10	1.673,08	15.437,18	15.437
11055	ZOERSEL	22.317	3.791.898	23.320,18	2.238,19	25.558,37	25.558
11056	ZWIJNDRÉCHT	19.243	3.728.374	20.108,00	2.200,70	22.308,70	22.309
11057	MALLE	15.756	4.226.793	16.464,25	2.494,89	18.959,15	18.959
12002	BERLAAR	11.730	2.764.677	12.257,28	1.631,87	13.889,15	13.889
12005	BONHEIDEN	15.319	2.606.096	16.007,61	1.538,26	17.545,87	17.546
12007	BORNEM	21.599	4.882.566	22.569,91	2.881,97	25.451,87	25.452
12009	DUFFEL	17.770	3.548.878	18.568,79	2.094,75	20.663,53	20.664
12014	HEIST-OP-DEN-BERG	43.594	10.077.660	45.553,61	5.948,40	51.502,01	51.502
12021	LIER	37.309	13.184.732	38.986,09	7.782,37	46.768,46	46.768
12025	MECHELEN	86.996	47.481.754	90.906,59	28.026,40	118.933,00	118.933
12026	NIJLEN	23.259	5.227.800	24.304,53	3.085,74	27.390,27	27.390
12029	PUTTE	18.392	3.728.961	19.218,75	2.201,04	21.419,79	21.420
12035	SINT-KATELIJNE-WAVER	21.391	4.546.968	22.352,56	2.683,52	25.036,08	25.036
12040	WILLEBROEK	27.436	7.718.384	28.669,29	4.555,82	33.225,11	33.225
12041	PUURS-SINT-AMANDS	26.311	5.849.848	27.493,72	3.452,91	30.946,63	30.947
13001	ARENDONK	13.297	3.884.896	13.894,72	2.293,08	16.187,80	16.188
13002	BAARLE-HERTOG	2.997	902.549	3.131,72	532,74	3.664,45	3.664
13003	BALEN	23.000	5.523.061	24.033,88	3.260,02	27.293,90	27.294
13004	BEERSE	18.378	3.863.734	19.204,12	2.280,59	21.484,71	21.485
13006	DESSEL	9.686	2.332.590	10.121,40	1.376,83	11.498,23	11.498
13008	GEELE	41.146	15.333.045	42.995,57	9.050,43	52.046,00	52.046
13010	GROBBENDONK	11.442	2.348.667	11.956,33	1.386,32	13.342,65	13.343
13011	HERENTALS	28.455	9.588.301	29.734,09	5.659,55	35.393,65	35.394
13012	HERENTHOUT	9.287	2.325.078	9.704,46	1.372,39	11.076,86	11.077
13013	HERSELT	14.731	3.647.016	15.393,18	2.152,67	17.545,85	17.546
13014	HOOGSTRATEN	21.895	6.492.827	22.879,21	3.832,43	26.711,64	26.712
13016	HULSHOUT	10.560	2.244.298	11.034,69	1.324,71	12.359,40	12.359
13017	KASTERLEE	19.140	4.618.519	20.000,37	2.726,11	22.726,48	22.726
13019	LILLE	16.688	4.020.725	17.438,15	2.373,26	19.811,41	19.811
13021	MEERHOUT	10.258	2.342.847	10.719,11	1.382,88	12.101,99	12.102
13023	MERKSPLAS	8.683	2.312.893	9.073,31	1.365,20	10.438,51	10.439
13025	MOL	37.600	13.178.214	39.290,17	7.778,52	47.068,70	47.069
13029	OLEN	12.582	2.593.924	13.147,58	1.531,08	14.678,66	14.679
13031	OUD-TURNHOUT	14.402	3.180.779	15.049,39	1.877,47	16.926,87	16.927
13035	RAVELS	15.293	4.901.835	15.980,44	2.893,34	18.873,78	18.874
13036	RETIE	11.663	3.076.743	12.187,27	1.816,07	14.003,34	14.003
13037	RIJKEVORSEL	12.324	3.180.047	12.877,98	1.877,04	14.755,02	14.755
13040	TURNHOUT	46.372	27.683.221	48.456,49	16.340,19	64.796,68	64.797
13044	VORSELAAR	8.019	2.374.296	8.379,47	1.401,44	9.780,91	9.781
13046	VOSSOLAAR	11.556	2.026.352	12.075,46	1.196,07	13.271,53	13.272
13049	WESTERLO	25.308	5.903.865	26.445,63	3.484,79	29.930,42	29.930
13053	LAAKDAL	16.464	4.036.800	17.204,08	2.382,75	19.586,83	19.587
23002	ASSE	34.494	8.788.012	36.044,55	4.650,05	40.694,60	40.695
23003	BEERSEL	26.013	4.249.684	27.182,32	2.508,40	29.690,72	29.691
23009	BEVER	2.265	724.670	2.366,81	427,74	2.794,56	2.795
23016	DILBEEK	44.095	8.203.059	46.077,13	4.841,91	50.919,04	50.919
23023	GALMAARDEN	8.806	2.021.640	9.201,84	1.193,29	10.395,13	10.395
23024	GOOIK	9.392	2.161.033	9.814,18	1.275,56	11.089,75	11.090
23025	GRIMBERGEN	38.539	7.117.060	40.271,38	4.200,89	44.472,27	44.472
23027	HALLE	41.284	13.293.190	43.139,77	7.846,39	50.986,16	50.986
23032	HERNE	6.743	1.774.265	7.046,11	1.047,27	8.093,38	8.093
23033	HOEILAART	11.433	1.825.459	11.946,93	1.077,49	13.024,42	13.024
23038	KAMPENHOUT	12.350	2.282.723	12.905,15	1.347,39	14.252,54	14.253
23039	KAPPELLE-OP-DEN-BOS	9.610	2.065.730	10.041,98	1.219,31	11.261,29	11.261
23044	LIEDEKERKE	13.651	3.141.973	14.264,63	1.854,57	16.119,20	16.119
23045	LONDERZEEL	19.136	3.824.200	19.996,19	2.257,26	22.253,45	22.253
23047	MACHELEN	16.108	4.506.935	16.832,08	2.660,25	19.492,32	19.492

23050	MEISE	19.991	3.339.344	20.889,62	1.971,07	22.860,69	22.861
23052	MERCHTEM	17.507	3.781.862	18.293,96	2.232,27	20.526,23	20.526
23060	OPWIJK	14.828	2.962.939	15.494,54	1.748,89	17.243,43	17.243
23062	OVERIJSE	25.888	3.712.091	27.051,70	2.191,08	29.242,79	29.243
23064	PEPINGEN	4.507	1.260.969	4.709,60	744,29	5.453,89	5.454
23077	SINT-PIETERS-LEEUV	35.486	7.594.006	37.081,15	4.482,41	41.563,56	41.564
23081	STEENOKKERZEEL	12.497	2.099.466	13.058,76	1.239,22	14.297,98	14.298
23086	TERNAT	16.283	3.304.549	17.014,94	1.950,53	18.965,47	18.965
23088	VILVOORDE	46.354	16.434.523	48.437,68	9.700,58	58.138,26	58.138
23094	ZAVENTEM	35.916	7.671.274	37.530,48	4.528,02	42.058,49	42.058
23096	ZEMST	23.306	3.889.147	24.353,64	2.295,59	26.649,23	26.649
23097	ROOSDAAL	11.735	2.327.381	12.262,50	1.373,75	13.636,26	13.636
23098	DROGEBOS	5.770	1.342.433	6.029,37	792,38	6.821,75	6.822
23099	KRAAINEM	13.928	1.865.732	14.554,08	1.101,26	15.655,34	15.655
23100	LUNKEBEEK	4.709	713.367	4.920,68	421,07	5.341,75	5.342
23101	SINT-GENESIUS-RODE	18.628	2.498.166	19.465,36	1.474,56	20.939,91	20.940
23102	WEMMEL	17.182	3.144.630	17.954,36	1.856,14	19.810,49	19.810
23103	WEZEMBEEK-OPPEM	14.488	2.257.686	15.139,26	1.332,61	16.471,87	16.472
23104	LENNIK	9.312	2.096.921	9.730,59	1.237,72	10.968,31	10.968
23105	AFFLIGEM	13.466	2.386.751	14.071,32	1.408,79	15.480,11	15.480
24001	AARSCHOT	30.594	9.839.781	31.969,24	5.807,99	37.777,24	37.777
24007	BEGIJNENDIJK	10.390	2.108.152	10.857,05	1.244,35	12.101,40	12.101
24008	BEKKEVOORT	6.459	1.728.001	6.749,34	1.019,96	7.769,30	7.769
24009	BERTEM	10.258	1.828.879	10.719,11	1.079,51	11.798,62	11.799
24011	BIERBEEK	10.277	2.056.346	10.738,97	1.213,77	11.952,74	11.953
24014	BOORTMEERBEEK	12.968	1.985.083	13.550,93	1.171,71	14.722,64	14.723
24016	BOUTERSEM	8.386	1.793.108	8.762,96	1.058,39	9.821,36	9.821
24020	DIEST	24.516	8.580.654	25.618,03	5.064,78	30.682,81	30.683
24028	GEETBETS	6.201	1.735.713	6.479,74	1.024,52	7.504,26	7.504
24033	HAACHT	15.264	3.139.228	15.950,14	1.852,95	17.803,09	17.803
24038	HERENT	22.430	3.858.688	23.438,26	2.277,61	25.715,88	25.716
24041	HOEGAARDEN	6.811	1.752.512	7.117,16	1.034,43	8.151,60	8.152
24043	HOLSBEEK	10.110	2.032.635	10.564,46	1.199,78	11.764,23	11.764
24045	HULDENBERG	10.017	1.951.786	10.467,28	1.152,05	11.619,33	11.619
24048	KEERBERGEN	13.118	1.867.143	13.707,67	1.102,09	14.809,77	14.810
24054	KORTENAKEN	7.916	2.196.963	8.271,84	1.296,77	9.568,61	9.569
24055	KORTENBERG	20.462	3.510.789	21.381,80	2.072,27	23.454,06	23.454
24059	LANDEN	16.149	4.306.659	16.874,92	2.542,03	19.416,95	19.417
24062	LEUVEN	102.236	67.622.747	106.831,65	39.914,75	146.746,40	146.746
24066	LUBBEEK	14.776	2.647.424	15.440,20	1.562,66	17.002,86	17.003
24086	OUD-HEVERLEE	11.470	1.840.817	11.985,59	1.086,55	13.072,15	13.072
24094	ROTSELAAR	17.294	3.166.336	18.071,39	1.868,95	19.940,34	19.940
24104	TERVUREN	22.852	3.498.513	23.879,23	2.065,02	25.944,25	25.944
24107	TIENEN	35.973	12.711.492	37.590,04	7.503,04	45.093,08	45.093
24109	TREMELD	15.190	2.478.030	15.872,81	1.462,67	17.335,48	17.335
24130	ZOUTLEEUW	8.591	2.486.757	8.977,18	1.467,82	10.445,00	10.445
24133	LINTER	7.276	1.868.461	7.603,07	1.102,87	8.705,94	8.706
24134	SCHERPENHEUVEL-ZICHEM	23.375	5.217.201	24.425,74	3.079,49	27.505,22	27.505
24135	TIELT-WINGE	11.037	2.631.711	11.533,13	1.553,38	13.086,51	13.087
24137	GLABBEK	5.344	1.238.899	5.584,22	731,27	6.315,49	6.315
31003	BEERNEM	15.966	4.115.345	16.683,69	2.429,11	19.112,80	19.113
31004	BLANKENBERGE	20.408	7.298.457	21.325,37	4.307,96	25.633,33	25.633
31005	BRUGGE	118.509	87.755.796	123.836,15	51.798,41	175.634,56	175.635
31006	DAMME	11.044	3.316.258	11.540,44	1.957,44	13.497,89	13.498
31012	JABBEKE	14.222	3.023.356	14.861,30	1.784,55	16.645,85	16.646
31022	OOSTKAMP	23.998	5.281.010	25.076,74	3.117,15	28.193,89	28.194
31033	TORHOUT	20.517	5.952.939	21.439,27	3.513,76	24.953,03	24.953
31040	ZEDELGEM	23.157	4.962.498	24.197,94	2.929,15	27.127,09	27.127
31042	ZUIENKERKE	2.709	1.271.480	2.830,77	750,50	3.581,27	3.581
31043	KNOKKE-HEIST	32.875	8.236.242	34.352,78	4.861,49	39.214,27	39.214
32003	DIKSMUIDE	16.926	6.652.573	17.686,85	3.926,72	21.613,57	21.614
32006	HOUTHULST	10.267	3.370.028	10.728,52	1.989,18	12.717,70	12.718
32010	KOEKELARE	8.769	2.651.512	9.163,18	1.565,07	10.728,25	10.728
32011	KORTEMARK	12.803	3.768.984	13.378,51	2.224,67	15.603,18	15.603
32030	LO-RENNINGE	3.217	1.745.653	3.361,61	1.030,38	4.391,99	4.392
33011	IEPER	35.039	14.031.581	36.614,05	8.282,23	44.896,28	44.896
33016	MESEN	1.062	477.393	1.109,74	281,78	1.391,52	1.392
33021	POPERINGE	19.782	7.026.623	20.671,23	4.147,51	24.818,74	24.819
33029	WERVIK	19.020	5.795.467	19.874,98	3.421,40	23.296,38	23.296
33037	ZONNEBEKE	12.556	3.597.147	13.120,41	2.123,24	15.243,65	15.244
33039	HEUVELLAND	7.991	3.524.117	8.350,21	2.080,13	10.430,34	10.430
33040	LANGEMARK-POELKAPPEL	7.926	2.497.805	8.282,28	1.474,35	9.756,63	9.757
33041	VLETEREN	3.646	1.478.062	3.809,89	872,44	4.682,33	4.682
34002	ANZEGEM	15.029	3.467.973	15.704,57	2.046,99	17.751,57	17.752
34003	AVELGEM	10.291	2.801.555	10.753,60	1.653,64	12.407,23	12.407
34009	DEERLIJK	12.356	2.519.981	12.911,42	1.487,43	14.398,85	14.399
34013	HARELBEKE	29.095	6.859.114	30.402,86	4.048,63	34.451,50	34.451
34022	KORTRIJK	77.741	42.099.333	81.235,57	24.849,39	106.084,96	106.085
34023	KUURNE	13.975	3.354.145	14.603,20	1.979,81	16.583,00	16.583
34025	LENDELEDE	5.803	1.349.961	6.063,85	796,82	6.860,68	6.861
34027	MENEN	33.982	10.348.240	35.509,54	6.108,11	41.617,65	41.618
34040	WAREGEM	38.948	12.170.120	40.698,77	7.183,49	47.882,26	47.882
34041	WEVELGEM	31.565	6.886.039	32.983,89	4.064,53	37.048,42	37.048
34042	ZWEVEGEM	25.140	5.842.085	26.270,08	3.448,33	29.718,41	29.718
34043	SPIERE-HELKIJK	2.056	630.884	2.148,42	372,38	2.520,80	2.521
35002	BREDENE	18.167	5.515.985	18.983,63	3.255,84	22.239,48	22.239
35005	GISTEL	12.106	3.540.948	12.650,18	2.090,07	14.740,25	14.740
35006	ICHTEGEM	14.139	3.811.666	14.774,57	2.249,86	17.024,43	17.024
35011	MIDDELKERKE	19.723	5.975.968	20.609,58	3.527,35	24.136,93	24.137
35013	OOSTENDE	71.557	46.132.969	74.773,59	27.230,27	102.003,86	102.004
35014	OUDENBURG	9.717	2.745.795	10.153,79	1.620,72	11.774,52	11.775

35029	DE HAAN	12.740	3.835.727	13.312,68	2.264,06	15.576,74	15.577
36006	HOOGLEDE	10.003	2.498.778	10.452,65	1.474,92	11.927,57	11.928
36007	INGELMUNSTER	11.294	2.547.463	11.801,68	1.503,66	13.305,34	13.305
36008	IEZEGEM	28.845	7.282.070	30.141,62	4.298,29	34.439,91	34.440
36010	LEDEGEM	9.738	2.348.238	10.175,74	1.386,06	11.561,80	11.562
36011	LICHTERVELDE	9.018	2.187.934	9.423,37	1.291,44	10.714,81	10.715
36012	MOORSLEDE	11.386	3.056.421	11.897,82	1.804,07	13.701,89	13.702
36015	ROESELARE	64.495	33.876.844	67.394,14	19.996,02	87.390,16	87.390
36019	STADEN	11.530	3.212.037	12.048,29	1.895,92	13.944,21	13.944
37002	DENTERGEM	8.699	2.157.392	9.090,03	1.273,41	10.363,45	10.363
37007	MEULEBEKE	11.010	2.789.041	11.504,92	1.646,25	13.151,16	13.151
37010	OOSTROZEBEKE	7.972	1.855.588	8.330,35	1.095,27	9.425,63	9.426
37011	PITTEM	6.793	1.814.259	7.098,36	1.070,88	8.169,23	8.169
37012	RUISELEDE	5.444	1.499.014	5.688,72	884,80	6.573,52	6.574
37015	TIELT	20.500	7.536.106	21.421,50	4.448,23	25.869,74	25.870
37017	WIELSBEKE	9.917	2.169.880	10.362,78	1.280,79	11.643,57	11.644
37018	WINGENE	14.852	3.872.102	15.519,62	2.285,53	17.805,15	17.805
37020	ARDOOIE	9.195	2.267.086	9.608,33	1.338,16	10.946,49	10.946
38002	ALVERINGEM	5.025	2.488.838	5.250,88	1.469,05	6.719,93	6.720
38008	DE PANNE	11.122	2.857.365	11.621,95	1.686,58	13.308,53	13.309
38014	KOKSIJDE	21.851	4.219.372	22.833,23	2.490,51	25.323,74	25.324
38016	NIEUWPOORT	11.488	3.914.587	12.004,40	2.310,61	14.315,01	14.315
38025	VEURNE	12.295	4.643.098	12.847,68	2.740,62	15.588,30	15.588
41002	AALST	88.854	44.690.984	92.848,11	26.379,13	119.227,25	119.227
41011	DENDERLEEUEW	20.772	5.013.998	21.705,73	2.959,54	24.665,27	24.665
41018	GERAARDSBERGEN	34.328	10.018.946	35.871,09	5.913,75	41.784,84	41.785
41024	HAALTERT	18.960	4.002.915	19.812,28	2.362,75	22.175,02	22.175
41027	HERZELE	18.489	4.343.362	19.320,11	2.563,70	21.883,80	21.884
41034	LEDE	19.054	4.170.182	19.910,50	2.461,48	22.371,98	22.372
41048	NINOVE	39.626	10.326.308	41.407,25	6.095,17	47.502,41	47.502
41063	SINT-LIEVENS-HOUTEM	10.534	2.196.593	11.007,52	1.296,55	12.304,07	12.304
41081	ZOTTEGEM	27.341	6.464.795	28.570,02	3.815,89	32.385,90	32.386
41082	ERPE-MERE	20.606	4.168.253	21.532,27	2.460,34	23.992,61	23.993
42003	BERLARE	15.274	3.643.800	15.960,59	2.150,78	18.111,36	18.111
42004	BUGGENHOUT	14.748	2.970.735	15.410,94	1.753,49	17.164,44	17.164
42006	DENDERMONDE	46.325	15.853.205	48.407,37	9.357,45	57.764,83	57.765
42008	HAMME	25.141	6.731.049	26.271,12	3.973,04	30.244,17	30.244
42010	LAARNE	12.518	2.473.346	13.080,70	1.459,91	14.540,61	14.541
42011	LEBEBEKE	19.719	4.298.270	20.605,40	2.537,08	23.142,48	23.142
42023	WAASMUNSTER	11.022	2.208.351	11.517,45	1.303,49	12.820,95	12.821
42025	WETTEREN	26.444	7.082.296	27.632,70	4.180,37	31.813,06	31.813
42026	WICHELEN	11.765	2.553.195	12.293,85	1.507,04	13.800,89	13.801
42028	ZELE	21.349	5.623.454	22.308,67	3.319,28	25.627,95	25.628
43002	ASSENEDE	14.449	4.213.433	15.098,50	2.487,01	17.585,51	17.586
43005	EKLO	21.775	8.451.626	22.753,82	4.988,63	27.742,44	27.742
43007	KAPRIJKE	6.539	1.703.039	6.832,94	1.005,23	7.838,17	7.838
43010	MALDEGEM	24.409	6.517.755	25.506,22	3.847,15	29.353,36	29.353
43014	SINT-LAUREINS	6.940	2.619.152	7.251,96	1.545,97	8.797,93	8.798
43018	ZELZATE	13.298	4.161.976	13.895,76	2.456,63	16.352,40	16.352
44012	DE PINTE	11.046	1.641.829	11.542,53	969,10	12.511,63	12.512
44013	DESTELBERGEN	18.856	3.034.427	19.703,60	1.791,09	21.494,69	21.495
44019	EVERGEM	36.087	7.703.766	37.709,16	4.547,20	42.256,36	42.256
44020	GAVERE	13.205	2.691.445	13.798,58	1.588,64	15.387,23	15.387
44021	GENT	265.086	391.498.233	277.001,99	231.084,28	508.086,27	508.086
44034	LOCHRISTI	22.897	4.490.493	23.926,25	2.650,54	26.576,79	26.577
44040	MELLE	11.887	2.668.460	12.421,34	1.575,08	13.996,41	13.996
44043	MERELBEKE	24.886	4.872.305	26.004,66	2.875,91	28.880,57	28.881
44045	MOERBEKE	6.685	1.879.024	6.985,50	1.109,11	8.094,61	8.095
44048	NAZARETH	12.040	2.490.801	12.581,22	1.470,21	14.051,43	14.051
44052	OOSTERZELE	13.840	2.951.374	14.462,13	1.742,07	16.204,19	16.204
44064	SINT-MARTENS-LATEM	8.263	963.166	8.634,43	568,51	9.202,95	9.203
44073	WACHTBEKE	7.847	2.134.095	8.199,73	1.259,66	9.459,40	9.459
44081	ZULTE	15.943	3.467.030	16.659,66	2.046,44	18.706,10	18.706
44083	DEINZE	44.315	13.866.345	46.307,02	8.184,70	54.491,72	54.492
44084	AALTER	29.340	6.945.633	30.658,87	4.099,70	34.758,58	34.759
44085	LIEVEGEM	26.657	6.503.550	27.855,27	3.838,76	31.694,03	31.694
45035	OUDENAARDE	31.866	10.651.964	33.298,42	6.287,39	39.585,81	39.586
45041	RONSE	26.702	10.373.146	27.902,29	6.122,81	34.025,11	34.025
45059	BRAKEL	14.850	3.944.228	15.517,53	2.328,11	17.845,63	17.846
45060	KLUISBERGEN	6.791	1.737.797	7.096,27	1.025,75	8.122,01	8.122
45061	WORTEGEM-PETEGEM	6.517	1.723.206	6.809,95	1.017,13	7.827,08	7.827
45062	HOREBEKE	2.023	493.767	2.113,94	291,45	2.405,39	2.405
45063	LIERDE	6.689	1.687.914	6.989,58	996,30	7.985,98	7.986
45064	MAARKEDAL	6.386	1.767.973	6.673,06	1.043,56	7.716,62	7.717
45065	ZWALM	8.244	1.977.013	8.614,58	1.166,94	9.781,52	9.782
45068	KRUISEM	15.876	3.724.761	16.589,65	2.198,56	18.788,21	18.788
46003	BEVEREN	49.531	10.891.991	51.757,49	6.429,07	58.186,55	58.187
46013	KRUIBEKE	16.980	4.014.792	17.743,28	2.369,76	20.113,03	20.113
46014	LOKEREN	42.703	14.745.583	44.622,56	8.703,67	53.326,23	53.326
46020	SINT-GILLIS-WAAS	19.716	4.684.312	20.602,26	2.764,94	23.367,21	23.367
46021	SINT-NIKLAAS	80.167	44.099.935	83.770,62	26.030,26	109.800,88	109.801
46024	STEKENE	19.030	4.551.417	19.885,43	2.686,50	22.571,93	22.572
46025	TEMSE	30.635	7.044.428	32.012,09	4.158,02	36.170,10	36.170
71002	AS	8.246	2.219.633	8.616,67	1.310,15	9.926,82	9.927
71004	BERINGEN	47.217	12.334.581	49.339,47	7.280,56	56.620,03	56.620
71011	DIEPENBEEK	19.241	5.931.694	20.105,91	3.501,22	23.607,13	23.607
71016	GENK	67.009	37.096.191	70.021,15	21.896,26	91.917,41	91.917
71017	GINGELOM	8.483	2.804.027	8.864,32	1.655,09	10.519,42	10.519
71020	HALEN	9.475	2.373.085	9.900,91	1.400,73	11.301,64	11.302
71022	HASSELT	79.524	40.878.242	83.098,72	24.128,64	107.227,35	107.227
71024	HERK-DE-STAD	12.756	3.288.867	13.329,40	1.941,27	15.270,67	15.271

71034	LEOPOLDSBURG	16.125	4.479,634	16.849,84	2.644,13	19.493,97	19.494
71037	LUMMEN	15.172	3.646,510	15.854,00	2.152,38	18.006,38	18.006
71045	NIEUWERKERKEN	7.027	1.708,579	7.342,87	1.008,50	8.351,37	8.351
71053	SINT-TRUIDEN	40.845	15.256,192	42.681,04	9.005,06	51.686,10	51.686
71057	TESSENDERLO	18.884	4.398,250	19.732,86	2.596,09	22.328,96	22.329
71066	ZONHOVEN	21.473	4.560,458	22.498,24	2.691,84	25.130,08	25.130
71067	ZUTENDAAL	7.307	1.889,860	7.635,46	1.115,50	8.750,96	8.751
71069	HAM	11.163	2.604,812	11.664,79	1.537,51	13.202,30	13.202
71070	HEUSDEN-ZOLDER	34.243	9.273,643	35.782,27	5.473,83	41.256,10	41.256
72003	BOCHOLT	13.508	4.229,493	14.115,20	2.496,48	16.611,69	16.612
72004	BREE	16.324	4.896,196	17.057,79	2.890,01	19.947,80	19.948
72018	KINROOI	12.258	3.906,589	12.809,01	2.305,89	15.114,90	15.115
72020	LOMMEL	34.396	9.041,274	35.942,15	5.336,67	41.278,82	41.279
72021	MAASEIK	25.524	7.932,787	26.671,34	4.682,38	31.353,72	31.354
72030	PEER	16.449	5.238,447	17.188,41	3.092,03	20.280,43	20.280
72037	HAMONT-ACHEL	14.375	4.228,984	15.021,18	2.496,18	17.517,36	17.517
72038	HECHTEL-EKSEL	12.760	3.825,142	13.333,58	2.257,81	15.591,39	15.591
72039	HOUTHALLEN-HELCHTEREN	30.844	8.914,359	32.230,48	5.261,76	37.492,24	37.492
72041	DILSEN-STOKKEM	20.995	6.240,098	21.998,76	3.683,26	25.622,01	25.622
72042	OUDSBERGEN	23.611	6.468,178	24.672,35	3.817,88	28.490,23	28.490
72043	PELT	33.601	8.679,429	35.111,41	5.123,09	40.234,50	40.234
73001	ALKEN	11.757	2.502,232	12.285,49	1.476,96	13.762,45	13.762
73006	BILZEN	32.455	8.726,144	33.913,90	5.150,66	39.064,56	39.065
73009	BORGLOON	11.272	3.221,591	11.778,69	1.901,56	13.680,26	13.680
73022	HEERS	7.457	2.634,261	7.792,20	1.554,89	9.347,09	9.347
73028	HERSTAPPE	79	34.862	-82,55	20,58	103,13	103
73032	HOESELT	9.833	2.675,727	10.275,01	1.579,36	11.854,37	11.854
73040	KORTESSEM	8.595	2.280,690	8.981,36	1.346,19	10.327,55	10.328
73042	LANAKEN	26.172	7.035,876	27.348,47	4.152,97	31.501,44	31.501
73066	RIEMST	16.779	4.501,769	17.533,24	2.657,20	20.190,44	20.190
73083	TONGEREN	31.562	12.470,558	32.980,76	7.360,82	40.341,58	40.342
73098	WELLEN	7.459	1.921,032	7.794,29	1.133,90	8.928,19	8.928
73107	MAASMEHELEN	39.409	13.877,061	41.180,49	8.191,02	49.371,51	49.372
73109	VOEREN	4.287	1.885,248	4.479,71	1.112,78	5.592,49	5.592

07 JULI 2023

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van
 tot toekenning van een subsidie aan de gemeenten van het Vlaamse Gewest voor klimaatacties ter uitvoering van het Lokaal Energie- en Klimaatpact 2022

Brussel, ... (datum) 07 JULI 2023

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Mr. JAMBON

De Vlaamse minister van Binnenlandse Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Bart SOMERS

Eensluidend afschrift,

Liesbeth Van Snick

Liesbeth Van Snick
medewerker

